

เวทีนโยบายสาธารณะ
เอฟทีเอ
ไทย-สหรัฐอเมริกา
ประโยชน์และผลกระทบ

สภาคีปรักษา
เพื่อธุรกิจและสังคมแห่งชาติ

สมาคมนักข่าว
แห่งประเทศไทย

สสส. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ

สมาคมนักข่าว
แห่งประเทศไทย
THAI JOURNALISTS ASSOCIATION

**เวทีกนโยบายสาธารณะ:
เอฟทีเอ ไทย-สหรัฐ : ประโยชน์และผลกระทบ**

ISBN 974-94278-8-2

จัดโดย

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ภายใต้แผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

1168 ซอยพหลโยธิน 22 ถนนพหลโยธิน

แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2511-5855 โทรสาร 0-2939-2122

e-mail : thainhf@thainhf.org

website : www.thainhf.org

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2549

ราคา 100 บาท

บรรณาธิการ อธิคม คุณาวุฒิ
พิสูจน์อักษร สามพัน ลัคนาวีเชียร
ศิลปิน สุวิทย์ สุดสมศรี
ภาพ ดนยา จุฬพุดพิงษ์
ออกแบบปก เปนไท พับลิชชิ่ง
แยกสี ไฮเรส
พิมพ์ แอล.ที.เพรส

ผลิตโดย บริษัท เปนไท พับลิชชิ่ง จำกัด

99/348 หมู่6 ถนนคู่มือเกล้า ตำบลลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

โทรศัพท์ 0-6880-1834 โทรสาร 0-2363-5264

e-mail : penthai_pub@yahoo.co.th

คำนำ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นสภาที่มาจากบุคคลหลากหลายอาชีพ ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อที่จะเป็นองค์กรสะท้อนปัญหาเศรษฐกิจและสังคม และจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรามีเจ้าภาพร่วมได้แก่มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ซึ่งมีโครงการส่งเสริมการจัดเวทีนโยบายสาธารณะ จากนโยบายสาธารณะนำไปสู่การปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาที่มีผลดีต่อสุขภาวะ จึงเห็นความสำคัญของนโยบายที่ไม่ใช่เป็นของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นนโยบายสาธารณะของสาธารณชน

ทั้ง 2 หน่วยงานจึงร่วมกันจัดประชุมเวทีนโยบายสาธารณะในครั้งนี้ และได้รับความร่วมมือจากสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย รวมเป็น 4 หน่วยงาน

การเจรจาการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกาในรอบสำคัญเริ่มขึ้นในวันที่ 9 มกราคม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการเจรจาครั้งนี้ถ้าผลออกมา ก็คงจะเป็นนัยยะสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไม่มากนักน้อย พวกเราจึงควรช่วยกันศึกษาให้ละเอียดถึงผลได้ ผลเสีย ตลอดจนมาตรการรองรับถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

หวังว่าเวทีนโยบายสาธารณะครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจร่วมกันในเรื่องนี้ และเผยแพร่ความเข้าใจไปสู่สาธารณชนต่อไป

โคทม อาริยา

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารบัญ

สถานภาพการเจรจา ความตกลงการค้าเสรีไทย - สหรัฐอเมริกา โดย นิตย พิบูลสงคราม	6
วิเคราะห์ผลกระทบและข้อเสนอแนะ การเจรจาเอฟทีเอไทย-สหรัฐอเมริกา	22
กระบวนการเจรจา อธิปไตยของประเทศ ผลกระทบต่ออำนาจตุลาการ	48
การเงิน การคลัง และการธนาคาร	64
เกษตรกรรม	77
ทรัพย์สินทางปัญญา (ยา ทรัพย์สินทางชีวภาพ และอื่นๆ)	90
การค้า การบริการ การลงทุน และภาคอุตสาหกรรม	110
สรุปผลการประชุม และคำกล่าวปิด วิสุทธิ วิทยฐานะกรณ	126

**สถานการณ์การเจรจา
ความตกลงการค้าเสรีไทย - สหรัฐอเมริกา**

นิตย พิบูลสงคราม

อดีตหัวหน้าคณะเจรจา

ความตกลงการค้าเสรี(เอฟทีเอ)ไทย-สหรัฐอเมริกา *

การเจรจาเอฟทีเอไทย-สหรัฐ เป็นการเจรจาที่ครอบคลุม ประเด็นการค้ามากที่สุดเท่าที่ไทยเคยเจรจาเอฟทีเอกับประเทศ ใดๆ มาก่อน โดยครอบคลุมถึง 22 หัวข้อการเจรจา ตั้งแต่กลุ่ม เปิดตลาดสินค้าที่รวมการเปิดตลาดสินค้า ลดหรือขจัดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่เก็บภาษี และการอำนวยความสะดวกทางการค้า รวมทั้งกลุ่มการเปิดตลาดสินค้าบริการ กลุ่มความร่วมมือ ประเด็นกฎหมาย รวมทั้งหัวข้ออื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะของ ตนเอง ไม่สามารถจัดรวมกับเรื่องใดๆ ได้ เช่น ทรัพย์สินทาง บัญญา แรงงาน สิ่งแวดล้อม เรื่องการจัดซื้อโดยรัฐ เรื่อง นโยบายการแข่งขัน เป็นต้น

ผมขอย้ำเพื่อความสบายใจของทุกท่านว่าทั้ง 22 หัวข้อนี้ คณะผู้เจรจายังไม่ได้มีการตกลง หรือมีข้อผูกมัดในเรื่องใดๆ ทำที่ในทุกๆ ประเด็นยังขึ้นกับเงื่อนไขของภาพรวมและความ คืบหน้าของการเจรจาในเรื่องนั้นๆ และในเรื่องอื่นๆ ที่มีความ เกี่ยวข้องกัน ทั้งหมดเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องรับไปพิจารณาใน ที่สุด

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีต้องยอมรับว่าการเจรจาในบาง เรื่องก็มีความคืบหน้าได้มากกว่าเรื่องอื่นๆ โดยเรื่องที่มีความ คืบหน้าเป็นที่น่าพอใจคือ การเจรจาในกลุ่ม (Cluster) เปิด ตลาดสินค้า คือสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม สิ่งทอ เสื้อผ้า สำเร็จรูป และรวมกลุ่มในรูปของความร่วมมือ (Co-operation) ซึ่งประกอบด้วยเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องการ ส่งเสริมขีดความสามารถทางการค้าและวิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อม สิ่งเหล่านี้เรามีความพึงพอใจอย่างมาก

ตั้งแต่ไทยเริ่มการเจรจา กับ สหรัฐ รอบแรกเมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ.2547 จนถึงปัจจุบัน เราได้เจรจามาแล้ว 5 รอบ นอกกรอบอีก 1 ครั้ง ผมจะขอให้ข้อมูลสถานภาพในการเจรจา ของแต่ละกลุ่ม ในเรื่องที่มีความคืบหน้าและอยู่ในความสนใจ ของสาธารณชนอย่างคร่าวๆ โดยการเจรจา รอบ 1-4 เป็นการแลกเปลี่ยนความเห็นและข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบเจรจา และทำความเข้าใจในระบบของแต่ละฝ่าย รวมทั้งศึกษารูปร่าง ข้อบทต่างๆ ที่ได้มีการยกร่างขึ้นมา ตลอดจนการพิจารณาการ ร่างข้อบทตอบโต้ที่ฝ่ายไทยและสหรัฐ ได้ยื่นในบางกลุ่มเจรจา ผมจึงขอเน้นความคืบหน้าล่าสุดจากการเจรจารอบที่ 5 และการเจรจานอกกรอบที่ผ่านมาเป็นสำคัญ

กลุ่มแรก การเปิดตลาดสินค้า ซึ่งเป็นจุดแข็งของไทย สามารถเห็นประโยชน์ที่จะได้รับอย่างชัดเจนมากที่สุด โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมหลักๆ ที่ไทยมีศักยภาพ เช่น สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป อุตสาหกรรมอาหาร ประเภทหลังไทยส่งออก ถึง 16 เปอร์เซนต์ มีมูลค่าประมาณ 80,000 ล้านบาท หรือ 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

วัตถุประสงค์ที่เน้นการเจรจาในกลุ่มนี้ คือ

1. การพยายามลดภาษีสินค้า ซึ่งเป็นหัวใจของการมีการค้าเสรี

2. การลดและขจัดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ที่เรียกว่า Non-Tariff Barrier หรือ NTB และเรื่องมาตรฐานสุขอนามัยพืชและสัตว์ ตลอดจนอุปสรรคทางเทคนิคทางการค้า ที่เรียกว่า Technical Barrier to Trade

3. การอำนวยความสะดวกทางการค้า หรือ Trade Facilitation การเจรจาเพื่อประสิทธิภาพและความรวดเร็ว ตลอดจนความโปร่งใสในระเบียบพิธีการด้านศุลกากร เป็นต้น

การตีตลาดสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตร ทั้ง 2 ฝ่ายได้แลกเปลี่ยนข้อเสนอเบื้องต้น (Initial offer) และข้อเรียกร้อง (Request) โดยครอบคลุมการลดภาษีสินค้าทุก

รายการ โดยในการยื่นข้อเสนอเบื้องต้นของสินค้าเกษตร ฝ่ายไทย ระบุสินค้าเป้าหมาย ได้แก่ ข้าว ผัก ผลไม้เมืองร้อน น้ำผลไม้ น้ำตาล ข้าวโพดหวาน เห็ดปรุงแต่ง พาสต้า อาหารปรุงแต่ง เครื่องปรุงรสต่างๆ ในขณะที่ข้อเสนอของสหรัฐ ได้แก่ เนื้อโค เนื้อหมู ผลิตภัณฑ์นม ข้าวสาลี ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง มันฝรั่ง ผลไม้เมืองหนาว ถั่วชนิดอื่นๆ อาหารสัตว์ กาแฟคั่ว และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายของไทย ได้แก่ รองเท้า ปลาหมึกกระป๋อง กลุ่มยานยนต์ เครื่องจักรกลที่ใช้กับยานยนต์ เซรามิก แก้ว กระจก ส่วนสินค้าเป้าหมายของสหรัฐ ได้แก่ เครื่องสำอาง เคมีภัณฑ์ พลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม เครื่องจักรกล เครื่องใช้ไฟฟ้า

นอกจากนั้น การเจรจากลุ่มสินค้าเกษตรทั้ง 2 ฝ่ายยังหารือเรื่องการลดมาตรการอุดหนุนการส่งออก (Export Subsidy) ไทยเองมีข้อเสนอในการลดมาตรฐานและมาตรการอุดหนุนภายในด้วย คือไม่ใช่เราจะยกแต่เรื่องการลดมาตรการอุดหนุนการส่งออก ขึ้นพุดกับสหรัฐอย่างเดียว แต่เรื่อง การอุดหนุนภายใน (Domestic Subsidy) ก็เป็นหนึ่งในเรื่องที่คุณจะเจรจากับขึ้นพุดกับสหรัฐ

เรื่องการอุดหนุนการส่งออกมักจะถูกโจมตีอยู่เสมอๆ จากผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการเจรจาเอฟทีเอไทย-สหรัฐ ว่าสหรัฐจะใช้มาตรการอุดหนุนการส่งออกต่อสินค้าชนิดเดียวกับที่ไทยมีศักยภาพ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรของไทยเป็นอย่างมาก

จากการศึกษาเอฟทีเอ ที่สหรัฐได้ทำกับประเทศต่างๆ เช่น ซิลิ ออสเตรเลีย ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า สหรัฐจะยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกสินค้าที่จะขายในประเทศคู่เจรจาเอฟทีเอ ไม่เกี่ยวกับประเทศอื่นๆ ที่ไม่มีสัญญาเอฟทีเอ โดยมีข้อยกเว้นอยู่หนึ่งประเด็น คือ ยกเว้นการนำเข้าสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศที่สามที่ได้รับการอุดหนุนการส่งออก คือถ้าประเทศที่สามที่ลดมาตรการอุดหนุนการส่งออกแล้ว สินค้าตัวนั้นจะเป็นข้อยกเว้น ซึ่งสิ่งนี้ก็ไม่มีมาตรการที่จะตอบโต้ทันทีแต่มีมาตรการ

ที่จะร่วมกันหาหรือแก้ไข

ทั้งนี้ทั้งนั้น สหรัฐฯขอสงวนการใช้มาตรการอุดหนุนการส่งออกสำหรับสินค้าเฉพาะรายการนั้นๆ ที่มีประเทศที่สามที่ได้รับการอุดหนุนในการส่งออกมาแข่งขันกัน

ถ้าสหรัฐฯมีข้อบ่งชี้ลักษณะนี้กับประเทศอื่น ๆ ที่ผ่านมา ไทยเองก็น่าจะใช้ข้อบ่งชี้ลักษณะเดียวกันได้ ซึ่งน่าจะขจัดข้อกังวลของผู้ต่อต้านเอฟทีเอไทย-สหรัฐฯ ในประเด็นนี้ได้ไม่มากนัก

สำหรับการอุดหนุนภายในระหว่างไทยกับสหรัฐฯ แม้จะมีสินค้าเกษตรหลายรายการที่รัฐบาลสหรัฐฯให้การอุดหนุน แต่ก็เป็นสินค้าที่ไทยต้องนำเข้าจากต่างประเทศอยู่ดี เพราะผลผลิตในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยการนำเข้าเพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมชนิดอื่นๆ เช่น ถั่วเหลือง ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ไทยผลิตถั่วเหลืองเพียง 1.25 เปอร์เซ็นต์ ของความต้องการทั้งหมดในประเทศ โดยมีการใช้ในประเทศประมาณ 1.8 ล้านตัน แต่เราต้องนำเข้า 1.5 ล้านตันต่อปี โดยสหรัฐฯเป็นหนึ่งในประเทศที่ไทยนำเข้ามากที่สุด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าที่สหรัฐฯใช้มาตรการอุดหนุนช่วยให้ราคาสินค้าที่เป็นวัตถุดิบที่ไทยต้องนำเข้าในราคาที่ต่ำลง บางเรื่องก็เป็นประโยชน์แก่เราเอง อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการสนองตอบต่อเสียงเรียกร้องของภาคประชาชน คณะเจรจาจะผลักดันต่อไปให้มีการลดการอุดหนุนภายในกับสหรัฐฯ

มาถึงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) ทั้ง 2 ฝ่ายได้หารือเรื่องกฎแหล่งกำเนิดสินค้าสำหรับสินค้าบางรายการ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรและสินค้าที่เป็นเป้าหมายบางรายการ เช่น ปลาทูน่ากระป๋องของไทย กาแฟของสหรัฐฯ เป็นต้น ซึ่งการเจรจาเรื่องนี้คงต้องเจรจาไปพร้อมๆ กับเรื่องการลดภาษี เพื่อให้สินค้าของไทยที่มีส่วนประกอบของวัตถุดิบในปริมาณตามที่กำหนดในข้อตกลงเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้า ได้รับประโยชน์จากการเจรจาลดภาษีอย่างเต็มที่

หากเรายังไม่พร้อมหรือไม่ขอมเจรจาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ก็จะไม่มีการเจรจาเอฟทีเอในเรื่องอื่นๆ เลย ผลคือเราจะเสียโอกาสในสิ่งที่เป็
เชิงรุกของประเทศไทย และจะเสียโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากความตกลง
ในการเจรจาอื่นๆ อีกหลายเรื่อง

เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน แต่ผมมีความมั่นใจว่านอกเหนือจากภาครัฐซึ่งมีความชำนาญในเรื่องนี้ จะมีภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือให้ความช่วยเหลือเราในการให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดมา

เรื่องมาตรฐานสุขอนามัยพืชและสัตว์ รวมกับเรื่องอุปสรรคเทคนิคทางการค้า ทั้ง 2 ฝ่ายเห็นชอบในหลักการเรื่องการจัดตั้งกลไกเพื่อแก้ปัญหาระหว่างกัน โดยที่คณะเจรจาเห็นว่าประโยชน์ของการทำเอฟทีเอคือการสามารถอำนวยความสะดวกให้สินค้าของไทยเข้าสู่ตลาดสหรัฐ จึงเสนอให้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนในด้านต่างๆ ที่จะช่วยเปิดช่องทางตลาดสหรัฐให้มากขึ้น อาทิ ด้านมาตรฐาน กฎระเบียบทางเทคนิคในภาพรวมของสหรัฐ รวมทั้งในรายการกลุ่มอุตสาหกรรมที่ภาคเอกชนไทยเคยประสบปัญหาจากอุปสรรค ด้านมาตรฐานในส่วนส่งออกปัสสหรัฐ ซึ่งการประชุมเชิงปฏิบัติการจะมีขึ้นเร็ว ๆ นี้

สิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการที่เราจะเจรจาและมีข้อตกลงเอฟทีเอกับสหรัฐ เพราะมีฉะนั้นสหรัฐคงไม่ทำด้วย

กลุ่มอื่นคือการเปิดตลาดสินค้าบริการและการลงทุนในเรื่องการบริการ เป็นที่รับทราบโดยทั่วไปว่าบริการของสหรัฐนั้นแข็งแกร่งกว่าไทยและการเจรจาจะไม่มีควมคืบหน้าเท่าการเปิดตลาดสินค้า แต่ด้วยเจตนารมณ์ที่ไทยเห็นว่าการเจรจาเอฟทีเอ

กับสหรัฐต้องมีลักษณะเบ็ดเสร็จ (Comprehensive) จึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเจรจาในสาขาบริการ รวมทั้งบริการทางการเงิน และ การโทรคมนาคม

อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าไทยจะไม่มีศักยภาพเอาเสียเลย หรือไม่มีความเชี่ยวชาญในสาขาบริการเอาเสียเลย ธุรกิจเช่น ร้านอาหาร การท่องเที่ยว การบริการด้านสุขภาพ ความงาม สปา เหล่านี้ล้วนแล้วอยู่ในสาขาบริการที่ประเทศไทยเองมีศักยภาพและเป็นที่ต้องการของชาวต่างประเทศ

นอกจากนี้คณะเจรจาไทย ตระหนักดีถึงผลกระทบที่จะตามมาจากการเปิดตลาดการบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการทางการเงิน เนื่องจากเป็นสาขาที่สหรัฐมีศักยภาพในการแข่งขันสูงและพัฒนาก้าวหน้าไปกว่าไทยมากพอสมควร

ที่ผ่านมามหาหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีการศึกษาอย่างละเอียดและมีการหารือ รวมทั้งทำงานร่วมกับนักวิชาการจากสถาบันทางวิชาการต่างๆ เพื่อหามาตรการการชะลอการปฏิบัติตามพันธกรณีในบางเรื่องจนกระทั่งประเทศไทยพร้อมที่จะปฏิบัติภายใต้เอฟทีเอ ทั้งนี้เพื่อให้ภาคเอกชนไทยได้มีระยะเวลาปรับตัวและใช้เวลานั้นเพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของไทย

ด้านทรัพย์สินทางปัญญา เป็นหัวข้อสำคัญและได้รับความสนใจจากสาธารณชนเป็นอย่างมากในการเจรจาเอฟทีเอ ไทย-สหรัฐ เพราะเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวโยงกับการค้า และในกรอบของดับเบิลยูทีโอ ก็ได้มีการเจรจาในเรื่องนี้

นอกจากนี้ หากเรายังไม่พร้อมหรือไม่ยอมเจรจาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ก็จะไม่มีการเจรจาเอฟทีเอในเรื่องอื่นๆ เลย ผลคือเราจะเสียโอกาสในสิ่งที่เป็นเชิงรุกของประเทศไทย และจะเสียโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากความตกลงในการเจรจาอื่นๆ อีกหลายเรื่อง

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าเราจะยอมเสียเปรียบในเรื่อง ลิขสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Pro-

perties Rights) ทั้งหลาย แต่เราก็ต้องดูผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการเจรจาในภาพรวมด้วย ไม่ใช่พิจารณาเป็นแต่ละเรื่องเท่านั้น เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีศักยภาพและความเชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจในด้านที่ต่างกันไป เราจึงต้องพยายามตัดดวงผลประโยชน์ในเรื่องที่เป็นจุดแข็งของเราให้มากที่สุด และในเวลาเดียวกันก็ปกป้องผลประโยชน์และบรรเทาความรุนแรงของผลกระทบในเรื่องที่เรามีศักยภาพไม่ทัดเทียมให้เหลือน้อยที่สุดเช่นกัน

อย่างที่อาจารย์โคทมกล่าวว่า เป็นภาระของรัฐบาลนี้ที่จะต้องหามาตรการมารองรับในสิ่งที่จะเป็นผลกระทบต่อภาคเอกชนและสังคมไทย อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเจรจาเอฟทีเอในเรื่องนี้โดยเฉพาะ

การที่เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาถูกโจมตีและคัดค้านอย่างมากมาย อาจเนื่องมาจากคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการบริโภคสินค้าในราคาถูก โดยอาจลืมคำนึงถึงความถูกต้องในการผลิตสินค้าชนิดนั้นขึ้นมาว่า ผลิตโดยการละเมิดความคิดริเริ่มของผู้สร้างทรัพย์สินทางปัญญาหรือไม่ ซึ่งในแง่มุมหนึ่งเราในฐานะผู้ใช้ทรัพย์สินทางปัญญาอาจไม่ตระหนักถึงความสูญเสียจากการถูกละเมิดในความคิดริเริ่ม

อย่างไรก็ตาม การมองในมุมกลับกันว่าหากเราเป็นผู้สร้างทรัพย์สินทางปัญญา แทนที่จะเป็นผู้บริโภคในอนาคตแล้วเราถูกละเมิดบ้าง โดยมีการนำเอาความคิดสร้างสรรค์ของเราไปใช้โดยไม่ได้รับการอนุญาต เราก็คงอยู่ในฐานะลำบากและคงไม่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา

ในการเจรจาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเอฟทีเอไทย-สหรัฐ ผมยังคิดว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ไทยปรับมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานสากลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งจะสร้างหลักประกันว่ารัฐจะได้รับรายได้จากการเสียภาษีของสินค้าที่ถูกต้องตามลิขสิทธิ์ ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการที่สุจริต

และผู้บริโภคจะได้ใช้สินค้าที่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ การกระตุ้นให้ผู้ประกอบการไทยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภูมิปัญญาของตนเอง เป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยที่ไทยเราเองก็กำลังเริ่มพัฒนาตนเองเป็นผู้สร้างทรัพย์สินทางปัญญาในหลายต่อหลายด้าน ถ้าหากเราไม่บังคับใช้กฎหมายปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว เราเองต่างหากจะเป็นผู้ถูกละเมิดในอนาคตไม่ช้า และแม้กระทั่งปัจจุบันเองก็เริ่มมีตัวอย่างแล้ว

อย่างไรก็ตาม การเจรจาเรื่องนี้กับสหรัฐ เป้าหมายหลักคือ พิจารณาหาทำที่ที่จะทำให้ไทยได้รับประโยชน์จากการเจรจาในเรื่องนี้ให้มากที่สุด โดยทำที่ดังกล่าวจะต้องสะท้อนถึงสภาพเศรษฐกิจ ระดับการพัฒนาของประเทศไทยเองเพื่อให้เกิดความสมดุลในผลประโยชน์ทั้งของประเทศไทยและสหรัฐ โดยไทยจะสามารถให้ระดับการคุ้มครองที่เหมาะสมที่จะสร้างความมั่นใจให้สหรัฐได้ว่าเมื่อนำสินค้าเข้ามาขายในประเทศไทยแล้ว หรือตัดสินใจเข้ามาร่วมลงทุนในไทยแล้ว ผลงานของตนจะไม่ถูกลอกเลียนแบบ และจะเป็นแรงจูงใจให้คนไทยเราเองสนใจที่จะคิดสร้างสรรค์และประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ

ในขณะเดียวกัน ระดับความคุ้มครองนั้นก็จะต้องไม่ทำให้เกิดอำนาจในการผูกขาดตลาดให้กับเจ้าของสิทธิจนเกินไป จนกระทั่งสินค้ามีราคาแพงหรือมีการกีดกันการแข่งขันในอนาคต

ข้อเสนอหลักๆ ของสหรัฐ ในการเจรจาที่ผ่านมา ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญานั้นขอให้ไทยยกระดับการคุ้มครองลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้า และให้มีการบังคับใช้กฎหมายปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวด รวมทั้งผลักดันให้มีช่องทางดำเนินคดีโดยวิธีแพ่งมากยิ่งขึ้น

การที่เราจะต้องรักษากฎหมายนั้นเป็นภาระที่เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องทำอยู่แล้ว ในเมื่อเป็นกฎหมายของเราแล้ว เพราะฉะนั้นสิ่งที่เขาเรียกร้องว่าเราควรที่จะรักษากฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายด้านการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ

นั่นเป็นสิ่งที่น่าจะสอดคล้องกับปรัชญาในเรื่องการรักษา
กฎหมายของประเทศไทยเอง

เราเองก็มีข้อเสนอเชิงรุกในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา
เหมือนกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น
(Traditional Knowledge) ซึ่งเราต้องการป้องกันไม่ให้บริษัท
ของสหรัฐ นำองค์ความรู้ดั้งเดิมของไทยหรือทรัพยากรทาง
ชีวภาพของไทย ไปพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของเขา
เอง หากบริษัทของสหรัฐจะใช้ประโยชน์ จะต้องได้รับอนุญาต
จากประเทศไทยก่อน และต้องมีการแบ่งปันผลประโยชน์ (Co-
Sharing Profits) ที่ได้รับกับประเทศไทยในเรื่องที่เราอาจ
ขาดขีดความสามารถด้านการวิจัยและการพัฒนา และเป็น
ความปรารถนาและความจำเป็นที่เราต้องการร่วมมือกับสหรัฐ
ซึ่งมีศักยภาพสูงกว่า

ทั้งนี้ทั้งนั้น เราได้เรียกร้องสหรัฐ ให้ความคุ้มครอง
แก่สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์หรือที่เรียกว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
(Geographical Indication) ของไทย

อยากกราบเรียนว่าเรื่องนี้ ถ้าเราจับไม่ได้เราก็รับไม่ได้
เรื่องที่จะกระทบผลประโยชน์ของประเทศไทยและประชาชนไทย
ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิบัตรยา (Pharmaceutical) ถ้าเป็นเรื่อง
ที่เราจับไม่ได้ก็เป็นเรื่องที่รับไม่ได้ เรื่องนี้ทางเราได้บอกทาง
สหรัฐไปแล้วตั้งแต่ต้น

ผมเชื่อว่าการที่สหรัฐยังไม่มีข้อเสนอ เพราะเขาทราบถึง
ความกังวลของเราเป็นอย่างดี กรณีที่ผ่านมาคณะเจรจา ผู้นำ
และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทยได้หยบายประเด็นที่อยู่ในความ
กังวลเพื่อแจ้งให้สหรัฐทราบทั้งในกรอบของการเจรจาและใน
กรอบของการเจรจาทวิภาคี ตลอดจนได้มีการหารือเพื่อหา
ทางออกร่วมกันในทุกระดับ และในทุกครั้งที่มีการพบปะกัน

นอกจากนี้ยังเชื่อว่า สหรัฐได้ติดตามความเคลื่อนไหว
ของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในไทยอย่างใกล้ชิด โดยสหรัฐจะ
รวบรวมข้อมูลต่างๆ จากการหารือกันและจากการถ่ายทอด
จากสื่อต่างๆ นำไปใช้ในการยกร่างข้อเสนอที่ไทยจะเจรจาด้วย

ในที่สุด ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าข้อเสนอแนะนี้อาจจะมีการปรับปรุงจากเอฟทีเอที่ได้ทำกับประเทศอื่นๆ มาแล้ว สหรัฐให้ความสำคัญเรื่องการคุ้มครองข้อมูลการทดลองยา ที่เรียกว่า Data Exclusivity หรือ DE 5 ทั้งนี้ทั้งนั้น DE 5 เริ่มจากวันที่ได้รับอนุมัติขึ้นทะเบียนยา อย่างไรก็ตามการเจรจากับบางประเทศ เช่น โมร็อกโก ได้มีการจัดทำเอกสารแนบ (Side letter) คือ ข้อตกลงนอกรอบที่เป็นภาคผนวกของเอฟทีเอ โดยให้โมร็อกโกใช้สิทธิตาม TRIPS (Trade Related Intellectual Properties) ทั้งหมด ซึ่งจะทำให้เอฟทีเอไม่มีผลกระทบต่อการผลิตยาสำคัญๆ ในการรักษาชีวิต ซึ่งในเรื่องสิทธิบัตรยา ฝ่ายไทยมีท่าทีชัดเจนมาตลอดว่าเอฟทีเอจะต้องไม่กระทบต่อการเข้าถึงยาของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาสำคัญๆ ที่เป็นเรื่องการรักษาชีวิตและจะต้องเคารพสิทธิภายใต้ปฏิญญา DE 5 ซึ่งอนุญาตให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยและสหรัฐ ใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองสุขภาพ

การเจรจาเรื่องแรงงานและสิ่งแวดล้อม แม้จะไม่ได้เป็นเรื่องที่รวมอยู่ในการอภิปรายครั้งนี้ก็ตาม แต่เป็นอีกเรื่องที่มีความสำคัญต่อสหรัฐมากที่จะทำให้เอฟทีเอเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากเรื่องดังกล่าวสหรัฐกำหนดให้เป็นข้อบทในเอฟทีเอกับทุกประเทศที่สหรัฐได้เจรจามา โดยเป็นผลจากการบังคับทางกฎหมายของสหรัฐ ที่เรียกว่า TPA (Trade Promotion Authority) หรือ Trade Act ของ ค.ศ.2002 โดยให้ฝ่ายบริหารของสหรัฐ ต้องเจรจาสองเรื่องนี้กับคู่เจรจาทุกประเทศ

ในมุมมองของไทย เรื่องนี้มีความสำคัญในแง่ที่จะช่วยส่งเสริมให้ไทยสามารถบังคับใช้กฎหมายด้านแรงงาน ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องเขียนกฎหมายใหม่ นี่เป็นอำนาจหน้าที่และเป็นภารกิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ตามกฎหมายที่มีอยู่แล้ว และผ่านกระบวนการกฎหมายอย่างถูกต้องทุกประการ จะไม่มีการร่างหรือเขียนใหม่เป็นอันขาด เรื่องนี้ใช้บังคับกฎหมายด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์
ผู้อำนวยการวิจัย สถาบันวิจัยเพื่อการ
พัฒนาประเทศ (ทีดีอาร์ไอ)

ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องพูดถึงเป็นลำดับแรกคือ ลิทธิบัตรยา และการคุ้มครองข้อมูลเรื่องยา ผลการศึกษาของ นักวิชาการได้พบความสัมพันธ์ว่า เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น ประเทศ ที่ยากจนมากๆ อยากจะทำให้ระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทาง ปัญญาของตัวเองอ่อนลง เพื่อที่จะลอกเลียนประเทศพัฒนา แล้วได้งายขึ้น แต่ถ้าพัฒนาไปถึงจุดหนึ่ง เหมือนประเทศเกาหลี ประเทศญี่ปุ่น ก็อยากจะยกระดับให้ทรัพย์สินทางปัญญาแข็งขึ้น เพื่อให้สามารถสร้างความคุ้มครองและแรงบันดาลใจในการ สร้างนวัตกรรมได้

จุดเปลี่ยนอยู่ที่จุดนี้ จุดที่รายได้ประชาชาติต่อหัวอยู่ที่ 2,010 เหรียญสหรัฐ ซึ่งตัวเลขของประเทศไทยในปี 2004 อยู่ที่ 2,027 เหรียญสหรัฐ พ้นจุดต่ำสุดมานิดเดียว ซึ่งแปลว่าถ้าผล การศึกษาที่ว่ามันถูกต้อง ก็ไม่เสียหายอะไรที่ประเทศไทยจะยก ระดับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้เข้มข้นขึ้น

แต่ประเด็นที่ผมอยากหยิบยกขึ้นมาคือ ไทยเพิ่งพ้นจุดนี้ มานิดเดียว ถ้าจะยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้ เข้มข้นขึ้นอย่างที่สหรัฐเรียกร้องนั้น ผมคิดว่าจะเป็นจุดพลาด ที่สำคัญ เพราะจะเข้มข้นมากเกินไป

ถ้าเราทำเอฟทีเอกับสหรัฐ ซึ่งสหรัฐพูดไว้ชัดเจนใน กฎหมายการค้าปี ค.ศ.2002 บอกว่า จุดประสงค์ของการเจรจา เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาคือ ทำอย่างไรให้ทรัพย์สินทางปัญญา ของประเทศต่างๆ ในโลก มีความสอดคล้องกับทรัพย์สินทาง

อภิรดี ตันตราภรณ์
อธิบดีกรมเจรจาการค้า
ระหว่างประเทศ

ปีที่ผ่านมาเราขาดดุลกับออสเตรเลีย เรานำเข้าทองจาก ออสเตรเลียอย่างไม่เคยนำเข้ามามาก่อน แต่สาเหตุมาจากการ เก็งกำไร การขึ้นราคาน้ำมัน การกักตุนสินค้า เพราะราคาทอง ขึ้นมาตลอด ทำให้มูลค่าการนำเข้าทองสูงขึ้น แต่ข้อมูลสำคัญ คือ ทองไม่ใช่สินค้าในเอฟทีเอและภาษีสูงมาโดยตลอด ถ้าหาก เอาตัวเลขทองออกแล้วเอาตัวเลขปีที่แล้วเปรียบเทียบกับปีก่อน หน้านั้น ก็เห็นข้อเท็จจริงว่ามูลค่าการค้าส่วนอื่นยังไม่ถือว่า ขาดดุล

ที่ผ่านมากระทรวงพาณิชย์ร่วมกับกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ได้นำคณะออกไปต่างจังหวัดเพื่อพบกับเกษตรกรในทุก ภาค ปีที่แล้วมีออกไปประมาณ 20 ครั้งเพื่อร่วมรับฟังข้อมูล คุยกับชาวบ้าน ลงไปเยี่ยมดูสภาพการณ์ การพัฒนาสินค้า เกษตรกรรม เพื่อดูศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการส่ง ออกไปยังสหรัฐ โดยใช้ประโยชน์จากการทำเอฟทีเอ

ส่วนมาตรฐานสุขอนามัยอันนี้เป็นข้อกีดกันสำคัญสำหรับ สินค้าเกษตรทั้งหมด และสินค้าเกษตรจากประเทศไทยส่วนใหญ่ ที่ประสบปัญหา จะเป็นเรื่องสุขอนามัย เพราะฉะนั้นในทุก เอฟทีเอรวมทั้งเอฟทีเอที่ทำกับสหรัฐ จะต้องมีการเจรจาเพื่อ แก้ไขปัญหานี้ให้เร็วขึ้น ไม่ใช่ปล่อยให้ไปตามขั้นตอนปกติที่สหรัฐ ทำกับทุกประเทศ

มาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมก็เป็นอีกประเด็นที่เจรจากัน เพื่อจัดทำมาตรฐานสินค้าร่วมกัน ว่าสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบ

อภิรดี ตันตราภรณ์
อธิบดีกรมเจรจาการค้า
ระหว่างประเทศ

ปีที่ผ่านมาระหว่างเราขาดดุลกับออสเตรเลีย เรานำเข้าทองจาก ออสเตรเลียอย่างไม่เคยนำเข้ามามาก่อน แต่สาเหตุมาจากการ เก็งกำไร การขึ้นราคาน้ำมัน การกักตุนสินค้า เพราะราคาทอง ขึ้นมาตลอด ทำให้มูลค่าการนำเข้าทองสูงขึ้น แต่ข้อมูลสำคัญ คือ ทองไม่ใช่สินค้าในเอฟทีเอและภาษีสูงมาโดยตลอด ถ้าหาก เอาตัวเลขทองออกแล้วเอาตัวเลขปีที่แล้วเปรียบเทียบกับปีก่อน หน้านั้น ก็เห็นข้อเท็จจริงว่ามูลค่าการค้าส่วนอื่นยังไม่ถือว่า ขาดดุล

ที่ผ่านมาระทรวงพาณิชย์ร่วมกับกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ได้นำคณะออกไปต่างจังหวัดเพื่อพบกับเกษตรกรในทุก ภาค ปีที่แล้วมีออกไปประมาณ 20 ครั้งเพื่อร่วมรับฟังข้อมูล คุยกับชาวบ้าน ลงไปเยี่ยมดูสภาพการณ์ การพัฒนาสินค้า เกษตรกรรม เพื่อดูศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการส่ง ออกไปยังสหรัฐ โดยใช้ประโยชน์จากการทำเอฟทีเอ

ส่วนมาตรฐานสุขอนามัยอันนี้เป็นข้อกีดกันสำคัญสำหรับ สินค้าเกษตรทั้งหมด และสินค้าเกษตรจากประเทศไทยส่วนใหญ่ ที่ประสบปัญหา จะเป็นเรื่องสุขอนามัย เพราะฉะนั้นในทุก เอฟทีเอรวมทั้งเอฟทีเอที่ทำกับสหรัฐ จะต้องมีการเจรจาเพื่อ แก้ไขปัญหานี้ให้เร็วขึ้น ไม่ใช่ปล่อยให้ไปตามขั้นตอนปกติที่สหรัฐ ทำกับทุกประเทศ

มาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมก็เป็นอีกประเด็นที่เจรจากัน เพื่อจัดทำมาตรฐานสินค้าร่วมกัน ว่าสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบ

ตัวอย่างมีให้เห็นในประเทศเม็กซิโกยากจนลงเพราะสหรัฐอเมริกาไปครอบงำวิถีชีวิตมากขึ้น เราจึงเห็นตัวอย่างผลกระทบแล้ว และเป็นตัวอย่างที่รัฐสภาสหรัฐอเมริกาพยายามปกป้องประชาชนของประเทศอื่นๆ แต่ไม่สามารถลอบบี้ได้ เพราะลอบบี้สตั๊ตของฝั่งอเมริกาส่วนใหญ่มาจากภาคส่วนบริการ (Service sector) การเงิน (Finance) และมากที่สุดคือเรื่องยา (Pharmacy)

ผมตั้งคำถามว่าเราเปิดโอกาสให้สหรัฐเข้ามาลงทุนในทุกประเภท มีชนิดเดียวเท่านั้นที่เราจะได้ประโยชน์คือโทรคมนาคม ซึ่งเป็นฉบับเดียวที่กระทรวงต่างประเทศของออสเตรเลียออกแถลงการณ์บอกว่าเอฟทีเอไทย-ออสเตรเลียนั้น ออสเตรเลียจะได้ประโยชน์จากการลงทุนของจีน คอร์ปอเรชั่น ไอพีสตาร์ที่จะให้บรรดแบนด์และเซอร์วิสแก่ชาวออสเตรเลีย

และสิ่งที่อเมริกาต้องการนั้นคือพลังงานใช้หรือไม่ เกี่ยวเนื่องกับการไฟฟ้า การธนาคาร การประกันภัย จีเอ็มโอ หรือไม่ เกี่ยวข้องกับบริษัทมอนซานโตซึ่งเป็นลอบบี้สตั๊ตที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกาหรือไม่

ผมเชื่อว่าสิ่งที่รัฐบาลไม่กล้าเอากรอบของการเจรจาเข้ารัฐสภาตั้งแต่แรก เพราะกลัวว่าผลประโยชน์ทับซ้อนส่วนตัวและพรรคพวกจะโดนเปิดโปงขึ้นมา

และไม่ใช้ Conservative อย่างเดียว แต่เป็น Conflict (ข้อขัดแย้ง) ด้วย คือทั้งใจทั้งอนุรักษ์ในเวลาเดียวกัน

ผมตั้งคำถามว่า โดยพื้นฐานของวิถีคิดอันนี้ เขาไปบอกเกษตรกรในโคราชว่า ถ้าแข่งกับออสเตรเลียไม่ได้ก็เลิกผลิตนมเสีย แล้วกว่า 140,000 ครอบครัวที่เลี้ยงวัวกันมา 3-4 ชั่วคนจะอย่างไร

ผมคิดว่าประเด็นคอร์ปชั่นเป็นเรื่องใหญ่ เพราะคอร์ปชั่นทำให้เราไม่สามารถต่อรองกับประเทศที่ไม่มีหรือมีคอร์ปชั่นน้อยมาก อันนี้จะเป็นปัญหาเพราะต้นทุนของเราจะสูงมากถ้ายังมีคอร์ปชั่น

ปัญหาของเรากับสหรัฐอเมริกาที่น่าเป็นห่วง ประเด็นแรกคือภาคเกษตร เวลาเราไปเที่ยวเชียงใหม่ เชียงราย เราจะเห็นแปลงเกษตรขนาดเล็ก ที่ชาวไร่ชาวสวนปลูกถั่ว ข้าวโพด แล้วถ้าข้าวโพดจากสหรัฐทะลักเข้ามาโดยไม่มีกัณฑ์ภาษีอะไรจะเกิดขึ้น

เอฟทีเอเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนโครงสร้างการผลิต โครงสร้างการจ้างแรงงานคน การครอบครองทรัพย์สิน ถ้าเราไม่ต้านรัฐบาลคุณทักษิณตอนนี้ วิถีชีวิตเราจะเปลี่ยนแปลงเกือบทั้งหมด เพราะผมเห็นตัวอย่างมาแล้ว บริษัท Trading Company ที่ใหญ่ที่สุดของเม็กซิโกเป็นของสหรัฐเกือบทั้งหมดแล้ว เดิมเม็กซิโกเคยมีกว่า 100 ธนาคารแต่ทุกวันนี้เหลือเพียง 15 ธนาคารเท่านั้น และมีเพียงธนาคารเดียวเท่านั้นที่เป็นของเม็กซิกัน นอกนั้นเป็นของสหรัฐหมดแล้ว

ฉะนั้นถ้าเราคู่สัตส่วนการเป็นหนี้สหรัฐ จากธนาคารแล้ว ถ้าเราเปิด Service Sector เมื่อไหร่ ธนาคารนั้นจะไปอยู่ภายใต้สหรัฐแน่นอน แต่เรื่องนี้ทางคณะผู้เจรจาบอกว่ายังไม่เจรจาเพราะฝ่ายธนาคารมาขอร้อง แล้วพวกผมล่ะ จะต้องทำอย่างไร หรือจะต้องประท้วงกันถึงขนาดไหน ถึงจะฟังพวกเรา

ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือต้องเข้าใจว่าเอฟทีเอ ไทย-สหรัฐ ไม่ใช่เรื่องลดภาษีเพียงอย่างเดียวแต่จะเปิดโอกาสให้คนสหรัฐ เข้ามาลงทุนเท่า ๆ กับคนไทยในเกือบทุกสาขา

ตกค้างได้ ถามว่าสหรัฐทำเรื่องนี้ได้ไหม

ประเด็นที่สอง เวลาเราพร้อม เราต้องพร้อมจริงๆ เหมือนเกาหลี สิงคโปร์ แต่เมืองไทยยังไม่พร้อม เราได้เปิดการค้าเสรีกับจีนแล้ว และที่เห็นชัดเจนคือ ผลกระทบต่อการเกษตร ทางภาคเหนือ 70 เปอร์เซ็นต์ของเกษตรกรต้องลดการผลิต

ประเด็นเหล่านี้ เราเคยทำวิจัยก่อนที่จะเซ็นสัญญากับจีนหรือไม่ รัฐบาลไม่เคยทำสักชิ้นเลย

คำถามว่ารัฐสภารับรู้เรื่องนี้บ้างไหม ตั้งแต่เอฟทีเอ ออสเตรเลีย เอฟทีเอ็นวีซีแลนด์ เอฟทีเอจีน เอฟทีเอญี่ปุ่น กระทั่งสหรัฐ ไม่มีการผ่านขั้นตอนรัฐสภาในเชิงการรายงานรายละเอียดเลย

อีกประเด็นหนึ่ง การผิดกฎหมายหรือผิดรัฐธรรมนูญ เรื่องนี้ชัดเจนมาก และรัฐบาลนี้ได้ทำไปหลายเรื่องแล้ว ในมาตรา 224 ประโยคแรก พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก สัญญาอื่นๆ กับนานาประเทศ หรือกับองค์กรระหว่างประเทศ

สัญญาเอฟทีเอซึ่งเป็นสัญญาระหว่างประเทศ ที่ไม่มีการมอบให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงพระปรมาภิไธยเลยแม้สักฉบับตั้งแต่ทำมา เราเพิ่งเห็นสัญญาว่าด้วย Bio-safety ไป ก็ไม่ได้ส่งเข้าไปในวัง ผมถามว่า นี่เป็นการละเมิดหรือไม่ คำตอบคือละเมิดอย่างชัดเจน

วันนี้กรมการฯ ได้ร่างคำฟ้องศาลรัฐธรรมนูญแล้วว่า รัฐบาลทำผิดรัฐธรรมนูญเต็มใบในเอฟทีเอทุกฉบับที่ผ่านมา ไม่ใช่แค่ประโยคแรกของมาตรา 224 แต่ปิดบังประชาชนมาตลอด

ประเด็นหลักคือประเทศไทยเป็นประเทศที่ระดับการฉ้อราษฎร์บังหลวงใหญ่ที่สุดในโลก ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น เจ้าหน้าที่เกษตร ไปจนถึงนักการเมืองระดับชาติ

แต่ที่ผมเป็นห่วงมากที่สุดคือวิถีคิดของรัฐบาลชุดนี้ ซึ่งหลายคนบอกว่าเป็นการเปิดเสรีทางการค้าหรือ Neo Liberalism แต่จริงๆ แล้ว ไม่ใช่ น่าจะเป็น Neo Conservative มากกว่า

**สัญญาเอฟทีเอซึ่งเป็นสัญญาระหว่างประเทศ ก็ไม่มีการมอบให้
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงพระปรมาภิไธยเลยแม้สักฉบับเดียวตั้งแต่
ท่ามา เราเพิ่งเซ็นสัญญาว่าด้วย Bio-safety ไป ก็ไม่ได้ส่งเข้าไปในวง
พบถามว่า นี่เป็นการละเมิดหรือไม่ คำตอบคือละเมิดอย่างชัดเจน**

สามารถคืนการส่งออกของเราให้ถึงตัวสูงเกือบ 20 เปอร์เซ็นต์ แต่หาว่าไม่ว่า 20 เปอร์เซ็นต์ที่เติบโตขึ้นมาขึ้นอยู่กับพื้นฐาน การเป็นผู้ผลิตสินค้าให้ประเทศอื่น เช่น รถยนต์ ซึ่งอุปกรณ์ (Input) ต่างๆ ต้องส่งเข้ามาจำนวนมากแล้วถามว่า คุณการค่าที่เพิ่มขึ้นจริงที่มีฐาน (Resource) จากประเทศไทย จริงๆ ก็เปอร์เซ็นต์

ในด้านเกษตร มีมันสำปะหลัง ข้าว เป็นสองชนิดหลัก ที่รัฐบาลเอามาอ้างอิงตลอดเวลาว่า เราเซ็นเอฟทีเอกับจีน เพราะฉะนั้น คุณการค่าหรือการเพิ่มการส่งออกของไทยต่อจีน สูงขึ้นอย่างมหาศาล โดยหาว่าไม่ว่าประชาชนโดนหลอกตลอดเวลา เพราะข้าวกับมันสำปะหลังไม่ได้อยู่ในรายการของเอฟทีเอ สินค้าที่เราส่งออกดีที่สุดไม่ได้อยู่ในเอฟทีเอ เพราะฉะนั้นเรา ต้องเสียภาษี 30 เปอร์เซ็นต์ทุกครั้งที่เราเข้าไปในเมืองจีน

พอดูเรื่องนี้ไปว่าทำไมถึงไม่ทำ รัฐก็ไม่มีความตอบให้เรา ที่มีคำตอบให้กรมการค้าตรวจสอบเรื่องเอฟทีเอ อันแรกคือ ผู้ประกอบการทั้งหลายที่เชียงใหม่ขึ้นมารายงานกับเราว่ารัฐบาล ไม่บอกพวกเขาเลย และตั้งแต่มีเอฟทีเอ การกีดกันทางการค้า ระหว่างไทยกับจีนสูงขึ้นอย่างมหาศาล

ผมถามทางจีนไปว่า ทำไมเรามีเขตการค้าเสรีกันแล้ว ยังมีปัญหาเพิ่มเติมขึ้นมา ทางจีนบอกว่ากฎระเบียบของยูนิคานั้น ไม่เหมือนกฎระเบียบของปักกิ่ง ฉะนั้นการเซ็นสัญญาทางการค้านี้จึงไม่ผูกมัดรัฐบาลท้องถิ่น เขาสามารถตรวจสอบสาร

ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ

ประธานกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา

ผมเป็นนักวิชาการ สอนเรื่องโลกาภิวัตน์ว่าด้วยการขยายตัวของระบบทุนนิยมในประเทศโลกที่สามมาเป็นเวลา 18 ปี ฉะนั้นเมื่อมาจับเรื่องเอฟทีเอแล้วจึงไม่ใช่เรื่องยากในการทำความเข้าใจว่ามันเสียเปรียบแน่ๆ ไม่มีทางได้เปรียบ เพราะที่ผ่านมาไม่เคยได้เปรียบเลย จะไปได้เปรียบได้อย่างไร เอาทฤษฎีนี้มาจากไหน ว่าถ้าเปิดประตูเสรีกันหมด ทุกคนจะยิ้มแย้มแจ่มใส

เพราะฉะนั้นไม่มีทางที่ลัทธิเสรีนิยมใหม่ (Neo Liberalism) หรือทฤษฎีว่าด้วยเสรีทางการค้า จะนำไปสู่สวรรค์บนโลก ถ้าย้อนดูประวัติศาสตร์ มันเป็นโลกของผู้ที่ครองความเป็นใหญ่ และอาณานิคม เราคืออาณานิคมของเขาทั้งหมด เรียกว่า Colonial Nomination หรือกลุ่มกึ่งอาณานิคมของเขา เพราะฉะนั้นในมิติความสัมพันธ์ มันไม่มีทาง

ถ้าจะเอาทฤษฎีนี้มาตั้งกันจริงๆ เราต้องใหญ่พอๆ กับสหรัฐอเมริกา ต้องเท่าเทียมกันทั้งในแง่จีดีพี ประชากร ประวัติศาสตร์การพัฒนา ประวัติศาสตร์การศึกษา พื้นฐานทุกอย่างในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ

เหตุผลที่ประเทศไทย ไม่ควรไปทำเขตการค้าเสรีกับใครเลย มีดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ดุลการค้า ประเทศไทยในปัจจุบันขาดดุลการค้ามหาศาล แต่ในเวลาเดียวกันนายกรัฐมนตรีนคร และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ก็รู้สึกภาคภูมิใจเหลือเกินว่าเรา

ดร.วรพล ไสคติยานุรักษ์

จากที่ท่านทูตนิวยอร์กได้พูดว่าการเจรจาฉบับนี้เป็นรอบที่สำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาอันใกล้ ยังสามารถประวิงเวลาได้ แต่สหรัฐอเมริกาพยายามที่จะให้การเจรจาครั้งนี้เป็นรอบสุดท้ายให้ได้ คงมีหลายเรื่องที่ต้องหารือและเตรียมการถึงผลกระทบต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราจะต้องทบทวนและติดตามกันต่อไป

วิเคราะห์ผลกระทบและข้อเสนอแนะ: การเจรจาเอฟทีเอไทย-สหรัฐอเมริกา

ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ

ประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ
วุฒิสภา

อภิรดี ตันตราภรณ์
วีรชัย วงศ์บุญสิน

อธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
รองประธานคณะกรรมการกฎระเบียบการค้า
ระหว่างประเทศ
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์

ผู้อำนวยการวิจัย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์

ผู้อำนวยการโครงการยุทธศาสตร์นโยบาย
ฐานทรัพยากร
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ดำเนินการอภิปราย โดย

ดร.วรพล โสคติยานุรักษ์

รองประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

จะตามมาคือ การกระตุ้นการผลิตให้เพิ่มขึ้น รายได้ดีขึ้นทั้งยัง
ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในระดับรากหญ้า

ผมเชื่อว่าผลจากการสัมมนาวันนี้จะนำไปสู่ข้อคิดข้อเสนอ
แนะอันสร้างสรรค์ที่จะช่วยให้เราเจรจาได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
เมื่อได้รับทราบข้อกังวลของภาคประชาชน

* นิตย พิบูลสงคราม นำเสนอข้อมูล ‘สถานภาพการ
เจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย - สหรัฐอเมริกา’ ระหว่างดำรง
ตำแหน่ง หัวหน้าคณะเจรจาความตกลงการค้าเสรี(เอฟทีเอ)
ไทย-สหรัฐอเมริกา

เราคือเจรจาในกรอบที่เห็นว่าจะนำไปประโยชน์มาให้

การหาทางออกร่วมกันจึงเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นหน้าที่อย่างหนึ่งของคณะเจรจา จึงไม่ใช่แค่เสริมสร้าง แต่ต้องรักษา ต่อยอดความมั่นใจซึ่งกันและกันในฐานะของมิตร ไม่ใช่ศัตรู

ทั้งนี้ทั้งนั้น เรื่องที่ไทยต้องการได้รับความร่วมมือจาก สหรัฐ ประการหนึ่งคือการต้องมีระยะเวลาในการปรับตัว โดยเฉพาะในเรื่องการค้าและการบริการ การลงทุน การค้าข้ามพรมแดน รวมทั้งสิ้น 12 รายการ แบ่งเป็น 160 รายการย่อย ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในการที่จะมี ช่องทางการตลาด (Market Access) ระหว่างกัน ซึ่งทางสหรัฐพร้อมที่จะเปิดให้ไทยเช่นกัน

ภายใน 160 รายการย่อย เรามีข้อผูกพัน 95 รายการ เหตุผลที่ต้องกล่าวถึงคือ เราคงไม่มีความพร้อมในทุกเรื่องพร้อมกัน เพราะฉะนั้นเราต้องการเวลาปรับตัว

เรื่องกำหนดเวลาการเจรจา ก่อนหน้านั้นคณะเจรจาชิดตามยึดถือมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2547 ที่จัดให้มีกำหนดระยะเวลาการเจรจา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ได้ปรับเปลี่ยนไป เพราะในยุคของการแข่งขัน ระยะเวลาในการตกลงผลประโยชน์เป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่รอให้คนอื่นทำ

ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของโลกาภิวัตน์ และเป็นเรื่องที่รัฐต่อรัฐได้ตกลงว่าจะมีความตกลงการค้าเสรี นั่นเป็นเรื่องการตกลงระหว่างประเทศ การเจรจาของเราและคณะเจรจามีหน้าที่อยู่ในกรอบของการพยายามอย่างดีที่สุด ที่จะรักษาผลประโยชน์ของเราและเพิ่มพูนผลประโยชน์นั้นอันพึงมาจากการมีเอฟทีเอ

ผมคิดว่าจะมีประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยในเวทีการค้าระหว่างประเทศ และยังประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งโดยในการเจรจาเอฟทีเอจะมีการหารือเพื่อลดภาษีสินค้าเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เมื่อลดภาษีลงก็สามารถส่งออกได้มากขึ้น สิ่งที

ในการเจรจาครั้งล่าสุด ไทยกับสหรัฐเห็นพ้องต้องกันที่จะจัดทำโครงการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน และเอสเอ็มอีของไทย โดยเฉพาะในส่วนของที่เกี่ยวกับกฎระเบียบของสหรัฐ ซึ่งมีมากมาย และอาจเป็นอุปสรรคทางการค้า โดยเฉพาะกฎระเบียบด้านมาตรฐานสุขอนามัย กฎระเบียบทางเทคนิคและมาตรฐานสินค้า (Technical Barrier to Trade) ทั้งนี้เพื่อให้เราเรียนรู้ระบบพิธีการศุลกากรของสหรัฐ และกฎระเบียบเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้าที่สหรัฐใช้กับการนำเข้าสินค้าของเขาเอง เพื่อที่เอกชนไทยและเอสเอ็มอีจะได้ปรับปรุงการผลิต การส่งออกที่ได้รับการยอมรับและเข้าถึงตลาดของสหรัฐได้ในที่สุด

เรื่องทั้งหลายนี้เราจะต้องถกกันออกมาอีกครั้งให้เป็นท่าทีที่แน่ชัดที่จะเจรจากับสหรัฐ บางเรื่องที่มีผลกระทบมาก ๆ ก็เป็นเรื่องที่เราจะต้องไปยืนยันด้วยท่าทีเดิม ต้องยอมรับว่าเศรษฐกิจของสหรัฐใหญ่กว่าเรา 100 เท่า มีทั้งความแตกต่างทางสังคม ความแตกต่างด้านการบริการ แต่จุดหมายปลายทางของการเจรจาเอฟทีเอนั้นเป็นเรื่องของการมีหุ้นส่วนระหว่างกัน

เพราะหุ้นส่วนระหว่างไทยกับสหรัฐ ในแง่ต่างๆ ทั้งความมั่นคงก็มีอยู่แล้วอย่างแน่นแฟ้น แง่การเมืองก็มีอยู่ตลอดมา แม้กระทั่งในแง่เอฟทีเอก็มีอยู่แล้ว แต่ว่าสิ่งนี้จะทำให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจซึ่งจะมีผลกระทบต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงและการเมือง ตลอดจนด้านอื่นๆ รวมทั้งการแข่งขันของประเทศไทยในโลกกว้าง

จึงอยากย้ำว่า สิ่งที่ได้เรารับได้ เราก็จะนำมาพิจารณาสิ่งใดที่เราจะรับไม่ได้ เราก็จะยืนยันกับสหรัฐ ดังที่เราได้ยืนยันตลอดมา 5 รอบเต็มๆ ผมอยากกราบเรียนว่ากรุณาสนใจได้อย่างน้อยขั้นหนึ่งว่า เรามีความตระหนักในความกังวลของท่าน และเชื่อผมได้เลยว่า เรื่องนี้ไม่ใช่แค่สิ่งที่เราจะตัดสินใจ เพราะในที่สุดต้องเป็นเรื่องที่รัฐบาลตัดสินใจ โดยยึดเอาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นที่ตั้ง หน้าที่ของ

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีการละเมิดซึ่งไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพอย่างซ้ำซากและอย่างต่อเนื่อง เป็นกิจจะลักษณะ สหรัฐได้มีข้อเสนอให้มีกลไกเพื่อการปรับปรุงแก้ไขระดับการคุ้มครองแรงงานและสิ่งแวดล้อม โดยในความตกลงที่สหรัฐมีกับประเทศแถบอเมริกากลางหรือ CAFTA นั้น ได้กำหนดให้คู่ภาคีที่ล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายหรือละเมิดกฎหมายของตนเอง ให้ตกลงจัดสรรกองทุนไม่เกิน 15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อนำมาใช้เฉพาะการพัฒนาปรับปรุงสภาพสภาพแรงงานและสิ่งแวดล้อมของประเทศเจ้าของเงิน ไม่ได้เป็นการจ่ายให้คู่ภาคี และไม่ใช้เป็นค่าปรับที่จะต้องเสียให้สหรัฐ ในเวลาเดียวกันสหรัฐเองก็ต้องตั้งกองทุน 15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เหมือนกัน ในกรณีที่เขามีการละเมิดอย่างต่อเนื่องและซ้ำซาก ในทางที่กระทบการค้าระหว่างกัน

เพราะฉะนั้น 15 ล้านดอลลาร์นี้ เป็นเรื่องที่ตกลงให้แต่ละฝ่ายจัดสรรขึ้นมาเป็นกองทุนเพื่อนำมาใช้เฉพาะการพัฒนาปรับปรุงสภาพแรงงานและสิ่งแวดล้อมของประเทศเจ้าของเงิน เพื่อยกมาตรฐานให้เป็นที่พึงพอใจ ไม่ใช่เป็นการจ่ายเงินให้ประเทศคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งแต่อย่างใด

การส่งเสริมขีดความสามารถทางการค้าและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (TCB : Trade Capacity Building) เป็นหัวข้อการเจรจาที่ประเทศไทยเป็นฝ่ายเสนอ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและช่วยให้ทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจและสังคมไทยใช้และได้ประโยชน์จากความตกลงเอฟทีเอได้อย่างเต็มศักยภาพ และสามารถบรรเทาผลกระทบทางลบที่อาจจะเกิดขึ้น และเพื่อให้ผู้ส่งออกโดยเฉพาะรายที่เป็นเอสเอ็มอีสามารถพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในตลาดสหรัฐและตลาดโลก

เพราะฉะนั้น เรื่องการส่งเสริมขีดความสามารถทางการค้าและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งไทยเป็นฝ่ายเสนอ จะเป็นสิ่งที่ต้องต่อยอดเพื่อนำผลประโยชน์มาสู่เอสเอ็มอีของไทย

กรุณาสนใจใต้อย่างน้อยชิ้นหนึ่งว่า เรามีความตระหนัก ในความกังวลของท่าน และเชื่อผมได้เลยว่า เรื่องนี้ไม่ใช่แค่นี้เรา จะตัดสินใจ เพราะในที่สุดต้องเป็นเรื่องที่รัฐบาลตัดสินใจ

ทั้งนี้เราต้องยอมรับว่ามาตรฐานด้านกฎหมายแรงงาน และสิ่งแวดล้อมของเรานั้นเป็นมาตรฐานที่อยู่ในระดับที่ได้รับ การยอมรับในโลกสากลทีเดียว บางครั้งก็อาจจะม็ข้อจำกัดบ้าง ในการบังคับใช้ ซึ่งการมีเอฟทีเอก็จะเป็นโอกาสที่จะกระตุ้นให้ ไทยให้ความสำคัญอย่างเต็มที่กับการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ อย่างมีประสิทธิภาพและแน่นอน ทั้งในด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลประโยชน์ด้านแรงงานน่าจะตกอยู่กับ ลูกจ้างและผู้ใช้แรงงาน

เมื่อพิจารณาจากเอฟทีเอที่สหรัฐลงนามกับประเทศ อื่น ๆ สิ่งสหรัฐได้เน้นตลอดมาคือการให้ประเทศคู่สัญญา ปฏิบัติตามกฎหมายภายในของตนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง แรงงานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งขอให้มีการบังคับใช้กฎหมาย เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ลดหย่อนมาตรฐานใน กฎหมายเหล่านี้เพียงเพื่อการดึงดูดการค้าและการลงทุน หรือเพื่อตัดดวงผลประโยชน์จากการเปิดตลาดการค้าเสรี อันนี้ เป็นสิ่งที่เขาไม่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อที่เราจะ ลดต้นทุน ดึงดูดการลงทุนจากสหรัฐ อันสืบเนื่องมาจากเอฟทีเอ ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยได้พิจารณาอย่างถ่องแท้ว่าไม่น่าจะเป็น สิ่งที่ขัดกับปรัชญาและกฎหมายด้านแรงงานของไทย เราไม่ ต้องการให้เอฟทีเอเป็นตัวกระตุ้นให้เราลดหย่อนมาตรฐานการ คุ้มครองแรงงานของไทย กระทั่งในด้านสิ่งแวดล้อมก็ตาม

คืออะไร แล้วเราควรจะได้รับการเยียวยาอย่างไร

ผมคิดว่าเราควรมีคณะกรรมการเอฟทีเอแห่งชาติขึ้นมา
ที่ไม่ใช่ข้าราชการอย่างเดียว เพราะถ้าคนไม่มีส่วนได้เสียอย่าง
ข้าราชการไปเจรจา ก็จะไม่มีประโยชน์ ในความคิดส่วนตัว
จะต้องประกอบขึ้นด้วยความคิดของพ่อค้า ชาวนาในฐานะผู้มี
ส่วนได้ส่วนเสีย ไปร่วมเจรจาส่วนข้าราชการเป็นเพียงฝ่ายช่วย
เหลือ ในด้านกติกา ภาษา กฎเกณฑ์ทางกฎหมาย คณะเจรจา
ฝ่ายสหรัฐอเมริกาไม่ใช่ผู้จัดการแต่เป็นคนที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมา
เป็นผู้ที่ได้รับผลได้ผลเสียจริงๆ

การเยียวยานั้น ในความเห็นส่วนตัว คนที่ได้ส่วนเกิน
น่าจะเอาส่วนเกินนั้นมาเป็นกองทุน เพื่อเตรียมไว้รักษาคนที่
บาดเจ็บ วันนี้ทราบว่ามีงบประมาณ 10,000 ล้านบาท
เพื่อการเยียวยา แต่เท่าที่ทราบมานั้นเป็นตัวเลขไม่ใช่ตัวเงิน
การเยียวยาจึงยังไม่เกิดขึ้น มีแต่คำสวยหรูเท่านั้น

อดุลย์ วังताल
นายกสมาคมผู้เลี้ยงโคนม

เราเป็นกลุ่มแรกๆ ที่ออกมาคัดค้านเอฟทีเอออสเตรเลีย
และนิวซีแลนด์ ตั้งแต่ทำจดหมายขอเข้าพบนายกรัฐมนตรี
กระทั่งแสดงความคัดค้านไปถึงสถานทูต พบท่านทูตแล้วบอก
ว่าเราวิตกกังวลมากกว่าอาชีพพระราชทานของเราจะอยู่ไม่ได้
ซึ่งก็มีปฏิกิริยาตอบกลับมาว่าเขาจะดูแลในด้านโคนม จนป่านนี้
ปีกว่าผ่านไปมาแล้ว ก็ยังไม่มียอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน

อีกทั้งกระบวนการในการเจรจาของสหรัฐไปจบลงที่รัฐสภา ในขณะที่เราเปลือยเปล่า ไม่มีด่านอะไรเลยที่จะมาช่วยถ่วงถ่วง สหรัฐจึงถือไฟเหนือกว่าเรามาก

อย่างไรก็ตาม ข้อเรียกร้องข้อแรกก็คือ ควรจะเปลี่ยนกติกากในการเจรจาว่า ต้องโปร่งใส ไม่มีความลับ ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเนื้อหา แต่ผู้เจรจายกข้อเปิดไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นเทคนิคการต่อรอง นอกจากนี้ก็ขอให้รัฐบาลได้ใช้ระบบรัฐสภาให้เป็นประโยชน์ในการเจรจา ให้รัฐสภาพิจารณาทบทวนก่อนทุกครั้ง เพราะมันต้องมีการแก้กติกาหลายอย่าง และพยายามดูในรายละเอียดของแต่ละเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการลงทุนและเรื่องของอนุญาโตตุลาการ เพราะหลายประเทศก็เคยมีประสบการณ์มาแล้ว ไม่ว่าจะเม็กซิโก แคนาดา ที่ถูกบริษัทใหญ่ ๆ ของสหรัฐฟ้องรัฐบาล และรัฐบาลต้องจ่ายค่าเสียหายจำนวนมาก แล้วประเทศไทยจะรอดหรือ

ยิ่งมาเชื่อมต่อกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว แม้ว่าจะมีความพยายามหาข้อยืดหยุ่นหรือมาตรการการป้องกันความเสียหาย แต่ว่ามาตรการเหล่านี้มันใช้จริงไม่ได้ เพราะไปติดเรื่องการลงทุนที่สหรัฐตั้งกติกาไว้ว่า อะไรก็ตามที่เสมือนหนึ่งทำให้ผู้ลงทุนนั้นเสียผลประโยชน์ รัฐบาลของประเทศนั้นจะต้องชดเชย

ไม่มีการผูกขาดข้อมูลยา ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างสถานะสิทธิบัตรกับการขึ้นทะเบียนยา ซึ่งทั้งหมดนี้ก็มักเกินกติกาในสหรัฐอเมริกาเองด้วยซ้ำ ทางออกประการต่อมาที่ต้องรีบทำคือ มาตรการช่วยเหลือเยียวยา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการควบคุมราคายาสิทธิบัตร เพราะยาสิทธิบัตรนั้นคือยาที่มีจำหน่ายเพียงเจ้าเดียว หากไม่มีกลไกอะไรกำกับดูแลเลยก็ไม่มีทางที่ยาเหล่านั้นจะมีราคายุติธรรม

ในเรื่องของที่เราจะจดสิทธิบัตรความหลากหลายทางชีวภาพทุกอย่างนั้น เป็นความเข้าใจผิด เพราะของอะไรที่เป็นธรรมชาตินั้นไม่สามารถจดสิทธิบัตรได้ ระบบสิทธิบัตรเป็นระบบคุ้มครองทางทรัพย์สินทางปัญญาที่ต้องมีการคิดค้นประดิษฐ์ หรือวิจัยขึ้น แต่ระบบใหม่ที่เขาจะเอามาคือพันธุพืชที่เขาไปเปลี่ยนแปลงเล็กๆ น้อยๆ แล้วนำไปจดสิทธิบัตร เมื่อเวลาขึ้นศาลฝ่ายที่ถูกฟ้องนั้นเป็นฝ่ายที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเราไม่เหมือนเขาอย่างไร

จริง ๆ แล้วเรื่องแนวคิดสำคัญที่สุด ซึ่งเราเองไม่อยากจะเอาเปรียบคนอื่น ในขณะที่เดียวกันเราก็ไม่อยากจะให้คนอื่นมาเอาเปรียบ เพราะฉะนั้นแนวคิดในเรื่องของการเปิดการค้าเสรีและความพยายามไปรุกรานตลาดทั้งหลาย มันมีผลกระทบจริง ๆ เหมือนเป็นการรุกรานซึ่งกันและกัน ประเด็นตรงนี้ต่างหากเป็นสิ่งที่ต้องคิดกันว่า เราพัฒนาไปเพื่ออะไร เพื่อถ่างช่องว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้น ๆ และผลประโยชน์ตกอยู่ที่คนกลุ่มหนึ่ง เพราะฉะนั้นการเจรจาทำเขตการค้าเสรีเพื่อให้จีดีพีมันสูง ถ้ามองว่าถ้าจีดีพีสูงขึ้นแล้วผลประโยชน์ไปตกอยู่กับใคร ในแนวคิดในเรื่องการพัฒนาและการเจรจากันในระดับพหุภาคีนั้น เรามาพิจารณาดูหรือไม่

ส่วนกลวิธีหรือกลยุทธ์ในการเจรจา ท่านผู้รู้ทั้งหลายเขาบอกว่า การเจรจาพหุภาคีนั้น เป็นการเจรจาบนเวทีของเขา ซึ่งเราไม่มีทางจะรู้ทันเขา เขาฉลาดที่จะใช้ลีลาของสหรัฐในการเจรจา เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นสิ่งที่ต้องระวังมากๆ โดยเฉพาะการเจรจากับสหรัฐโอกาสที่จะเสมอตัวนั้นยากมาก เพราะในสหรัฐก็มีกลุ่มที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของเขาเองค่อนข้างมาก

สมาคมยาเป็นสมาคมที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อนักการเมืองของสหรัฐ ในบรรดาผู้สนับสนุนในเรื่องการรณรงค์หาเสียง การเลือกตั้งประธานาธิบดี ส่วนใหญ่ก็คือบริษัทยา

ให้เขาเข้าใจให้ได้ว่ามีเหตุฉุกเฉินจริง เพราะมันเป็นคำที่กว้างมาก

นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยาในประเทศ เพราะยานั้นเป็นยุทธปัจจัย ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ ถ้าประเทศใดไม่มีความสามารถในการผลิตยา ไม่มีโรงงานยาอยู่เลยก็ไม่มีทางควบคุมราคายาได้ ต้องพึ่งพิงการนำเข้าเท่านั้น เพราะฉะนั้นการที่สหรัฐอเมริกาจะทำให้เซ็นเอฟทีเอเนั้น จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมยาในประเทศอย่างชัดเจน

การเจรจาเอฟทีเอกับสหรัฐ โดยเฉพาะในเรื่องยาเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก เพราะสมาคมผู้ค้ายาของสหรัฐทั้งฟาร์มาและพรีมาเป็นองค์กรที่แข็งแกร่ง องค์กรเหล่านี้เป็นกลุ่มธุรกิจยักษ์ใหญ่ที่มีทั้งอำนาจเชิงเศรษฐกิจ อำนาจทางการเมือง ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมยาในประเทศค่อนข้างอ่อนแอ ต้องกดราคาลงมาเพื่อแย่งตลาดกันจนจะตายไม่ตายแหล่อยู่แล้ว ฉะนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าเอฟทีเอกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญามันไม่สมดุลกัน

ทางออกของเรื่องนี้คือ ต้องทำให้ทุกอย่างสมดุล โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ให้ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงยา ขณะเดียวกันไทยก็ต้องทำตามกติกาสากล โดยการทำเอฟทีเอที่ยุติธรรม เราต้องระบุให้ชัดว่ามีข้อไหนบ้างที่เราจะไม่ทำตาม เราจะไม่ทำเกินตรงนั้น ไม่มีการขยายอายุสิทธิบัตร

นั้นฟังไม่ขึ้น

ประเทศไทยทำตามข้อตกลงนี้อยู่แล้ว เราสามารถตีความได้ว่านี่ไม่ใช่การผูกขาดข้อมูล ยตัวแรกที่เป็นต้นตำรับนั้นจะต้อยืนยันข้อมูลเรื่องความปลอดภัยและประสิทธิผล เมื่อออกสู่ตลาดแล้วให้ประชาชนได้ใช้แล้วข้อมูลนี้ถือเป็นข้อมูลสาธารณะถือว่า อย.ได้ใช้ข้อมูลนี้ขึ้นในทะเบียนยาสามัญ ไม่ใช่ข้อมูลของยาต้นตำรับ นี่คือนี่ที่อาร์เจนตินาค้านและได้ผล ซึ่งประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายก็ทำแบบนี้ เพราะฉะนั้นนี่คือเหตุผลว่าทำไมสหรัฐถึงต้องการทำเอฟทีเอชอนี้ให้ได้ในทุกประเทศ เพราะว่าเขาต้องการสร้างมาตรฐานใหม่ ว่าถ้าหลาย ๆ ประเทศยอมแล้วจะนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายระหว่างประเทศได้ และนำมาผูกมัดคอเราอีกทีหนึ่ง

ในแนวรบเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะในเรื่องยาและการผูกขาดข้อมูลยา เป็นประเด็นสำคัญที่เราจะยอมไม่ได้เด็ดขาด เพราะจะทำให้เกิดข้อผูกมัดและมีผลต่อการเข้าถึงยาเมื่อเกิดปัญหาวิกฤติ การเชื่อมโยงสถานะความเป็นเจ้าของสิทธิบัตรระหว่างเอกชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้ อย.เป็นเหมือนตำรวจคอยคุ้มครองดูแลสิทธิบัตร ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นก็คือ อย.ต้องละล้าละลังว่ายาชื่อสามัญจะมาขึ้นทะเบียนไม่ได้ ต้องดูว่ามันมีสิทธิบัตรอยู่หรือเปล่า ไม่เช่นนั้นอาจถูกฟ้องได้ และยังเป็นการบังคับให้หน่วยงานของรัฐไปคุ้มครองผู้ประกอบการธุรกิจยาที่มีอำนาจทางการตลาดอยู่แล้ว โดยที่รัฐต้องเข้าไปผูกพันและเสียผลประโยชน์ เสียค่าชดเชยต่างๆ ซึ่งมันเป็นความไม่ยุติธรรมในเชิงการค้าอย่างสิ้นเชิง

เราจะเห็นว่าการเจรจาเอฟทีเอครั้งนี้ เป็นมากกว่ากติกา ระหว่างประเทศ เพราะข้อตกลงเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาทำให้เกิดการผูกขาดทางตลาด และอาจมีผลกระทบเชิงลบ เช่น ราคาแพงมาก ชาวบ้านเข้าไม่ถึงยา หรือยาขาดตลาด ซึ่งในเอฟทีเอมีข้อจำกัดอยู่ว่าการนำเข้ายาจากที่อื่นจะทำได้ก็ต่อเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินเท่านั้น ถึงแม้จะมีความจำเป็นด้านสาธารณสุข ถ้าไม่มีเหตุฉุกเฉินก็ทำไม่ได้ ปัญหาก็คือเราจะอธิบายอย่างไร

เสียผลประโยชน์ รัฐจะต้องชดเชย ยิ่งเมื่อมีการผูกขาดข้อมูลยา จะทำให้ยาราคาแพงมาก รัฐบาลก็ต้องผลิตหรือนำเข้ายาสามัญ และรัฐเองจะตกเป็นจำเลย ต้องชดเชยค่าเสียหายมากมาย เพราะฉะนั้นเราจะต้องไม่ยอมให้มีการผูกขาดเด็ดขาด ข้อนี้นิยามไม่ได้

สาเหตุหนึ่งที่สหรัฐมีข้อเรียกร้องเรื่องนี้ก็เพราะว่า สมาคมยาเป็นสมาคมที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อนักการเมืองของสหรัฐ เพราะเขาสับสนุนในเรื่องการรณรงค์หาเสียง การเลือกตั้ง ประธานาธิบดี ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือบริษัทยา และยื่นข้อเสนอให้กับตัวแทนการค้าของสหรัฐว่าเขาต้องการที่จะได้ข้อ 5 โดยอ้างเหตุผลว่าไทยไม่ทำตามข้อตกลงเรื่อง พ.ร.บ.ความลับการค้า ทั้งที่ไทยปฏิบัติตามข้อตกลงทุกอย่าง กฎหมายของไทยได้เขียนไว้เลยว่า ในการที่บริษัทยาจะขึ้นทะเบียนยาตัวใหม่โดยข้อมูลการทดลองนั้นเป็นข้อมูลที่ยังไม่เปิดเผย เจ้าหน้าที่รัฐจำเป็นต้องคุ้มครองความลับทางการค้าของเขาไม่ให้เปิดเผยหรือถูกนำไปใช้ในเชิงการค้าโดยไม่เป็นธรรม แต่สหรัฐก็ยังคงอ้างว่าเราไม่ทำตามข้อตกลง

กรณีเช่นนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับประเทศอาร์เจนตินา ซึ่งรัฐบาลอาร์เจนตินาไม่ได้เอาความลับทางการค้าไปเผยแพร่ให้บริษัทอื่น เมื่อมีบริษัทยามาขึ้นทะเบียน รัฐบาลอาร์เจนตินาก็ไม่ได้ต้องการข้อมูลเหล่านี้ เขาต้องการเพียงแค่ให้ยาที่ผลิตออกมานั้นเมื่อกินเข้าไปแล้วจะมีสรรพคุณเหมือนกับยาที่ได้ขึ้นทะเบียนก่อนหน้านี้ แล้วรัฐบาลอาร์เจนตินาก็ถูกฟ้อง โดยไปขึ้นศาลอนุญาโตตุลาการของดับเบิลยูทีโอ ผลสรุปออกมาว่า อาร์เจนตินามีสิทธิที่จะตีความมาตรฐานนี้ตามกฎหมายของอาร์เจนตินาได้ และอเมริกาจะตีความว่าเป็นความไม่ชอบธรรมก็แล้วแต่ แต่อาร์เจนตินายืนยันว่าข้อมูลของคุณยังถูกเก็บไว้ในตู้และไม่เคยเอาออกมาดูเลย ส่วนการขึ้นทะเบียนยาให้บริษัทอื่นก็เพราะต้องการทราบว่ามีผลเหมือนยาที่ใช้ในตลาดหรือไม่

ฉะนั้นผลสรุปจึงขึ้นอยู่กับกรณีตีความ สหรัฐจะมาอ้างว่าต้องแก้ไขในเอฟทีเอเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

โดนเหมือนกันหมด โดยเขาจะเขียนเงื่อนไขในลักษณะที่ซ่อนอยู่ในรายละเอียด ถ้าสมมุติว่ารัฐบาลจะขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือจดสิทธิบัตรก็ตาม เขาก็จะขอเวลาชดเชยเพื่อให้สามารถผูกขาดตลาดได้ และบางอย่างที่เขาเขียนหรือขอมานั้นก็เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม อย่างเช่นความล่าช้าในการจดสิทธิบัตรในบ้านเรา บางครั้งไม่ได้เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่เกิดขึ้นจากเจ้าของผู้ขอสิทธิบัตรที่ทำให้เกิดความล่าช้า เพราะฉะนั้นถ้าจะให้รัฐชดเชยก็ต้องมีกติกาว่าอะไรคือความล่าช้า

ในเรื่องการผูกขาดข้อมูลการทดลองยา หรือดีอี 5 จะเห็นว่าการให้สิทธิผูกขาดข้อมูลการทดลองยานั้น มีบางประเทศเขาสามารถเจรจาได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าเขาเป็นประเทศพันธมิตรด้านการป้องกันการก่อการร้ายที่ดีกับสหรัฐ ซึ่งไทยเราก็ถือเป็นพันธมิตรที่ดี เพราะฉะนั้นถ้าหัวหน้าทีมเจรจาของไทยยังไม่สามารถใช้ประเด็นนี้ในการต่อรองเรื่องการผูกขาดข้อมูลการทดลองยานั้น ถือว่าทีมเจรจาไม่ได้พิทักษ์ผลประโยชน์ของประเทศไทย และไม่มีศักยภาพที่จะเจรจา

การผูกขาดข้อมูลการทดลองยานั้นมีความสำคัญและมีผลกระทบอื่นๆ อีกมากมาย นั่นคือเป็นวิธีการหนึ่งในการผูกขาดตลาดแต่เพียงเจ้าเดียว นอกเหนือไปจากการใช้วิธีผูกขาดตลาดด้วยระบบสิทธิบัตร ยังมีการใช้วิธีผูกขาดตลาดด้วยการขึ้นทะเบียนตำรับยา โดยหลังจากขึ้นตำรับยาแล้ว คนอื่นมาขึ้นทะเบียนไม่ได้เป็นเวลา 5 ปีตามกฎหมายสิทธิบัตร ซึ่งเราให้เขาผูกขาดตลาดโดยไม่มียกเว้นอะไรเลยที่จะบอกได้ว่าจะยกเลิกอำนาจนี้เมื่อไหร่อย่างไร ฉะนั้นเมื่อวันหนึ่งเกิดปัญหาวิกฤติด้านสาธารณสุข เช่น โครonavirus ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอยู่. จะไม่มีทางที่จะอนุมัติทะเบียนตำรับยาอื่นๆ ได้เลย ถ้าอนุมัติเมื่อไหร่ถูกฟ้องแน่นอน และรัฐบาลเองก็ต้องชดเชยค่าเสียหายเป็นเงินมหาศาล

เรื่องของทรัพย์สินทางปัญญานั้นยังผูกโยงไปถึงเรื่องการลงทุนด้วย เพราะว่าในบทของการลงทุนนั้น เขียนไว้เลยว่า ถ้ากติการัฐหรือระเบียบอะไรก็ตามที่ทำให้ผู้ลงทุนเสมือนหนึ่ง

รศ.ดร.จิราพร ลิ้มปานานนท์
คณะเภสัชศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอฟทีเอไทย-สหรัฐนั้น มีการเจรจาในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา โดยประเทศไทยก็ได้มีการแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏในเอฟทีเอของสหรัฐเกือบทุกฉบับ ข้อสังเกตประเด็นแรกคือ สหรัฐต้องการขยายอายุสิทธิบัตรให้ผูกขาดตลาดนานขึ้น

ประเด็นที่ 2 สหรัฐต้องการผูกขาดข้อมูลการทดลองยา หรือดีอี 5 (Data Exclusivity) และผูกขาดตลาด เมื่อสหรัฐขายแล้ว ประเทศอื่นจะขายไม่ได้เป็นเวลา 5 ปี

ประเด็นที่ 3 ความพยายามจะให้หน่วยงานอาหารและยา (อย.) กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของเจ้าของสิทธิบัตร หมายความว่าเมื่อสหรัฐมาขึ้นทะเบียนยาในประเทศไทยแล้ว คนอื่นจะมาขึ้นทะเบียนไม่ได้ และต้องให้อย.เป็นผู้ตรวจสอบก่อนว่าละเมิดสิทธิบัตรหรือไม่ ถ้า อย.เปลวไปขึ้นทะเบียนยาให้บริษัทอื่นก็อาจถูกฟ้องร้องได้

ข้อนี้ถือเป็นกติกามากเกินกว่าจะรับได้ เพราะสหรัฐเข้ามาผูกพันระหว่างความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐต่อผลประโยชน์ทางการตลาดของเอกชน ซึ่งในเอฟทีเอนั้นเขาพยายามผูก 2 เรื่องนี้เข้าด้วยกัน เพื่อให้ อย.ต้องเข้ามารับผิดชอบต่อ

และประเด็นสุดท้ายคือ พยายามจำกัดการใช้มาตรการช่วยเหลือเยียวยา เช่น การใช้สิทธิการนำเข้าชั่วคราว

กรณีการขยายอายุของสิทธิบัตรยานั้น จะเห็นได้ว่าเอฟทีเอของสหรัฐที่ผ่านมาในเรื่องของการขยายอายุทุกประเทศ

ทรัพย์สินทางปัญญา

(ยา ทรัพยากรชีวภาพ และอื่นๆ)

ประธานกลุ่ม

สุวีรัตน์ ตรีมรรคา

ประธานคณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต
สาธารณสุขและคุ้มครองผู้บริโภค
สภาที่ปรึกษาฯ

วิทยากร

ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก

รศ.ดร.จิราพร ลิ้มปานานนท์

วีรวัดน์ ธีรประสาธน์

คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประธานคณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สภาที่ปรึกษาฯ

ปรีชา ส่งวัฒนา

นพ.ประวิทย์ ลีสถาพรวงศา

สมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ

สมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ

ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ผลผลิตต่อหน่วยของเราที่ไม่มีทางสู้กับต่างชาติได้ นอกจากนี้เรื่องผลประโยชน์ที่ได้จากการเซ็นเอฟทีเอในส่วนของประเทศถือว่ายังไม่ชัดเจน ซึ่งทุกวันนี้แม้ไม่ต้องเซ็นเอฟทีเอเราก็ขายผลผลิตได้อยู่แล้ว แต่สิ่งที่เขานำเข้ามาอาจจะยิ่งทำให้เราเสียหายมากกว่าเดิม

สำหรับข้อเสนอแนะในการเจรจา ควรมีคณะกรรมการเอฟทีเอที่ไม่ใช่ข้าราชการ แต่ควรประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น พ่อค้า นักอุตสาหกรรม เกษตรกร โดยข้าราชการเป็นผู้ช่วยเหลือในการเจรจา ข้อเสนอแนะอย่างหนึ่งคือ การเตรียมความพร้อมในการรับผลกระทบและการเยียวยา เราพบว่ารัฐบาลตัดสินใจตัวเลขจากจีดีพี เช่นบอกว่าเกษตรกรเสียหายแค่ 0.002 เปอร์เซ็นต์ แต่เมื่อคิดเป็นจำนวนประชากรมันมากมายมหาศาล ฉะนั้นตัวเลขนี้จึงไม่ควรตัดสินใจจากตัวเลขทางเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่ควรคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนด้วย

หากมีคนที่ต้องสูญเสียอาชีพเกษตรกรโดยถาวร รัฐบาลจะมีมาตรการช่วยเหลืออย่างไร ที่ผ่านมาสังเกตได้ว่าภาครัฐไม่เคยมีมาตรการหรือแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เกษตรกรถูกหลอกอยู่ตลอดเวลา

สรุปก็คือควรชะลอการเจรจาทั้งหมดออกไปก่อน เพื่อให้ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคเกษตรกรได้ปรับตัวและเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับเอฟทีเอ หากจะมีการเจรจาก็ขอให้เจรจากันอย่างเปิดเผย รวมทั้งการลงนามในสนธิสัญญาจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้จะต้องเป็นการเยียวยาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

สรุปผลการประชุม

โดย ปริญญา ศิริสารการ

ภาคเกษตรกรรมค่อนข้างจะน่าหนักใจ เพราะผลที่ออกมาหลังจากลงนามในเอฟทีเอจะทำให้เกษตรกรเสียหายหนักที่สุด และเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ไม่ว่าเอฟทีเอคืออะไร เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจสาระของเอฟทีเอเลย เพราะฉะนั้นเนื้อหาสาระในการเจรจา รัฐจะต้องเปิดเผยให้เกษตรกรรู้เรื่องด้วย เพราะที่ผ่านมารัฐบอกอยู่เสมอว่าการเจรจานั้นเป็นความลับ ขณะที่คนอเมริกันไม่ถือว่าเป็นความลับ ฉะนั้นถ้าอยากรู้ว่ามี การเจรจาอะไรกันบ้าง เราอาจต้องไปถามจากคนอเมริกัน เพราะรัฐบาลไทยไม่ยอมบอกประชาชน

เราขอเรียกร้องให้รัฐคำนึงถึงคนมากกว่าตัวเงิน เพราะคนที่มีผลกระทบต่อมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์แต่คนที่ได้ผลประโยชน์ มีประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ซึ่งการเจรจານี้เราอยากให้รัฐเปิดเผยด้วยว่า มีสินค้าชนิดใดบ้างที่เราจะเสียเปรียบและเสียเปรียบอย่างไร และสินค้าอะไรที่เราได้เปรียบ แต่ทุกวันนี้เราไม่มีข้อมูลเลยว่าเราจะได้เปรียบหรือเสียเปรียบอย่างไร โดยเฉพาะสินค้าเกษตรซึ่งส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของพ่อค้าคนกลาง ถึงแม้ไม่มีการเซ็นเอฟทีเอเราก็เสียผลประโยชน์ให้พ่อค้าคนกลางอยู่แล้ว ขณะที่สินค้าเกษตรจากต่างชาติถูกรัฐแอบอุดหนุนโดยไม่รู้ตัว ทำให้เราสู้เขาไม่ได้ เช่น ประเทศอเมริกาบอกว่าจะไม่ทำการค้ากับประเทศพม่า แต่ขณะเดียวกันบริษัทยูโนแคลก็เจาะแก๊สในอ่าวพม่า เราจึงกลัวว่าจะมีผลกระทบแบบนี้ เรากลัวหากถั่วเหลืองจากต่างชาติจะไหลมาเทมา จนกระทั่งเราต้องเลิกอาชีพเกษตรกรโดยถาวร

ส่วนเรื่องต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร เนื่องจากปัจจุบันเรายังไม่มีการพัฒนากระบวนการผลิต เราไม่มีระบบเกษตรแห่งชาติมาพัฒนาการเกษตร ชาวไร่ชาวนาทำกันตามมีตามเกิด

ว่าอะไรคือความพอดีของประเทศชาติที่ประชาชนต้องการ

เราพูดอะไรไปคงไม่มีประโยชน์ตราบดีที่ปรัชญายังเป็น
อย่างนั้นอยู่ ส่วนอาชีพคอนม ซึ่งเป็นอาชีพที่ช่วยลดการนำเข้า
ถ้ามองว่าสิ่งนี้สามารถเอาไปแลกกับจีดีพีของประเทศได้ โดยที่
คนบางกลุ่มได้ผลประโยชน์ ผมมองว่าเป็นปรัชญาที่ไม่ถูกต้อง
จะอย่างไรที่จะแก้ไขความคิดตรงนี้ได้ ผมยังมีข้อสงสัยอยู่

ส่วนความเห็นต่อการเจรจาเอฟทีเอ การที่ประเทศไทย
ไปเจรจากับสหรัฐอเมริกา ขณะที่อยู่ต้องรวมตัวกันทั้งกลุ่ม
ยุโรป เพื่อเจรจากับสหรัฐ ผมคิดว่าประเทศเราไปเจรจาอย่างไร
ก็เสียเปรียบอยู่แล้ว เรานำรวมกลุ่มกับประเทศระดับเดียวกัน
เพื่อคุยกับประเทศที่ร่ำรวย ถ้ารัฐบาลชุดนี้มองว่าการทำเอฟทีเอ
เป็นหนทางที่ดีกว่าดับเบิลยูทีโอ ผมคิดว่าเป็นการมองที่ผิด
เพราะไม่มีทางที่เราจะได้ประโยชน์ ทั้งจีนทั้งสหรัฐอเมริกา
ไทยตกเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ จึงน่าจะมาทบทวนปรัชญากันใหม่
ว่าจริง ๆ แล้วความสุขของประชาชนคืออะไร

และจุดยืนการเจรจาให้ เมื่อเจรจาเสร็จแล้ว การที่จะลงนามหรือไม่ ขอให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบได้เป็นฝ่ายตัดสินใจเอง

5. ข้อเสนอเกี่ยวกับผลจากตัวอย่างเรื่องโคเนื้อ โคนม สัญญาต่าง ๆ ที่ไม่เกิดขึ้นจริง เป็นไปได้ไหมว่า ก่อนลงนามช่วยปรับโครงสร้าง หรือทำอะไรที่สัญญาว่าจะทำให้เสร็จสิ้นเสียก่อน แล้วเมื่อทำเสร็จแล้วค่อยมาพิจารณาว่าจะลงนามหรือไม่ ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วทำกันแบบนี้

สิทธิพร บุรณัฐ

ต้องเข้าใจก่อนว่าเราไม่มีเงินทุนเหมือนภาคอุตสาหกรรม เราไม่มีสภาเกษตรกรที่จะคุยกันได้หรือช่วยกันหาเงินจากแหล่งอื่นมาช่วย ตรงนี้จึงต้องดูก่อนจะเห็นว่าสถานะของแต่ละภาคนั้นอยู่ตรงไหน จะสู้เขาได้หรือเปล่า แล้วมีแนวคิดที่จะปรับตัวได้หรือไม่ จนปัจจุบันนี้เรายังไม่รู้เลยว่าจะเอากันอย่างไร ยุทธศาสตร์ก็พยายามจะร่าง ผลสุดท้ายก็ต้องให้วุฒิสภาเป็นคนจัดการให้ ปีหน้า เราต้องลดภาษีโคเนื้อไปอีก 3 เปอร์เซ็นต์ แต่ที่ผ่านมาปีแล้วยังไม่ได้เลย ผมมีเวลาเหลืออีก 14 ปีภาษีจะเป็นศูนย์ ถามว่าถ้าปีหน้าหรือปีต่อไป ๆ ยังไม่มีอะไรเลย เราจะสู้เขาได้หรือไม่ เพราะยังไม่ได้เริ่มต้นทำอะไรเลย

เราต้องดูให้พร้อมก่อนว่า ก่อนที่จะไปเจรจา ควรจะปรับปรุงตัวเองให้พร้อมก่อนแล้วค่อยเปิดการเจรจา

อดุลย์ วังตาล

ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปรัชญาของรัฐบาลที่จะมองว่าประเทศไทยควรจะเป็นอย่างไรในอนาคต ผู้นำเขามองว่าถ้าจีดีพีโตเกิน 5-10 เปอร์เซ็นต์นั้นคือความสำเร็จของประเทศ ผมคิดว่ามันเป็นปรัชญาที่ไม่ได้ดูแลความสุขของประชาชน เพราะถ้าจีดีพีดีขึ้นจริงแต่ช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยกว้างขึ้นเยอะ ผมคิดว่ามันก็อาจเป็นปัญหา คงต้องมาทบทวนกัน

บัณฑิต เศรษฐศาสตร์โรตัม

การชะลอเจรจาเอฟทีเอ ผมมีข้อเสนอต่อรัฐบาลดังนี้

1. เรื่องการศึกษาอย่างรอบคอบมากขึ้น การศึกษาของรัฐบาลที่ผ่านมานั้น จะเป็นตัวเลขว่าเมื่อทำกับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีดีพีของไทยจะเติบโตขึ้นเท่าไร ยกตัวอย่าง เมื่อทำแล้วจีดีพีอุตสาหกรรมจะโตขึ้น 0.2 เปอร์เซ็นต์ ส่วนจีดีพีเกษตรกรรมจะลดลง 0.002 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเป็นแบบนี้แล้วก็ควรทำ ซึ่งการศึกษาแบบนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดเพราะเห็นแต่ตัวเลข ไม่เห็นตัวคน ไม่เห็นชีวิตคน ว่า 0.002 นี้คือเกษตรกรรมที่แสนครอบครัวที่ต้องได้รับผลกระทบ เปรียบเทียบกับ 0.2 ของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีคนผลิต โรงงานที่เกี่ยวข้องอยู่ไม่กี่แห่ง

2. แนวคิดการเจรจา อยากเสนอให้ทบทวนว่าแนวคิดที่บอกให้เราต้องเปิดเสรี ต้องลดภาษี และเปิดโควต้าให้มากขึ้น วิถีคิดสูตรสำเร็จแบบนี้ไม่รู้ว่าจะเรียนมาจากที่ไหน และเพราะเหตุใดถึงต้องคิดแบบเดียวกันหมดทั้งโลก ขณะที่ทางเลือกของแนวคิดนี้คือ แต่ละประเทศมีสิ่งที่เรียกว่า ‘อำนาจอธิปไตยด้านอาหาร’ มีสิทธิปกป้องความมั่นคงด้านอาหาร มีสิทธิปกป้องการผลิตภายในประเทศตนเอง นี่คือการต้องทบทวนแนวคิดที่ว่าเราต้องลดภาษีเป็นศูนย์

3. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ข้ามส่วนข้ามกลุ่ม ผมคิดว่าเป็นแนวคิดที่โหดร้าย ยกตัวอย่าง ไทยไปเซ็นกับออสเตรเลีย โคนีโอโคนมยอมแบกรับความเจ็บปวดไว้เพราะเราจะได้ผลประโยชน์จากการส่งรถยนต์ วัสดุชิ้นส่วนประกอบรถยนต์ แนวคิดตรงนี้ต้องทบทวนว่าถ้าจะได้ประโยชน์ในกลุ่มนี้ ก็ควรเจรจาเฉพาะกลุ่มไป การจะเยียวยาภาคเกษตรด้วยการเอาผลประโยชน์ภาคอุตสาหกรรมมาชดเชยนั้น ผมไม่รู้สึกว่ามันเป็นธรรม

4. ให้คนที่ได้รับผลกระทบเป็นคนตัดสินใจด้วยตัวเองว่าจะลงนามหรือไม่ลงนาม ไม่ว่าคณะเจรจาจะไปเจรจาอย่างไรก็ตามภายใต้ข้อเสนอที่ภาคประชาชน สังคม มอบเป้าหมาย

เราพยายามเสนอโครงการไปว่าตอนนี้เกษตรกรกำลัง
ระส่ำระสายพอสมควร ประกอบกับราคาน้ำมันแพงขึ้นมาก
อาหารหายาก อาหารขึ้นราคาสูงขึ้น เราอยู่ในภาวะลำบาก
หลายทาง และกำลังคิดว่าจะอยู่หรือจะไป แต่ถ้าอนาคตข้าง
หน้ามีเอฟทีเออยู่ คงจะตัดสินใจลำบากกว่าเราควรจะทำอาชีพนี้
ต่อหรือไม่ เพราะยังไม่มีหลักประกันอะไรเลยว่าต่อไปอาชีพนี้
จะอยู่ได้หรือไม่ นี่คือข้อสำคัญที่สุดของผลกระทบ

สิ่งที่เรากำลังกังวลที่สุดคือ เมื่ออนาคตยังไม่มีแสงสว่าง
เกษตรกรจะเลือกที่จะไปทำอย่างอื่นหรือเลิกอาชีพนี้ไปเลย
ประกอบกับรัฐบาลยังไม่มีมาตรการชัดเจนว่าจะแก้ไขอย่างไรกองทุน
ปีละ 1,000 ล้านบาทที่ทางโคเนื้อพยายามขอแบ่งมาแก้ไขผล
กระทบอยู่ ทางโคนมเองเขียนขอไป 3-4 รอบก็ยังไม่มีอะไร
กลับคืนมา

ปีที่ผ่านมาเป็นปีที่ยากลำบากมากของเกษตรกรโคนม
ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นมาก สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เช่น
หญ้า อาหารหายาก และโครงการแก๊สโซฮอลล์ของรัฐบาลก็
ทำให้มันสำปะหลัง หรือวัตถุดิบต่างๆ ราคาแพงขึ้นมาก

ตอนนี้มีคนเลิกอาชีพเลี้ยงโคนมกว่า 10-30 เปอร์เซ็นต์
โดยเฉพาะทางภาคใต้มีมากเพราะอาหารหายากราคาแพงขึ้นเยอะ
โดยปกติ โคนมจะต้องทำให้วัวท้องเพื่อให้รีดนมได้ ซึ่งชาวบ้าน
จะใส่น้ำเชื้อวัวนมเข้าไป แต่ ณ ขณะนี้เขาใส่น้ำเชื้อวัวเนื้อ นั่น
แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรเริ่มไม่มีความมั่นใจในอาชีพโคนม
ฉะนั้น ภายใน 5 ปีหลังจากนี้ ปริมาณโคนมอาจลดลง นมดิบ
ก็อาจจะมีปัญหา แต่อย่างไร เราก็หวังว่ารัฐบาลจะมีมาตรการ
มาแก้ไขในเรื่องนี้

ปริญญา ศิริสารการ
สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ภาคเกษตร

เอฟทีเอเป็นเรื่องน่าหนักใจมากเหมือนเอาอิปไตโยไปทำให้เสียหาย แต่จริงๆ แล้วคนที่ได้ประโยชน์จากการเจรจาจะไม่ค่อยมาร่วมสัมมนา คนได้ก็เงียบๆ เก็บกำไรไว้คนเดียว ส่วนผู้ที่เสียหายอย่างเกษตรกรก็จะมานั่งร้องทุกข์ แต่ก็เหมือนระบายไปในอากาศ ไม่ได้รับการเหลียวแล รัฐบอกว่ารับทราบแต่ไม่เคยนำไปปฏิบัติ

ข้อปัญหาต่างๆ ที่เราได้รับทราบคือ เสียงนกเสียงกา แต่วันนี้เราจะทำอย่างไรให้เสียงนกเสียงกาเป็นประโยชน์ต่อพวกเราทั้งประเทศ ถ้าเมื่อผลลัพธ์ที่ได้จากข้อตกลงในเวทีนี้อาจจะเป็นแรงกดดันให้รัฐบาลชะงักการเจรจาเซ็นเอฟทีเอว่าอย่างน้อยต้องคิดถึงเกษตรกร เพราะในประเทศไทย คน 80 เปอร์เซ็นต์เป็นเจ้าของเศรษฐกิจเพียง 20 เปอร์เซ็นต์ และคน 20 เปอร์เซ็นต์กลับครองเศรษฐกิจถึง 80 เปอร์เซ็นต์ และคน 20 เปอร์เซ็นต์กลุ่มนี้ ว่ากันว่าได้ประโยชน์จากการเซ็นเอฟทีเอ แต่คน 80 เปอร์เซ็นต์เสียประโยชน์จากการเซ็นเอฟทีเอ

ระหว่างเงิน 80 เปอร์เซ็นต์กับคน 80 เปอร์เซ็นต์ ไม่แน่ใจว่ารัฐจะเลือกใคร แต่ถ้าเป็นคนธรรมดา ก็ต้องเลือกปากท้อง คำว่า ‘จนกระจาย รวยกระจุก’ ได้ยินกันบ่อยมากจนไม่รู้จะทำอย่างไร รัฐบาลก็ได้ยินบ่อย แต่ก็เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ฉะนั้นเวทีครั้งนี้เป็นของคนจนกระจายทั้ง 80 เปอร์เซ็นต์ เราควรมหาทวิธิการว่าจะทำอย่างไรหรือให้ความคิดเห็นในเรื่องนี้กัน ว่าจริงๆ แล้วจากการเจรจา ประโยชน์คืออะไร ผลกระทบ

การค้าเสรีอย่างไร เรายังมองไม่เห็นการช่วยเหลือจากภาครัฐเลย

จริง ๆ แล้วออสเตรเลียไม่ได้มองตลาดบนเลย เขาตั้งเป้าว่าอย่างไรเสียก็ต้องเอาวัวของเขาเข้ามาได้แน่ และภาษีโคมีชีวิตจะเหลือเป็นศูนย์ในปี ค.ศ.2009 อีก 3 ปีเท่านั้นเราก็คต้องเป็นเหมือนอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เพราะต้นทุนของการผลิตโคเนื้อคือการทำอยู่ฝูงและพันธุ์ ต้นทุนการผลิตจึงสูง ดอกเบี้ย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เริ่มที่ 10 เปอร์เซ็นต์ในการเลี้ยงโคเนื้อ ลดลงมาต่ำที่สุดสำหรับลูกค้าชั้นดีคือ 5 เปอร์เซ็นต์ แต่อย่างไรการเลี้ยงโคเนื้ออีกก็ไม่รอดเพราะจริง ๆ แล้วการเลี้ยงโคเนื้อให้เป็นธุรกิจได้ ดอกเบี้ยต้องไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์ เราพยายามเรียกร้องไปก็ไม่มีความหมายตอบกลับมา กรมปศุสัตว์ ภาครัฐก็ทำเหมือนเดิม เหมือนไม่มีการเซ็นเอฟทีเอ

ทุกอย่างเราต้องทำกันเอง เพื่อจะต่อสู้ ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ สร้างกลุ่ม โปรโมทให้มีการบริโภคเนื้อโคมากขึ้น ภาครัฐไม่เคยทำอย่างนี้ มีแต่โครงการโคล้านตัว ไปเร่งอุปทานมาทั้ง ๆ ที่อุปสงค์ก็ไม่ได้

ปัญหาหลักคือ เหมือนเราโดนหลอกว่า เซ็นไปก่อนแล้ว รัฐบาลจะช่วยเหลือเอง ผมขอเตือนไปถึงสินค้าตัวอื่นด้วยว่าถ้ารัฐบาลรับปากว่าจะช่วยเหลือ ต้องขังใจให้ตีว่ารัฐจะช่วยเหลือจริงหรือไม่ เพราะเรื่องต่างๆ ที่เราเคยขอไป เช่น การตั้งคณะกรรมการโคเนื้อแห่งชาติก็ไม่ผ่าน การประชาสัมพันธ์ก็ไม่มีความหมายเรื่องขอสนับสนุนดอกเบี้ยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำก็ไม่ให้

ฉะนั้นขอสรุปไว้ด้วยคำถามว่ารัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือแก่โคเนื้อและโคนมต่อไปอย่างไร

สิทธิพร บุรณนัฐ

เลขาธิการสมาคมโคเนื้อแห่งประเทศไทย

หลายท่านทราบดีว่าโคเนื้อกับโคนมได้รับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เราได้ระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2563 แล้วภาษีเราจะเป็นศูนย์ ถามว่าอีก 15 ปี เราจะสู้เขาได้หรือไม่

ถ้าการแข่งขันตามฐานที่เท่ากัน คงจะสู้กันได้ แต่จากฐานที่ไม่เท่ากัน ออสเตรเลียมีโคเนื้อ 30 ล้านตัว ขณะที่ไทยมีอยู่ 7 ล้านตัว อย่างไรก็ตามสู้ไม่ได้ ในปี พ.ศ.2548 ที่ผ่านมากกรมเจรจาการค้าบอกกับเราว่าเดี่ยวรัฐบาลจะช่วย ถามว่าเมื่อไหร่ รอมานานแล้ว ปีหน้าภาษีโคเนื้อจะโดนลดไปอีก 3 เปอร์เซ็นต์ เดิมภาษีโคเนื้ออยู่ที่ 50 เปอร์เซ็นต์ ก่อนดับเบิลยูทีโออยู่ที่ 60 เปอร์เซ็นต์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2537 แต่เราต้องลดภาษีลงไปปีละ 1 เปอร์เซ็นต์ตามข้อตกลงดับเบิลยูทีโอ จนกระทั่งปี พ.ศ.2547 ภาษีก็เหลืออยู่ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์

พอดับเบิลยูทีโอไปต่อไม่ได้ มีเอฟทีเอเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ซึ่งเมื่อเอฟทีเอเข้ามา ไทยลดภาษีให้ทันที 10 เปอร์เซ็นต์ เหลือ 40 เปอร์เซ็นต์ในปีพ.ศ.2548 มาจนถึงวันนี้เรายังไม่ได้รับความช่วยเหลือใดๆ จากภาครัฐเลย

รัฐบาลตั้งกองทุนปรับโครงสร้างภาคการผลิตการเกษตร เพื่อรองรับการเปิดการค้าเสรี กองทุน 10,000 ล้านบาท แต่ไม่ทราบว่าเงินอยู่ตรงไหน

ปัญหาคือ เราไม่ยอมผูกมัดถึงผลกระทบแล้ว หลายๆ รัฐบาลจะช่วยเหลือเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิด

**ผลประโยชน์จากปริมาณการค้าขายที่เพิ่มขึ้นจริง ไปกระจุกอยู่ที่
ผู้ทำธุรกิจค้าขายส่งออกบางกลุ่ม แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ผลิต
ไม่ได้ผลประโยชน์ในส่วนนี้**

อาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติหรือ FAO พบว่าการค้าขาย
สินค้าเกษตรนั้นเกิดขึ้นจริงหลังจากดับเบิลยูทีโอเกิดขึ้น แต่
ปัญหาที่พบคือประเทศกำลังพัฒนาต้องพึ่งพาการนำเข้าอาหาร
มากขึ้น จากประเทศที่เคยมีความมั่นคงด้านอาหาร กลายเป็น
ประเทศที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าอาหาร การศึกษาของหลาย
สถาบันเจอปัญหานี้ตรงกัน

บัณฑิต เศรษฐศิริโรดม

ผู้อำนวยการโครงการ

ยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีเอฟทีเอไทย-จีน เกษตรกรภาคเหนือคงตระหนักดีว่าตัวเองแบกรับผลกระทบอะไรบ้าง การเพิ่มขึ้นของปริมาณการค้าตรงนั้นมืออยู่จริงแต่คำถามคือใครได้ประโยชน์จากตรงนั้น

ผลประโยชน์ที่กระจุกอยู่ที่ผู้ค้าขายสินค้าส่งออก แต่ผลประโยชน์นั้นไปไม่ถึงตัวเกษตรกร ก่อนปีใหม่คุณวิฑูรย์ เลี่ยน-จำริญ สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ เดินทางไปประเทศจีน ชายแดนที่ติดกับประเทศไทยและได้พูดคุยกับเกษตรกรที่ปลูกหอม กระเทียมของจีน พบว่ามีปัญหาไม่ต่างกับเกษตรกรไทยเลย จะเห็นได้ว่าผลประโยชน์จากปริมาณการค้าขายที่เพิ่มขึ้นจริง ไปกระจุกอยู่ที่ผู้ทำธุรกิจค้าขายส่งออกบางกลุ่ม แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ผลิตไม่ได้ผลประโยชน์ในส่วนนี้

นั่นแสดงให้เห็นปัญหาหลายประการตั้งแต่เรื่องความพร้อมในการเจรจา การศึกษาทำความเข้าใจกับตลาด เจาะาะกับสินค้า 2 ชนิด เราเจอปัญหาแบบนี้ แบกรับภาระกันแบบนี้ ก็เป็นที่น่าห่วงใยว่าถ้าต้องเปิดเสรีสินค้า 200-300 รายการ ภายใต้เอฟทีเอที่เอทีจะเกิดขึ้นกับสหรัฐหรือประเทศอื่นๆ ก็ดี ขนาดของปัญหาและความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นจึงน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

กรณีดับเบิลยูทีโอภายใต้ข้อผูกพันพันธกรณีที่ประเทศต่างๆ ต้องทำ ซึ่งมีงานศึกษาทางวิชาการซึ่งพยายามติดตามดูหลายส่วน ทั้งของสถาบันองค์การระหว่างประเทศ ทั้งองค์การ

เกษตรกรรม

ประธานกลุ่ม

สุธรรม วิชชุไตรภพ ประธานคณะกรรมการเกษตร อาหารและสหกรณ์
สภาที่ปรึกษาฯ

วิทยากร

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์ ผู้อำนวยการโครงการยุทธศาสตร์นโยบาย
ฐานทรัพยากร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สิทธิพร บุรณัฐ เลขาธิการสมาคมโคเนื้อแห่งประเทศไทย

อดุลย์ วังताल นายกสมาคมผู้เลี้ยงโคนม

ปริญญญา ศิริสารการ สมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ

ระบบกฎหมายของเราอยู่ในขั้นตอนการยกร่าง การเตรียมการ
ถือเป็นข้อเสนอแนะที่ทางภาครัฐต้องให้ความใส่ใจและเร่งดำเนินการ
การทบทวนโดยเร็ว

สุดท้ายคือเรื่องความอิสระ ต้องรักษาความยืดหยุ่นใน
มาตรการต่าง ๆ เพราะประเทศไทยก็มีหลายมาตรการที่รัฐอาจ
จำเป็นต้องใช้ในอนาคต เพราะฉะนั้นหากมีข้อตกลงเอฟทีเอ
เกิดขึ้น โดยที่การดำเนินมาตรการบางอย่างของรัฐอาจทำให้
เกิดข้อถกเถียงหรือมีข้อโต้แย้งว่าไม่สอดคล้องกับข้อตกลงที่ทำไว้
ก็จะเป็นปัญหาต่อไปในอนาคตได้เช่นกัน

ข้อเสนอต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องนำไปประมวล
และผู้เจรจาต้องนำไปประเด็นต่าง ๆ ที่เสนอเหล่านี้ไปประกอบใน
การเจรจา

ชำระเงิน เรื่องการถือหุ้น การเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการใบอนุญาตนใหม่ เรื่องจำนวนผู้บริการซึ่งต้องการให้สัดส่วนของต่างชาติมากขึ้น เรื่องธุรกิจการเงินสมัยใหม่ ซึ่งต่างชาติพยายามจะรุกให้สามารถจะนำเสนอธุรกิจการเงินสมัยใหม่ และเรื่องของการค่าบริการข้ามพรมแดน เพราะธุรกิจการเงินมีความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากจึงอาจมีวิธีการในการนำเสนอโปรดักท์บางอย่างผ่านทางอินเทอร์เน็ต ผ่านระบบтелеคอม หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อการควบคุมดูแล รวมทั้งอีกหลายเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรง

ในส่วนของผู้เจรจา ความน่ากังวลก็คือว่าสหรัฐ ใช้วิธีการเจรจาโดยการยื่นกรอบใหญ่ ซึ่งโดยผิวเผินจะเห็นว่าข้อตกลงไม่ได้ซับซ้อนอะไร แต่ถ้าดูลึกๆ แล้วจะมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกันมากหลายข้อบท ซึ่งสังเกตได้ว่าหลังจากที่อเมริกาเจรจากับหลายประเทศมาแล้ว ในรายหลังๆ ก็มีการเจรจาที่ยากขึ้น เพราะมีการอุดช่องว่างหรือสร้างเงื่อนไขข้อได้เปรียบต่างๆ มาโดยตลอด และข้อกังวลอีกเรื่องคือ การควบคุมเงินทุนไหลเข้า-ออก ซึ่งการเคลื่อนย้ายเงินทุนจะมาพร้อมการเปิดเสรีทางการเงิน โดยจะมีผลกระทบต่อเรื่องเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างมาก

อย่างไรก็ดี ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะต้องหาวิธีการแก้ไขในประเด็นเรื่องการต่อรอง โดยมีข้อเสนอสำหรับทางกว่า

หนึ่ง-จะต้องศึกษาถึงกรณีต่างๆ ที่สหรัฐอเมริกาเคยเจรจามาแล้ว เช่น ซิลิ ลิงคโปร ซึ่งจะเห็นว่าประเทศต่างๆ เหล่านี้มีบทเรียน เราจึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีการในการต่อรองกับอเมริกา สอง-เรื่องความโปร่งใส ภาครัฐต้องเปิดเผยข้อมูลและต้องทำให้โปร่งใสมากขึ้น เพราะถ้ามีการบริหารจัดการที่ดีก็จะเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการและธุรกิจโดยรวมเช่นกัน

ประการต่อมาคือ การเตรียมระบบกฎหมาย โดยเฉพาะภาคการเงินจะต้องมีกฎหมายธุรกิจสถาบันการเงิน ซึ่งยังอยู่ในขั้นตอนการยกร่าง เรื่องพระราชบัญญัติสถาบันประกันเงินฝาก รวมทั้งเรื่องมาตรการการควบคุมดูแลสินเชื่อในระบบ ซึ่ง

ศศิพันธ์ พรณรายณ์

กระทรวงการคลังรับผิดชอบเรื่องการเจรจา แต่อยากให้ภาคธุรกิจสนับสนุนเราเรื่องข้อมูลด้วย ปัญหาอุปสรรคหรือผลกระทบที่เจอแล้วหรือคาดว่าจะเจอ ทั้งนี้เพราะทางเราไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติจริงเพราะฉะนั้นอาจจะยังเข้าถึงปัญหาหรืออุปสรรคไม่ได้เต็มที่ ซึ่งถ้ามีโอกาส ส่งข้อมูลมาได้ที่สำนักเศรษฐกิจการคลัง ทางเรายินดีเปิดรับ

อยากให้ภาคเอกชนลองคิดในเชิงรุก ทางเราเป็นฝ่ายเข้าไปรุกเองไม่ได้แต่เราอยากสนับสนุนให้เอกชนโดยเฉพาะ Non-bank เข้าไปรุก หาช่องทางใดๆ ที่น่าจะได้จากการเปิดเสรีในครั้งนี้ คิดในแง่ผู้ได้เปรียบดูบ้าง การค้าทางอินเทอร์เน็ตไม่ใช่ฝรั่งทำได้อย่างเดียว ไทยก็ทำได้ ถ้าเราลองเจาะตลาดเฉพาะกลุ่มได้บ้าง แล้วถ้าต้องการให้ทางการสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมาตรการภาษี หรืออะไรก็ตาม เสนอมาได้ เรายินดีที่จะพิจารณา

สรุปผลการประชุม

โดย ทวีลาภ ฤทธาภิรมย์

ประเด็นเรื่องการเงิน การคลัง และการธนาคารนั้น ภาคประชาชนมีข้อกังวลเรื่องปัญหาหนี้สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจเงินด่วน สินเชื่อบัตรเครดิตต่างๆ ซึ่งภาคประชาชนเห็นว่าได้รับผลกระทบมาก และมีความกังวลว่าการเปิดเสรีอาจทำให้ธุรกิจพวกนี้ขยายตัวมากขึ้น และกระบวนการควบคุมดูแลทำได้ลำบาก

ในส่วนของผู้ประกอบการยังมีความกังวลในข้อเรียกร้องของสหรัฐอเมริกาในหลายๆ เรื่อง อย่างเช่นเรื่องการเข้าสู่ระบบเอทีเอ็มซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบธนาคาร ระบบการ

พิธีรัฐ ลีอาธรรม

มีหลายกฎหมายที่ยังไม่แล้วเสร็จ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายประกันเงินฝาก กฎหมายธุรกิจสถาบันการเงิน และอื่นๆ ที่เรายังตั้งรับไม่ทัน ซึ่งถ้าเราเปิดเสรีขึ้นมาแล้วบริษัทต่างชาติที่เราคู่ไม่ถึง ก็จะมีมาตรการใหม่ๆ มาชักจูงให้คนไทยเป็นหนี้สินมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องน่าห่วงใย

ส่วนการเจรจากับสหรัฐ ในขณะนี้ยังอยู่ในขั้นเตรียมการ ยังไม่ลงลึกถึงรายละเอียด การเจรจาคงอยู่บนหลักการต่างๆ ซึ่งสหรัฐเองคงไม่พูดทีละประเด็นไป แต่จะใช้หลักทั้งกรอบให้ไทยยอมรับ และอยู่ในกรอบที่ชาติไว้ ฉะนั้นสิ่งที่เราต้องศึกษาให้ลึกซึ้งคือ เราควรดูว่าประเด็นต่างๆ ที่เราเป็นห่วงนั้นเรามีความเป็นห่วงจริงๆ หรือไม่ หรือเป็นเพียงแค่การแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งน่าจะมึกลไกที่จัดการได้

ส่วนเรื่องการถือหุ้นที่ห้ามไม่ให้ต่างชาติถือหุ้นเกิน 25 เปอร์เซ็นต์ จริงๆ ในทางปฏิบัติ ต่างชาติก็ถือหุ้นจำนวนมากผ่านตัวแทนอยู่แล้ว ประเด็นเหล่านี้คงดูแลได้ เราต้องสร้างระบบดูแลขึ้นมา

จริงๆ หลายเรื่องเรามีทางออก ถ้าเราแก้แต่ละจุดได้อาจจะไปถึงจุดที่เขาขอ National Treatment ทางการเงิน เราอาจจะบอกว่า พอรับได้ แต่ต้องทำในลักษณะยื่นหมูยื่นแมว แลกอย่างอื่นมา เป็นต้น ดังนั้นกระทรวงการคลังต้องไปศึกษาให้ลึกซึ้งว่ามีจุดไหนบ้างที่น่าเป็นห่วง

เรื่องความโปร่งใส การต้องเป็นฝ่ายให้ข้อมูลก่อน ซึ่งเป็นประเด็นที่ภาคธุรกิจเป็นห่วงอย่างมาก เพราะที่ผ่านมาไม่ค่อยได้รับข้อมูลสักเท่าไร ดังนั้นถ้าระบบของเราในส่วนนี้โปร่งใส ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่ดี

โดยสรุปเบื้องต้น การเปิดเสรีทางการเงิน ในแง่ของที่บ้านเราควรไปดูแต่ละประเด็นและเตรียมทางหนีทีไล่ และในการเจรจาผมก็คิดว่าเป็นสิ่งที่พวกเราอยากให้ทางการเปิดเผยข้อมูลและโปร่งใสในเรื่องนี้ เพื่อจะได้ดำเนินการกันต่อไป

ศศิพันธ์ พรณรายณ์

ข้อแรกเข้าใจว่าถ้าเป็นกฎระเบียบอยู่แล้วซึ่งถ้าเขาเข้ามา และต้องทำตามกฎระเบียบเช่นเดียวกับคนในชาติ เช่น ถ้าเรา กำหนดว่าธนาคารจะเปิดสาขาในกรุงเทพฯ ก็ต้องเปิดสาขาใน ต่างจังหวัดด้วย ต้นทุนที่จะต้องแบกรับก็ต้องไปด้วยกันถ้ากฎ ระเบียบนั้นเกิดขึ้นก่อนหน้าที่จะมีการเปิดเสรี

ส่วนประเด็นผลประโยชน์ที่จะพึงเกิดกับผู้ประกอบการ ที่จะใช้สินเชื่อนั้น ต้นทุนจะถูกลงหรือไม่ ขณะนี้มีข้อมูลที่ พิสูจน์ได้ชัดคือ ข้อมูลที่เราได้รับในนามสมาคมฯ คือถ้าคุณมี เงินค้ำประกันอยู่และบัญชีไม่เดิน จะต้องถูกคิดราคาสูงมากกว่า ราคาที่ธนาคารไทยคิด และบางธุรกรรมที่ไปทำกับเขา เขาก็จะ จำกั่ว่าจะต้องมีขั้นต่ำสุดเท่าไร เขาจะไม่ได้เปิดเหมือนกับ ธนาคารไทย ที่สามารถเดินเข้าไปแลกเปลี่ยนจำนวนน้อยก็ได้ นั้นเพราะจะไม่คุ้มกับค่าบริหารจัดการของเขาเพราะต้นทุน ของเขาสูงกว่าฉะนั้นเขาจึงปิดการให้บริการธุรกรรมบางประเภท

สำหรับข้อมูลที่ทางเราพยายามแสวงหาจากประเทศอื่น ที่เปิดเสรีไปแล้ว ก็พบหลายประเด็น คือเมื่อเปิดเสรีไปแล้ว และธนาคารในชาตินั้น ๆ ไม่สามารถแข่งขันได้ ต้องปิดตัวลง ตรงนั้นจะเป็นข้อจำกัดที่ผู้บริโภครายในประเทศซึ่งเคยได้รับ ผลประโยชน์ในช่วงแรก จะต้องได้รับผลกระทบอย่างมากในช่วงที่ไม่มีธนาคารท้องถิ่นให้บริการ ซึ่งเราอาจจะกังวลเกินเหตุ เพราะเป็นเรื่องของระยะยาว แต่อย่างไรก็ตามเราก็ต้องคำนึง ถึงไว้ก่อน

กล่าวคือเราจะต้องมีแผนอย่างชัดเจน ในการเตรียม ความพร้อมของภาครัฐและเอกชน ถ้ามีผลกระทบเชิงผลเสีย ต่อกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดแล้วหาทางออกหรือรองรับสำหรับแรงงาน ผู้ประกอบการหรือกระทั่งผู้บริโภค

ว่าการเปิดเสรีอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ จะเป็นทางเลือกอย่างหนึ่ง โดยให้เวลาในการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน

ประเด็นต่อมาเป็นความยากลำบากในการเจรจา ผมคิดว่าสุดท้ายเรื่องผลกำไรหรือใครได้ใครเสียอย่างไร ยังไม่ปรากฏในขั้นนี้แต่จะไปปรากฏในขั้นท้ายๆ ที่การเจรจาแต่ละกลุ่มเริ่มงวดเข้ามา ตรงนั้นจะเห็นว่าเราได้ประโยชน์อะไรบ้าง ซึ่งผมคิดว่าจำเป็นต้องมองภาพรวมและดูว่าผลประโยชน์แต่ละจุดเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง และขั้นตอนจากนี้เป็นต้นไป การเจรจาจะเริ่มเข้มข้นขึ้น เราคงจะได้เห็นการมีส่วนร่วมของสาธารณะ กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ชาวไร่ ชาวนา โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบ

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ
สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

ขออนุญาตถาม 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือ ธนาคารถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและเรื่องอื่นๆ เช่น ช่วงหนึ่งมีนโยบายว่าธนาคารต้องให้สินเชื่อด้านการเกษตร เป็นต้น แล้วเงื่อนไขแบบนี้จะเกี่ยวข้องกับผลกระทบเรื่องเอฟทีเอหรือไม่อย่างไร

ประเด็นต่อมา ธุรกิจบางกลุ่มที่อาจเห็นว่าเรื่องการเปิดเสรีทางการเงิน ทำให้ต้นทุนทางธุรกิจถูกลง ตรงนี้ไม่ทราบว่ามีข้อเสนอแนะหรือไม่ว่าจะเกี่วกันอย่างไร

ในเนื้อหาของสหรัฐ มีประเด็นต่าง ๆ ที่ดูผิวเผินเหมือนว่าสั้นและง่าย แต่จริง ๆ แล้ว เนื้อหาของสหรัฐ นั้นมีความสัมพันธ์กันหลายเรื่องและซับซ้อน

ในประเด็นที่น่าสนใจเรื่องบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ (New Financial Service) ถ้าสหรัฐ อยากรักษาเสถียรภาพผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ก็มีสิทธินำเสนอได้ ซึ่งถือเป็นความยากลำบากสำหรับนักตรวจสอบของไทย สมมุติว่าเรามีรูปแบบการบริการใหม่ ๆ และต้องการเป็นคนนำตลาด เสนอขายต่อผู้บริโภคคนไทย ปัญหาจึงเกิดว่าเราจะควบคุมดูแลได้อย่างไร

จุดที่สถาบันการเงินไทยค่อนข้างให้ความสนใจในปัจจุบันคือ ธุรกิจที่เริ่มมีความซับซ้อนไปกว่าธุรกิจพื้นฐาน เช่น เงินกู้หรือบัตรเครดิตต่าง ๆ แต่สิ่งซับซ้อนที่จะตามมาคือ ตราสารอนุพันธ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถผสมผสานไปกับเงินฝาก หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ธนาคารทำอยู่ ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ก็ซับซ้อนขึ้น ซึ่งถ้าธุรกิจอเมริกาสามารถผลักดันให้ทำเรื่องนี้ได้ ไทยเองก็จะลำบากพอสมควร

ในประเด็นหลัก ๆ คือความพร้อมด้านกฎหมายของไทย ด้านประกันเงินฝากก็ยังไม่ได้มีการประกาศใช้ ที่สำคัญคือร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงินยังอยู่ในขั้นตอนการยกร่าง จึงอยากชี้ภาพให้เห็นชัดเจนว่า เราจะเห็นสถาบันการเงินใหญ่ ๆ หลายแห่งเริ่มประกาศรูปแบบธุรกิจว่าอยากเป็น Universal Banking ซึ่งรูปแบบของแต่ละธนาคารก็แตกต่างกันไป แต่ความก้าวหน้าของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จะเป็นตัวชี้ว่าสุดท้ายแล้วรูปแบบไหนจะเป็นตัวกำหนด แต่กฎหมายจะเป็นตัวเอื้อให้รู้ว่าธุรกิจรูปแบบไหนที่สถาบันการเงินจะทำบ้าง トラบใดที่กฎหมายตัวนี้ยังไม่ออกมา การวางยุทธศาสตร์ของแต่ละสถาบันก็จะ เป็นปัญหาพอสมควร

เมื่อเอฟทีเอจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดการแข่งขัน ก็จะทำให้ความสามารถหรือการเตรียมพร้อมในการแข่งขันของธนาคารไทยนั้นเป็นความท้าทายที่ต้องเผชิญ แต่เอฟทีเอเป็นสิ่งที่เราเตรียมการได้ ฉะนั้นเราจะจัดการเรื่องนี้ได้อย่างไร ผมคิด

พิธีรัฐ ลีอาธรรม

ช่องทางการตลาด (Market Access) ที่เราเป็นห่วงมากในขณะนี้ คือการเปิดสาขาของธนาคารหรือให้ใบอนุญาต (License) แก่สถาบันการเงิน

ศศิพันธ์ุ พรรณรายณ์

ขอกราบเรียนว่าถึงเราให้ ก็ไม่ได้แปลว่าเราจะให้ทั้งหมดที่ผ่านมาระให้เราเปิดสาขาในประเทศได้ ก็ไม่ได้แปลว่าสาขานี้จะทำกิจการได้ทุกอย่าง และเนื่องจากประเภทของธุรกิจที่ต่างกัน จึงอธิบายค่อนข้างยาก

ดร.ทวิลาภ ฤทธาภิรมย์

คณะกรรมการศึกษาการเปิดเสรีทางการเงิน
ไทย-สหรัฐอเมริกา สมาคมธนาคารไทย

สหรัฐก็ไม่ต้องการให้การค้าข้ามพรมแดนเกิดขึ้น แต่ต้องยอมรับว่าเทคโนโลยีทางการเงินสมัยใหม่ มันเป็นความยากในการตรวจสอบธุรกรรมบางอย่างที่สามารถทำข้ามพรมแดน เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นวิธีที่เราตรวจสอบได้ลำบาก นี่เป็นปัญหาที่นักตรวจสอบของไทยมีความกังวลใจพอสมควร

ขออนุญาตตั้งประเด็นว่า ความยากลำบากของคณะกรรมการอยู่ตรงที่ อเมริกายื่นทั้งกรอบมาให้แล้วบอกมาว่าข้อไหนที่ไทยขอสงวน ดังนั้นจึงเป็นความยากลำบากที่เราจะบอกว่า จะกันเรื่องใดบ้าง

พิสิฐ ลิ้อาธรรม

ประธานคณะกรรมการ
การเงิน การคลัง

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฟังเผิน ๆ แล้วเป็นเรื่องที่ดี ในระบบเอกชนเองก็อยากจะให้ภาครัฐชัดเจนโปร่งใสในเรื่องนี้ว่ามีหลักเกณฑ์ใดบ้างที่จะมาลงโทษหรือให้ประโยชน์กับใครก็ตามซึ่งไม่น่าจะเป็นจุดที่เสียหายเว้นแต่ว่าจะมีอะไรในใจและอาจจะชอกกัเอาไว้ นี่ก็เป็นอีกส่วนที่เราควรเตรียมการเอาไว้ก่อน

ศศิพันธ์ พรณรายณ์

ส่วนหลักเกณฑ์การพิจารณาของเรา ยกตัวอย่างง่าย ๆ ว่า ถ้าเขาขอใบอนุญาตโบราณคดี ทางเราอาจจะใช้เวลาดำเนินการค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่หลาย ๆ ชาติรับไม่ได้ ดังนั้นจึงอยากให้เราเปิดเผยขั้นตอน กระบวนการในการพิจารณา รวมทั้งผลด้วยว่า ให้หรือไม่ให้ ภายในระยะเวลาที่พอเหมาะพอควร ซึ่งตอนนี้อยู่ในชั้นการเจรจาว่า ระดับพอเหมาะพอควร ควรจะอยู่ที่เท่าไร

อีกประเด็นหนึ่ง คือตามหลักโดยทั่วไป ถ้าเรามีข้อพิพาทระหว่างกัน เช่นร้องเรียนว่าอีกฝ่ายไม่ยอมทำตามข้อตกลง จะต้องมีการมาดูแล หมายความว่าต้องมีกลไกในการรอบการตกลง แต่ตัวบุคคลที่จะอยู่ในคณะนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มว่าจะเสนอใครเข้าไป เพื่อให้ยุติธรรมกับทั้งสองฝ่าย

เปอร์เซ็นต์ ต่างชาติถูกจำกัดที่ 25 เปอร์เซ็นต์ ภายใต้กฎหมายปัจจุบัน ส่วนจำนวนผู้บริหารต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย เราถูกจำกัดโดยกฎหมายของธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับเรื่องที่สหรัฐ เสนอ Negative List นั้นหมายความว่า อะไรที่ไทยให้ไม่ได้ถึงจะดึงออก ดังนั้นจึงอยู่ที่เราว่าจะให้ได้มากแค่ไหน แต่ยังไม่ได้ลงรายละเอียด ตอนนี้อยู่ในขั้นการเจรจาว่าเราจะให้ได้มากแค่ไหน และสิ่งที่โยงไปกระทบอีกส่วนคือเงินที่จะไหลเข้าประเทศ เราให้เขามาทำธุรกิจและลงทุนในประเทศ และถ้ามีเงินไหลเข้ามาแบบไม่รู้ต้นสายที่มากก็จะมีปัญหา ซึ่งทั้งไทยและสหรัฐก็กังวลในเรื่องนี้ แต่ทางไทยเองก็มีข้อบทดูแลตรงนี้อยู่ว่า การกระทำใดๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ทางเราก็คงยอมไม่ได้ ขอสงวนที่จะมีอิสระในการดำเนินมาตรการในส่วนนี้ได้

ทั้งนี้ทั้งนั้น การลงลึกไปถึงแค่ไหน ยังอยู่ในขั้นตอนการเจรจา และเราคงไม่แปลกกับอะไรเพราะมันคือสิ่งที่เราจะดำเนินการเพื่อรักษาเสถียรภาพของประเทศ ซึ่งทางสหรัฐก็ชี้แจงมาแบบนี้เหมือนกันว่าอะไรที่เราทำเพื่อรักษาศักยภาพตนเอง เขาก็ไม่มีปัญหา

ส่วนประเด็นต่างๆ ที่ไทยยังกังวล เรื่องความโปร่งใสที่สหรัฐระบุมาในร่างความตกลงกับไทยหรือประเทศใดก็ตาม เนื่องจากสหรัฐ ต้องการความโปร่งใสในการกำกับดูแลของประเทศคู่สัญญา

ความโปร่งใสในที่นี้หมายถึง ไม่ว่าจะเราจะออกกฎหมายใดก็ตาม เราควรที่จะเปิดเผยและไม่ถือปฏิบัติเลยทันที โดยที่บางกฎระเบียบอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งไทยและต่างชาติ

กับเราต้องอนุญาตให้เขาทำธุรกิจธุรกรรมได้เทียบเท่ากับคนในชาติหรืออย่างน้อยก็เทียบเท่ากับชาติที่เราอนุเคราะห์ยิ่ง

สำหรับกรณีสินค้า เราบอกว่าเราจะค้าสินค้าตัวนี้กันเท่าไร? ลดภาษีเท่าไร? แต่บริการการเงินจะต่างกันตรงที่ว่า เป็นการให้ระเบียบวิธีกับเขาเท่ากับที่ให้แก่คนไทย

ส่วนการเตรียมการและการศึกษาของฝ่ายไทย สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (สวค.) ได้ทำการศึกษาและส่งผลรายงานศึกษาให้กับเราแล้ว และได้ทำ Public hearing ไปในทุกส่วนแล้ว ว่าแต่ละภาคมีความพร้อมอย่างไร ก็เอามาประมวลและนำผลการศึกษานั้นเสนอให้กระทรวงการคลัง

อย่างไรก็ตามเวลาเจรจากับต่างประเทศ นอกจากเราจะพิจารณาจากผลการศึกษาและความพร้อมของประเทศแล้ว ยังมีเรื่องการต่อรอง การแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นเข้ามาประกอบด้วย ตอนนี้ 2 เรื่องหลังยังไม่ถึงขั้นนั้น แต่เราได้ศึกษาแล้ว คุยกับธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ทุกสัปดาห์ว่า ในกลุ่มของเราจะวางแผนในอนาคตอย่างไร แต่ในระยะอันสั้นเรายังไม่เปิดอะไรที่นอกเหนือจากกฎหมายที่เรามีอยู่

ส่วนสิ่งที่เราทราบมาว่าสหรัฐ ต้องการเปิดการเจรจากับฝ่ายไทยคือ เขาต้องการขอเจรจาในรูปของ Negative list และสิ่งนี้เป็นสิ่งที่น่ากังวลเพราะในส่วนของผู้ประกอบการเองไม่สามารถจำกัดขอบเขตได้ว่า บริการที่จะให้ในอนาคตนั้นมีอะไรบ้าง เราจึงไม่สามารถเอ่ยขึ้นมาแล้วระบุล่วงหน้าได้

ส่วนหัวข้อที่ทางสหรัฐต้องการ อันแรกคือ การอนุญาตประกอบการ ซึ่งอยู่ในบทของช่องทางการตลาดว่าถ้าสหรัฐผ่านตามที่กฎหมายไทยกำหนดทุกอย่างก็สามารถทำได้ และจะโยกกลับไประเบียบวิธีภายในประเทศ (National Treatment) คือ ถ้าเราให้คนไทยอย่างไรก็ต้องให้สหรัฐได้อย่างนั้น ซึ่งเป็นรายละเอียดที่อยู่ในร่างของสหรัฐ

สิ่งที่เราเจรจากับสหรัฐนั้นไม่ได้ยกขึ้นมาเป็นเรื่องๆ แต่เป็นการขอแบบแพคเกจ แต่ก็พอจะสามารถอธิบายได้คร่าวๆ ได้แก่ สัดส่วนการถือหุ้นในสถาบันการเงิน คนไทยถือได้ 100

ศศิพันธุ์ พรรณรายณ์
ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายเศรษฐกิจ
การคลังระหว่างประเทศ

การเจรจากับสหรัฐ ที่ผ่านมา เราเจรจาไป 5 ครั้ง 6 รอบ ตั้งแต่ครั้งที่ 1-5 เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลพื้นฐานว่า ประเทศไทยทำอะไรได้บ้างและต่างชาติที่เข้ามาทำอะไรได้บ้าง ขณะเดียวกันพยายามยื่นข้อกฎหมายต่างๆ ที่สหรัฐมีอยู่มาให้เรา รวมทั้งอธิบายถึงความตกลงที่ยื่นมาให้ และเราก็ได้ยื่นร่างของเราไปให้สหรัฐ ในรอบที่แล้ว

ณ วันนี้ เรามีเนื้อหาที่ยังไม่สมบูรณ์จริงๆ คือ ต่างฝ่ายต่างมีพื้นฐานการเจรจาที่ต่างกัน ส่วนช่องทางในการเข้าถึงตลาด ยังไม่มีการพูดคุย

แต่ประเด็นที่จะคุยกับสหรัฐแยกได้เป็น 2 เรื่อง คือเรื่องระเบียบวิธี (Treatment) ที่เราจะให้กับเขาซึ่งอยู่ในหัวข้อหลัก การเจรจา กับเรื่องช่องทางการตลาด (Market Access) ว่าต่างชาติจะเข้ามาทำอะไร ทำธุรกรรมหรือธุรกิจในประเทศไทย ได้มากกว่าเดิม

ธุรกิจหรือธุรกรรมใดๆ ที่สหรัฐจะเข้ามาทำในประเทศไทย นั้น ก็จะเป็นไปตามพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เรามีอยู่ ส่วนในรายละเอียดว่าเขาจะเข้ามาทำได้มากเท่าไร แคนโหนดที่อยู่ในขั้นตอนการเจรจาซึ่งยังไม่เริ่มต้น ฉะนั้นจึงยังไม่มีข้อผูกพันใดๆ ระหว่างรัฐบาลไทยกับสหรัฐ สรุปคือยังไม่เปิดประเด็น ทั้งสองฝั่งยังไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลใดๆ เลย

การเปิดเสรีทางการเงินกับสหรัฐจะต่างกับเปิดเสรีทางอื่น เพราะไม่ว่าประเทศใดที่ทำกับสหรัฐ คำว่าเปิดเสรีนั้นเหมือน

การเงิน การคลัง และการธนาคาร

ประธานกลุ่ม

ดร.พิสิฐ ลี้อาธรรม

ประธานคณะทำงานเศรษฐกิจมหภาค การเงิน
การคลัง สภาที่ปรึกษาฯ

วิทยากร

ศศิพันธุ์ พรรณรายณ์

ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายเศรษฐกิจการคลัง
ระหว่างประเทศ

ดร.ทวีลาภ ฤทธาภิรมย์

คณะทำงานศึกษาการเปิดเสรีทางการเงิน
ไทย-สหรัฐอเมริกา สมาคมธนาคารไทย

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ

สมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ

กระบวนการทำเอฟทีเอเลย ซึ่งที่จริงอำนาจในการทำเอฟทีเอ จะต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับผู้แทนปวงชนและรัฐสภา แต่การดำเนินการดังกล่าวหาได้เป็นเช่นนั้นไม่

ประเทศไทยถือหลักสำคัญประการหนึ่งคือ กฎหมายระหว่างประเทศไม่ถือว่าเป็นกฎหมายที่เอามาใช้ในประเทศได้ การที่จะเอากฎหมายระหว่างประเทศมาใช้ในประเทศ จะต้องผ่านกระบวนการออกกฎหมายเป็นขั้นๆ เพราะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเอฟทีเอ ไม่ใช่แค่ประชาชนเพียงฝ่ายเดียว แต่สถาบันสูงสุดอย่างองค์พระมหากษัตริย์ก็จะถูกกระทบด้วย กล่าวคือการทำเอฟทีเอไม่ได้ผ่านการตรวจสอบจากองค์พระมหากษัตริย์ ในอนาคตถ้าต้องออกกฎหมายให้เป็นไปตามข้อตกลงทั้ง 300 ข้อที่ครอบคลุมตั้งแต่เรื่องเกิดจนถึงตาย ถ้าพระองค์เห็นว่ากฎหมายที่จะออกไปจะเป็นอันตรายต่อพลกนิกรของท่านจะเป็นเช่นไร หากท่านไม่ลงนามจะเกิดอะไรขึ้น

สุดท้ายก็คือจะเกิดการเผชิญหน้า อย่างน้อยก็เผชิญหน้ากับรัฐสภา และที่สำคัญต้องเผชิญหน้ากับพวกบริษัทข้ามชาติจากต่างประเทศ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญและร้ายลึกต่อสังคมไทย เราต้องเข้าใจและมองเรื่องนี้ให้เห็นถึงอิทธิปไตย เราไม่อยากให้อิทธิปไตยมีลักษณะคล้ายๆ กับผักปลาที่ใครคนใดคนหนึ่งนำไปขายในตลาดได้ เราต้องการให้คนที่เจรจาเรื่องนี้ได้ตระหนักถึงเรื่องอำนาจของประเทศและของคนไทยทั้งมวล เพราะฉะนั้นต้องให้ความเคารพต่อประชาชน

ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของบริษัทฯ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ พันธุกรรม และการเข้าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรชาวนาไทย นอกจากนี้เอฟทีเอ ยังนำไปสู่การขยายความคุ้มครองเรื่องสิทธิบัตรสิ่งมีชีวิต ซึ่ง จะเป็นสะพานเชื่อมให้ประเทศไทยถูกบังคับกะเกณฑ์ให้ต้อง ปลุกพืชจีเอ็มโอผ่านข้อตกลงนี้ด้วย

เพราะฉะนั้นความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ หรือการผลิตนั้น ไม่ใช่เป็นวิถีที่คนไทยหรือประเทศไทยจะ สามารถกำหนดได้โดยลำพัง เพราะจะเกิดกระบวนการไหลมา ของผลิตภัณฑ์อย่างจีเอ็มโอผ่านเข้ามาสู่ระบบนี้

สิ่งที่เป็นความกังวลอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ เซ็นเอฟทีเอจะทำให้เกษตรกรไทยที่เคยปลูกพืชพันธุ์ธัญญา- หารเลี้ยงคนไทยทั้งประเทศ อาจจะต้องถูกติดคุกติดตะราง กลายเป็นอาชญากรด้วยสาเหตุประการแรกตั้งแต่เรื่องโครงสร้าง ที่บังคับให้ประเทศไทยเป็นภาคีในสนธิสัญญาอุปพฟ เรื่องการ ปรับปรุงพันธุ์ การขยายสิทธิบัตรไปสู่สิ่งมีชีวิต พืชพันธุ์ ธัญญา- หารทุกอย่างให้เป็นของบริษัทเอกชน และหากยื่นขอพันธุ์พืช ที่เป็นจีเอ็มโอไปตกอยู่ในพื้นที่ของเกษตรกรคนใด โดยเกษตรกร ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินทางปัญญา ที่ว่านั้น ก็ต้องเผชิญกับการถูกฟ้องร้อง ยิ่งไปกว่านั้นข้อเสนอที่ ให้ความผิฉัดอันเกิดจากทรัพย์สินทางปัญญา ถือเป็นความผิดที่ เป็นอาญาแผ่นดิน แสดงให้เห็นว่าเป็นการไปสร้างประโยชน์ให้ แก่บรรษัทข้ามชาติที่เป็นคนควบคุมเทคโนโลยีเหล่านี้

เมื่อรู้ประเด็นปัญหาต่างๆ เหล่านี้แล้ว ทำไมคนที่จะไป เจรจาหรือคนที่คิดอยากทำเรื่องเอฟทีเอนั้นถึงไม่มีกระบวนการอะไรที่เหมาะสมในการเจรจา ทำไมปล่อยให้ไปใน ลักษณะขึ้นรถไฟฟ้าคนไทยไปตายเอาดาบหน้า ทำไปแก้ปัญหาไป วิจัยไป ทำไมผู้เจรจางจึงไม่คิดก่อน และยังไม่พยายาม ตอบคำถามกับสังคมอีกด้วย

ที่สำคัญคือกระบวนการในการทำเอฟทีเอนี้เป็นกระบวนการที่ยังไม่มีความโปร่งใส ประชาชนไม่มีโอกาสได้รับทราบใน

ที่ใครคนใดคนหนึ่งจะตัดสินใจกันลักษณะซื่อโอ

คำว่า good face หรือการปฏิบัติโดยสุจริตในระหว่าง การเจรจา แต่ความสุจริตนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างไรในเมื่อข้อตกลง ยังคงใช้ภาษาอังกฤษ ไม่ได้ใช้ภาษาไทย จึงถือเป็นความไม่ เสมอภาคในตัวภาษา ซึ่งในรัฐธรรมนูญมาตราที่ 87 บอกไว้ว่า การเจริญสัมพันธไมตรีจะต้องทำบนพื้นฐานของความเสมอภาค เพราะภาษาที่ใช้ในการเจรจาเอฟทีเอ นั้น ต้องตีความตาม บทบัญญัติทางกฎหมาย ซึ่งจะเห็นถึงความซับซ้อนในการตีความ ในอนาคตข้างหน้าจะมีความยุ่งยากมาก เป็นความยุ่งยากในการ วินิจฉัยหรือแปลความในข้อสัญญานั้นให้อิงอยู่กับระบบจารีต ประเพณีในการใช้กฎหมาย

การเจรจาเอฟทีเอที่ทำในประเทศต่างๆก็มีเทคนิคหลอกล่อ ให้ผู้เจรจาต้องเจรจาจนเหนื่อยและยังมีการปกปิดประเด็นสำคัญ ไว้ทีหลัง โดยจะหงายไพ่ใบสุดท้ายเมื่อเวลาในการเจรจาหมด ลงแล้ว ทำให้คู่เจรจาไม่มีโอกาสที่จะไตร่ตรองหาเหตุผล เพราะเวลาจำกัด อย่างนี้จะเรียกว่า good face ได้อย่างไร นอกจากนี้ผู้แทนเจรจาไทยยังถูกตั้งข้อสังเกตว่ามีภรรยาเป็น คนต่างชาติ โดยเป็นชาวสหรัฐอเมริกา อย่างนี้จะเรียกว่า good face หรือไม่ และจะมีส่วนได้เสียอย่างไรหรือเปล่า

หากประเทศไทยได้มีการลงนามเอฟทีเอ เราอาจจะ มี ปัญหาเรื่องอธิปไตยเกิดขึ้น โดยเราไม่สามารถที่จะออกกฎหมาย ปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของคนไทยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ อาจจะมีขัดแย้งกับข้อตกลงเอฟทีเอได้ เพราะฉะนั้นจึงนำไป ข้อสรุปที่ว่า การเจรจาเอฟทีเอ นั้นอย่ามาพูดเลยว่าเป็นการลด ภาษีเท่ากับศูนย์ อย่ามาหลอกกันเลย เพราะเอฟทีเอจะนำไปสู่ การกระทบกระเทือนกับการใช้อำนาจอธิปไตยผ่านข้อตกลง นั้น ไม่ว่าจะเรื่องการลงทุน การเปิดเสรีทางการค้า เรื่องทรัพย์สิน ทางปัญญา

แต่รู้ทั้งรู้ว่าเอฟทีเอมันไม่มีประโยชน์แล้วทำไมยังต้องการ ทำ

เหตุผลหนึ่งก็คือประเทศไทยเป็นแหล่งทรัพยากรชีวภาพ

เจรจากับสหรัฐตามเงื่อนไขครั้งที่ผ่านๆ มาเราจะใช้ประสบการณ์
อย่างไรในการเจรจาต่อรอง ดังนั้นถ้าเรามีกระบวนการมีส่วนร่วม
ไม่ใช่คิดอยู่คนเดียวหรือกลุ่มคนเล็กๆ และมีกระบวนการตรวจสอบที่
มีเจรรยา เราจะไม่เสียฐานทรัพยากร เราจะไม่เสียฐาน
ภูมิปัญญา

สรุปผลการประชุม

โดย เจริญ คัมภีรภาพ

รัฐธรรมนูญมาตราที่ 3 เขียนไว้ว่า อำนาจอธิปไตยเป็น
ของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นผ่านทาง
ฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ตามบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งก็หมายถึงว่ารัฐบาลมีภาระผูกพันที่ต้องปฏิบัติ
ตามรัฐธรรมนูญ แต่การทำเอฟทีเอที่ผ่านมานั้นปฏิเสธ กฎเกณฑ์
กติกาก และกระบวนการทั้งหมด แม้กระทั่งการลงนามในเอฟทีเอ
ที่ผ่านมาก็ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา
224 เพราะฉะนั้นถือว่าเป็นการจงใจละเมิดรัฐธรรมนูญ

ทำไมเราถึงต้องรักษาอำนาจอธิปไตย เหตุผลสำคัญก็คือ
การใช้อำนาจอธิปไตยเป็นการบ่งบอกถึงอำนาจกระทำการในทาง
กฎหมาย ผ่านนโยบายการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ
ในทุกๆ ด้าน เมื่อมีลงนามในเอฟทีเอข้อผูกพันนี้จะเป็นข้อผูกพัน
แห่งรัฐที่รัฐบาลจะต้องปฏิบัติ อำนาจอธิปไตยจึงถูกกระทบ

ในทางตรงกันข้าม การประกาศใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา
และการเลือกใช้นโยบายการพัฒนาประเทศก็จะมีข้อจำกัด ตั้งแต่
ฝ่ายบริหารที่จะต้องสร้างกฎหมายที่สอดคล้องกับข้อตกลงใน
เอฟทีเอ รวมไปถึงฝ่ายนิติบัญญัติที่ต้องสร้างกฎหมายให้สอดคล้อง
กับสภาพความเป็นจริงโดยไม่ขัดแย้งต่อข้อตกลงเอฟทีเอ
เพราะฉะนั้นเรื่องทั้งหมดจึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า การทำเอฟทีเอ
ส่งผลกระทบต่ออธิปไตยของประเทศ และเป็นเรื่องใหญ่เกินกว่า

ดร.เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์
สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

ขอตั้งสมมุติฐานไว้ 2 ประเด็นว่า ทำไมกลุ่มประเทศ
เขตร้อนเหล่านี้จึงเป็นพื้นที่ที่ดึงดูดการทำสัญญาทวิภาคีหรือ
เอฟทีเอ

ประเด็นแรกคือ เรื่องของความมั่งคั่งของฐานทรัพยากร
ชีวภาพ สมมุติฐานตรงนี้ในโลกาภิวัตน์ก็พูดได้ชัดเจนว่า อนาคต
ประเทศที่ร่ำรวยมั่งคั่งจะอยู่ไม่ได้ ถ้าไม่มีฐานทรัพยากรชีวภาพ
ที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารและยา ฉะนั้นสมมุติฐานแรกคืออเมริกา
ต้องการจากไทยก็คือ เขามองว่าไทยมีฐานทรัพยากรธรรมชาติ
ที่หลากหลาย

ประการที่ 2 ผมอ่านเกมของพวกมหาอำนาจว่า นอกจาก
มีฐานทรัพยากรธรรมชาติแล้ว เรายังมีฐานภูมิปัญญาที่สำคัญ
ควบคู่กับฐานทรัพยากร

ประเด็นที่อยากฝากไว้ก็คือว่าถ้ารัฐบาลจำเป็นต้องผลักดัน
ให้เรื่องนี้เกิดขึ้น สิ่งที่จะต้องกลับมาทบทวนคือ การทำให้
ภาคประชาชนหรือชุมชนมีภูมิคุ้มกัน อย่างเช่นการออกกฎหมาย
ป่าชุมชน หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชน เพื่อปกป้อง
คุ้มครองฐานของชุมชนไว้ เรียกว่าจะเสียก็เสียช้ำหน่อย
ดีกว่ากฎหมายในปัจจุบันซึ่งเป็นกฎหมายรวมศูนย์ ขณะที่
กระบวนการเจรจาถ้ายืดเวลาออกไปได้และเร่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน
ให้ภาคประชาชน ชุมชน เกษตรกรรายย่อย หรือผู้เสียโอกาส

สิ่งที่ต้องคิดต่อไปคือ ไทยจะได้เปรียบหรือเสียเปรียบ
อย่างไร และจะพลาดในจุดใดของกระบวนการเจรจา ถ้าการ

ยังอยากจะมาลงทุนอีก เพราะเรามีทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะด้านชีวภาพ เรามีทรัพยากรด้านพืชที่อุดมสมบูรณ์มากกว่า เหมาะสำหรับทดลองทำยา อเมริการู้ว่าได้กำไรแน่ จึงยึดอายุการคุ้มครองสิทธิบัตรยา ยิ่งยึดอายุก็ยิ่งยึดโอกาสทำกำไร และถ้าเรายอมให้เขาทดลองเรื่องยาในประเทศไทยก็ยิ่งเสียหาย

ยิ่งกว่านั้นก็คือ อเมริกาพยายามจะยึดเขตการเพาะปลูกโดยใช้พืชผักที่ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อผูกมัดให้ชาวนาไทยเพาะปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์ชนิดนั้น สรุปก็คือเราจะทำงานเป็นทาสอเมริกาโดยไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย

การขยายเวลาคู่คุ้มครองสิทธิบัตรยาต้องถือว่าผิดศีลธรรม เพราะยาเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 การให้อำนาจผูกขาดในสิ่งที่เป็นปัจจัย 4 น่าจะไม่ชอบ และระยะเวลาคืนทุนของยาตั้งแต่เริ่มวางตลาด ประมาณ 5 ปี แต่ในสหรัฐอเมริกาจะเอา 20-25 ปีหรือนานกว่านั้น

และถ้ามีข้อพิพาท วันหนึ่งเราไม่ยอม อยากฉีกสัญญา ตามกติกาการระงับข้อพิพาทจะต้องใช้คณะบุคคลฝ่ายละ 3 คน ซึ่งตัวแทนที่เสนอขึ้นมาต้องเป็นที่ยอมรับของทั้ง 2 ฝ่าย ถ้าคนที่เราเสนอไปอเมริกาไม่เห็นด้วย คนนั้นก็ไม่มีโอกาสได้เป็น อเมริกาย่อมไม่โง่อยู่แล้ว นอกจากนั้นกฎหมายที่ใช้ตัดสินคดีมีเพียงกฎหมายเดียวคือ กฎหมายระหว่างประเทศและต้องจ่ายค่าเสียหายเต็มอัตราทันที

สรุปคือถ้าเซ็นเอฟทีเอก็เท่ากับเป็นการพ่ายแพ้ทางเศรษฐกิจรอบที่ 3 นี่เป็นความกรุณาของเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทยที่จะให้ประเทศไทยมีโอกาสเป็นทาสทางเศรษฐกิจครั้งที่ 3

รศ.พิชัยศักดิ์ หรยางกุล
คณบดีคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

การทำเขตการค้าเสรีก็คือไม่เก็บภาษี ถ้าเอาหน้า 2 ถังมาวางคู่กัน ถังหนึ่งใหญ่มาก อีกถังหนึ่งเล็กนิดเดียว ก็คงเดาได้ว่า น้ำจากถังใบใหญ่จะทะลักเข้าถังใบเล็ก เราคงไม่ได้เปรียบเทียบด้านการค้า การที่เราไม่เก็บภาษีเป็นการเปลี่ยนอำนาจของรัฐตามวรรค 2 มาตรา 224 คำว่าเขตอำนาจนั้นหมายถึงอำนาจภายในเขตของรัฐด้วย ไม่ใช่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงรัฐบาล

กระทรวงต่างประเทศของไทย เข้าใจผิด อ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่กระจ่าง แล้วคิดว่าเรื่องอย่างนี้ทำได้ ซึ่งที่จริงถือว่าผิดรัฐธรรมนูญ เพราะกระบวนการเจรจาต้องผ่านรัฐสภา และถ้าให้ตีต้องทำแบบเดียวกับประเทศอื่น ๆ คือผ่านสภาตั้งแต่นั้นเพื่อวางกรอบและอธิบายให้นักการเมืองและประชาชนเข้าใจ มีโอกาสแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ต้นจนจบ แต่ที่เป็นอยู่นี้เท่ากับไม่เอาประชาชนเป็นเพื่อน การนำข้อเสนอก็เป็นไปโดยยาก แอบทำกันตามโรงแรม ไม่ทำกันอย่างชัดเจน อันนี้เป็นข้อเสียเปรียบข้อหนึ่งที่ทำให้อเมริกาอยากทำเอฟทีเอกับไทย เพราะทะเลาะกับเด็กตัวเล็ก ๆ ย่างนิดเดียว คือแยกเด็กออกมาแล้วจัดการทีละคน ซึ่งเห็นได้ชัดว่าอเมริกาได้ประโยชน์จากการทำเอฟทีเอ

ถามว่าอเมริกาบริสุทธิ์ใจในการเจรจาเอฟทีเอหรือไม่ นี่เป็นการเจรจาเพื่อแย่งประโยชน์ อเมริกาสร้างข้อเสนอเพื่อรอให้เราเหนื่อยเสียก่อน แล้วหัวหน้าคณะกรรมการเจรจายังเชื่อว่าอเมริกาเจรจาโดยสุจริตใจ

ในเรื่องของการลงทุน ทำไมอเมริกาส่งของมาขายตั้งเยอะ

คอนเซปต์นี้ก็คือว่าใครก็ตามที่ดัดแปลงพันธุ์พืชให้เปลี่ยนไปแม้เพียงเล็กน้อย พันธุ์พืชนั้นก็ตกเป็นของคนคนนั้น เช่นเดียวกันพันธุ์กรรมข้าวของเกษตรกรที่คัดเลือกพันธุ์มาเกือบ 500 ปี จนกระทั่งได้ข้าวที่ดีที่สุดปลูกอยู่ในประเทศไทยและใช้กันมาชั่วลูกชั่วหลาน แต่ต่อจากนี้ไปอเมริกาจะเป็นเจ้าของ ถ้าเกษตรกรเอาพันธุ์นี้ไปปลูกจะถูกจับติดคุก หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น ยีนจีเอ็มโอของพืชพันธุ์ธัญญาหารในประเทศไทย เมื่อใดก็ตามที่ยีนนั้นตกอยู่ในแปลงเกษตรกรคนใด เกษตรกรคนนั้นจะต้องจ่ายค่าคุ้มครองสิทธิให้แก่เจ้าของ ถ้าไม่ทำก็ติดคุก สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาแล้วในต่างประเทศ ขณะที่เรากำลังเพาะเชื้อความรุนแรงนี้ให้เกิดขึ้น

วิธีการเดียวกันก็คือ ต้องหยุดยั้งการเจรจา หยุดยั้งการแปรรูปประเทศไทยและอะไรก็ตามที่ไม่เป็นประโยชน์กับประเทศไทย ถ้าจะเจรจาต้องดึงออกให้หมด

ประเด็นมีอยู่ว่า ตอนนั้นคนเริ่มตั้งข้อสงสัยแล้วว่าเอฟทีเอมันไม่ใช่อะไร ใครเป็นคนคิด ซึ่งเป็นคำถามใหญ่มาก และยังไม่มีใครตอบได้ว่าทำไมเราต้องเปลี่ยนจากดับเบิลยูทีโอเป็นเอฟทีเอ ไม่มีใครล่วงรู้เลยว่าการทำเอฟทีเอกับประเทศนี้มีเหตุผลใด ทำไมถึงไม่ทำกับประเทศนั้น นี่คือความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ประชาชนไม่รู้แม้แต่คิดว่า เพราะอะไรจึงต้องทำกับเอฟทีเอกับอเมริกา

วิธีการทำเอฟทีเอก็คือพาคคนไทยไปตายตาบหน้า ไม่มีหลักเกณฑ์หลักการอะไรทั้งสิ้น และถ้าถามให้ลึกกว่านี้อีกว่าทำไมเขาถึงเจาะจงประเทศนี้ ทำไมไม่เอาประเทศนั้น คำตอบจะสว่างไสวมากขึ้น เพราะการทำเอฟทีเอในประเทศนั้นๆ อยู่ในรัศมีที่ดาวเทียมไอพีสตาร์ครอบคลุมถึงแทบทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าประโยชน์ที่ได้จากเอฟทีเอตกอยู่กับกับใคร

อีกประเด็นคือเรื่องพระราชอำนาจและระบบการใช้กฎหมายของประเทศไทย ไม่ได้ถือว่ากฎหมายระหว่างประเทศมีผลใช้บังคับเช่นกฎหมายภายใน เพราะฉะนั้นจะต้องมีการออกกฎหมายแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ให้สอดคล้องกับตัวอนุสัญญาถ้าพระองค์ท่านเห็นว่ากฎหมายนี้จะไปขัดแย้งหลักการของท่าน แล้วท่านไม่ลงพระปรมาภิไธย จะเกิดอะไรขึ้น คุณกำลังดันพระมหากษัตริย์เข้าไปเผชิญหน้ากับต่างประเทศโดยที่คุณอยู่ข้างหลัง หมายความว่าอย่างไร นี่คือสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า

สุดท้ายกระบวนการเจรจาเอฟทีเอ คนที่อยู่ข้างหน้ารัฐ-สยามก็คือองค์พระมหากษัตริย์ ท่านต้องเป็นด่านหน้าเลยที่เดียวว่าจะเอากฎหมายนี้ไปใช้กับพลสกนิกของท่านหรือไม่ เช่น การทำให้เกษตรกรกลายเป็นอาชญากรจากการทำการเกษตร มีกฎหมาย 2 ฉบับที่อเมริกาสั่งให้เราทำก็คือ เราจะต้องเข้าเป็นภาคอนุสัญญาคุ้มครองนักปรับปรุงพันธุกรรมพืชหรือจีเอ็มโอ

กระบวนการทั้งหมดของเอฟทีเอ จะเห็นได้ว่ามันเป็นความพยายามจะเปลี่ยนความเป็นสาธารณะให้มาเป็นทรัพย์สินของเอกชน นี่คือการบวนการจากซ้ายไปขวา ซึ่งเครื่องมือที่จะนำไปสู่จุดนั้นได้ก็คือสร้างนโยบายเรื่องเอฟทีเอ ทำให้เกิดพันธกรณีต่อประเทศไทย เมื่อมีพันธกรณีแล้วไทยก็จำเป็นต้องสร้างกฎหมายเพื่อรองรับกับข้อตกลงเอฟทีเอ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศไม่ได้เกิดจากอติวินิจฉัยตามสภาพความเป็นจริงของประเทศ ความเป็นอิสระของรัฐจึงหมดไป ความเป็นอิสระของสถาบันนิติบัญญัติและตุลาการก็จะหมดไป สุดท้ายอธิปไตยของปวงชนในการสร้างกฎหมายเพื่อพัฒนาประเทศตนเองจึงทำไม่ได้ และเรียกได้ว่าหมดอธิปไตย

ประเด็นสุดท้ายคือ เราจะปกป้องอธิปไตยอย่างไร เพราะมายาคติที่ถูกสร้างขึ้นโดยใช้คำอธิบายว่าเอฟทีเอคือการซื้อขายไป ส่วนรัฐมนตรีที่ชอบคิดอะไรแผลงๆ ก็บอกว่าการทำเอฟทีเอก็คือการปฏิบัติตามข้อตกลงดับเบิลยูทีโอ สภาไม่เกี่ยวข้องเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร เพราะฉะนั้นเอฟทีเอจึงไม่ใช่เรื่องเล็กๆ มันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยทั้งหมด

ถ้าเอาปัญหาเรื่องเอฟทีเอทั้งหมดมาร้อยเรียงกัน สุดท้ายมันจะจบอยู่ที่ว่า ประเทศไทยจะมีสิทธิทำอะไรได้บ้างเมื่อความเป็นอิสระหมดไป เราจะต้องรักษาอธิปไตยของเราไว้ ถ้าอยากให้ประเทศนี้เป็นของประชาชน บรรพบุรุษของไทยเคยชี้ควายไปรบ ถือมิดถือดาบไปต่อสู้เพื่อปกป้องแผ่นดินไทยให้ลูกหลานอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ ถ้าคนเหล่านั้นรู้ว่าการเสียเลือดเสียเนื้อเพื่อให้คุณเอาประเทศไปขายอย่างนี้ เขาจะคิดอย่างไร

สนธิสัญญาบาวริงเคยเปลี่ยนโฉมหน้าประเทศไทยจากหน้ามือเป็นหลังมือ เปลี่ยนอย่างมหาศาล ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสนธิสัญญาบาวริงนั้นอ่อนกอนนั้นดั้นขนาดไหน แต่เอฟทีเอร้ายแรงกว่าเป็นล้านๆ เท่า เพราะฉะนั้นเราในฐานะของคนไทยจะยอมปล่อยให้คนเพียงหยิบมือเดียวเอาประเทศไปขายอย่างนั้นหรือ

‘จับตามตีแห่จวอซังตัน’ คือการพลิตความคิดว่าโลกจะต้องเปิดเสรีอย่างไร จะมีการค้าอย่างไร จะต้องมิกติกาในการค้าอย่างไร ซึ่งในกระบวนการนี้ สิ่งหนึ่งที่ เขาจะต้องทำลายคือ ก่อร่างไรอำนาจรัฐหรืออำนาจอธิปไตยจึงจะลดลง เพื่อให้ อำนาจของกบฏบรชั๊กข้ามชาติเข้าไปยึดหัวหาดแทน

ข้อสัญญา 10 ข้อที่ทำให้ไทยเสียเปรียบ เสียสิทธิสภาพ นอก อาณาเขต เราต้องใช้เวลาเกือบ 100 ปี ในการเจรจาเพื่อให้ข้อ เสียเปรียบนั้นหมดไป

ขณะที่เอฟทีเอมีข้อสัญญากว่า 300 ข้อ เราอาจต้องใช้ เวลา 2-3 พันปีในการเจรจายกเลิก เพราะเอฟทีเอได้เปลี่ยน หลักการโดยการสร้างความผูกพันในทางกฎหมายระหว่าง ประเทศ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถออกกฎหมายที่แหกคอกไป จากเอฟทีเอได้

ประการที่สอง แม้รัฐสภาจะมีดวงตาเห็นธรรม อยาก สร้างกฎหมายเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศหรืออุดช่อง ว่างต่างๆ แต่กฎหมายนั้นจะไปขัดแย้งกับข้อตกลงเอฟทีเอที่ เจรจากันที่เซียงไฮ้ไม่ได้ สุดท้ายเมื่อเกิดข้อพิพาทกัน อำนาจ ของศาลตุลาการเอฟทีเอทุกคู่สัญญาที่ทำกับสหรัฐก็จะไม่ไว้ใจ ระบบวินัจฉัยชี้ขาดของศาลท้องถิ่นหรือศาลในประเทศ เขาจะ ตั้งคณะตุลาการพิเศษที่เรียกว่า อนุญาโตตุลาการ แล้วใช้วิธี การพิพาทฯ ซึ่งพิษสงของอนุญาโตตุลาการเมื่อตัดสินเสร็จแล้ว เราก็ก็น่าจะเสียค่าไถ่

เพราะฉะนั้น เมื่ออธิปไตยของประเทศหมดไปโดยวิธี การทางกฎหมาย ผ่านข้อตกลงเรื่องการลงทุนที่มีข้อจำกัด มากมาย ผ่านข้อตกลงเรื่องการเปิดเสรีทางการค้าและการ บริการ ผ่านเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และเรื่องกฎกติกาว่า ด้วยการผลิต การแปรรูปทุกสิ่งทุกอย่างก็จะเกิดขึ้นตามมา

การใช้อำนาจแบบซีไอโอ เพราะการใช้อำนาจอธิปไตยจะต้อง
เชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้อำนาจ องค์กรพระมหากษัตริย์ และประชาชน

การทำเอฟทีเอที่แล้วมาเคยมีสักฉบับใหม่ที่น่าขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวายพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ไม่มีส่วนรู้เห็น รัฐ-
ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตราที่ 3 บอกไว้ว่า อำนาจ
อธิปไตยเป็นของปวงชน พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นผ่าน
ทางฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ตามบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงหมายความว่า อำนาจนี้ไม่ใช่อำนาจของ
ผู้นำ ไม่ใช่อำนาจของคณะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นอำนาจ
ของปวงชน และมีวิธีการใช้ผ่านทาง 3 องค์กร นี่คือการระบอบการ
ใช้อำนาจอธิปไตย

การที่เราจะเลือกใช้นโยบายของประเทศ ทุกสิ่งทุกอย่าง
จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสม และระดับขีดความ
สามารถของประเทศเรา ฉะนั้นกรณีที่บอกว่าประเทศไทยทำ
ข้อตกลงแบบทวิภาคีหรือเอฟทีเอเป็นวิธีการที่ดีที่สุดแล้ว
อยากถามว่าไปเอาข้อมูลมาจากไหน เอาทฤษฎีอะไรมาอธิบาย
เราผูกพันกับข้อตกลงแบบพหุภาคี มีดับเบิลยูทีโอซึ่งมีหลัก
ประกันที่เข้มแข็งไม่ให้ประเทศที่ร่ำรวยมารังแกประเทศยากจน
แต่เรากำลังละทิ้งระบบดับเบิลยูทีโอที่ปกป้องเรา มีเหตุผลและ
ข้อมูลอะไรที่อธิบายได้ว่า วิธีการทำข้อตกลงแบบทวิภาคีเป็น
วิธีการที่เหมาะสมกับประเทศไทย

หลักการสำคัญประการหนึ่งในทางกฎหมายระหว่าง
ประเทศก็คือ แต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน มีวัฒนธรรม
แตกต่างกัน เราจึงไม่สามารถสร้างนโยบายที่เป็นมาตรฐาน
อย่างเดียวกันได้ จะต้องคำนึงถึงความเป็นลักษณะเฉพาะภายใน
ประเทศ ขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นจริงของประเทศ ซึ่งเอฟทีเอ
ได้เปลี่ยนแปลงหลักการนั้นโดยสิ้นเชิง เอฟทีเอมองว่าหลักการ
ต้องเป็นไปตามข้อตกลงที่ได้เจรจากัน และเมื่อเราเซ็นสัญญา
เอฟทีเอแล้ว มันไม่เพียงแค่ผูกพันเฉพาะรัฐบาลนี้เท่านั้น แต่จะ
ผูกพันต่อไปตราบใดที่แผนที่ประเทศไทยยังอยู่ในแผนที่โลก
เหมือนอย่างกรณีสนธิสัญญาบาวริงระหว่างไทยกับอังกฤษ มี

ในการกระจายการพัฒนาแบบโลกาภิวัตน์ก็คือเรื่องของอธิปไตย เพราะฉะนั้นเป้าหมายเขาคือต้องทำลายอธิปไตยของชาติ และของประชาชนให้ลดน้อยลง เพื่อให้อำนาจของทุนบริษัทข้ามชาติเข้าไปยึดหัวหาดแทน พร้อมทั้งเข้าไปบริหารยุทธศาสตร์ การพัฒนาบริหาร ผ่านนโยบาย กฎหมาย และข้อตกลงที่ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย กระทบทั้งเผด็จ

กรณีพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกากับแคนาดา จะเห็นว่า แม้แต่เทศบาลก็ยังแย้งกันเผด็จ และอ้างว่าการเผด็จคือการ บริการประเภทหนึ่ง ฉะนั้นเรื่องนี้จึงครอบคลุมกว้างขวางมาก วิธีการที่จะทำให้อธิปไตยลดน้อยลงเขาทำอย่างไร ประการที่หนึ่งคือ การสร้างกติกาคข้อตกลงอย่างที่เรากำลังเจรจาอยู่ นี้ ซึ่งที่จริงเขามีข้อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว เพียงแต่ทำเป็นพิธีกรรม นักวิชาการจากประเทศชิลีบอกไว้ชัดว่า ตอนแรกรัฐบาลชิลีกับ สหรัฐก็ทำแบบเปิดเผยอย่างนี้แหละ แต่จริงๆ ตกลงกันไว้ ก่อนแล้ว เมื่อเปิดเผยกับประชาชนก็เป็นข้อสัญญาอย่างหนึ่ง แต่หลังจากเซ็นสัญญาแล้วกลายเป็นข้อสัญญาอีกอย่างหนึ่ง แล้วเขาก็มีวิธีการหลอกล่อในการเจรจา ให้คนเจรจาเหนื่อยจน ฟังอะไรไม่รู้เรื่อง แล้วก็เสนอเรื่องยากๆ เข้าไป เขามีเทคนิคมาก สุดท้ายแล้วผู้เจรจาก็จะอ่อนเพลียจากการเจรจา จนไม่สามารถ ปกป้องผลประโยชน์ของประเทศได้

วิธีการที่ทำให้อำนาจอธิปไตยหมดไปคือการสร้างกติก จากติกาก็กลายเป็นข้อตกลงและเปลี่ยนเป็นกฎหมายระหว่าง ประเทศ ซึ่งมีสถานะเหนือกฎหมายภายในประเทศ รัฐบาล มีหน้าที่ที่จะต้องทำตามข้อตกลง สภามีหน้าที่ทำตามข้อตกลง ตุลาการมีหน้าที่วินิจฉัยตามข้อตกลง

การกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ หรือการออกกฎหมายที่เรามีอยู่นั้น ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ สภาพปัญหาและความเป็นจริงในประเทศ ตามลักษณะเฉพาะ ของเรา อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นอำนาจสูงสุดของประเทศ เป็น อำนาจของประชาชน เป็นอำนาจในการกระทำการในทาง กฎหมาย ซึ่งการใช้อำนาจอธิปไตยนั้นแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับ

เจริญ คัมภีรภาพ
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประเด็นที่ต้องพูดคุยกันในวันนี้คือเรื่องอธิปไตย ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ ประเด็นที่เราต้องการคือ ทำอย่างไรเราจึงจะรวบรวมปัญหาทั้งหมดมาสรุปให้ได้ว่า สุดท้ายมันไปจบอยู่ตรงไหน

การทำเอฟทีเอคือการเจรจาเพื่อนำมาสู่ข้อสรุป และจากข้อสรุปของการเจรจาจะนำไปสู่การเขียนเป็นข้อบังคับ ข้อตกลง ซึ่งมีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อที่จะควบคุมประเทศ และประเทศก็ไปควบคุมประชาชนอีกชั้นหนึ่ง ฉะนั้นปลายทางของการทำเอฟทีเอจึงมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ

การไล่กวดกันทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์นั้น คนที่เสนอความคิดนี้เพราะเขาต้องการทำลายสิ่งๆ หนึ่ง ถ้าเขาทำลายได้ เขาก็จะครอบครองโลกได้ คนที่เป็นต้นตอของความคิดนี้ที่เรียกว่า ‘ฉันทามติแห่งวอชิงตัน’ เป็นคนผลิตความคิดว่าโลกจะต้องเปิดเสรีอย่างไร จะมีการค้าอย่างไร จะต้องมีการคิดในการค้าอย่างไร ซึ่งในกระบวนการค้านี้ สิ่งหนึ่งที่เขาจะต้องทำลายคือ ทำอย่างไรจึงจะให้อำนาจรัฐหมดไป ทำอย่างไรที่จะทำให้อำนาจรัฐหรืออำนาจอธิปไตยนั้นมันลดลง นี่คือเป้าหมายสำคัญ

ข้อเขียนนี้เป็นข้อเขียนที่ปรากฏอยู่ในการประชุมของ CFR (Council Foreign Relations) ซึ่งเป็นคนกดปุ่มให้รัฐบาลบุชอีกทอดหนึ่ง กลุ่มนี้เป็นกลุ่มเชื้อสายยิว เป็นคนสร้างวิธีคิด วิธีการสร้างกฎหมายของโลก เขาบอกไว้ชัดเจนว่าอุปสรรค

ประธานกลุ่ม

ร้อยตรีวิจิตร อยู่สภาพ

ประธานคณะทำงานด้านการยุติธรรม
สิทธิมนุษยชนและธรรมาภิบาล สภาที่ปรึกษาฯ

วิทยาการ

เจริญ คัมภีรภาพ

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
และที่ปรึกษาคณะทำงานการกระจายรายได้
สภาที่ปรึกษาฯ

รศ.พิชัยศักดิ์ หรยางกูล

คณบดีคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

ดร.เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์

สมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ

กรมการศาสนา
อธิบดีพิเศษประจำ
พลกรมต่ออำนาจตุลาการ

ยาวนานไปอีกหลายสิบปี ฉะนั้นการตัดสินใจในเรื่องนี้ยาก
เรียกร้องให้ประชาชนซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรง ได้ใช้สิทธิ ใน
ระบอบประชาธิปไตยโดยใช้กลไกการออกเสียงประชามติโดย
ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 214

ทั้งหมดนี้อาจเป็นภาพด้านลบที่เราไม่อยากจะเกิดขึ้น
และสิ่งที่เป็นภาระของคณะเจรจา และสังคมไทยคือทำอย่างไร
ที่จะไม่ทำให้ภาพลบเหล่านี้เกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากการลงนาม
ในความตกลงเอฟทีเอไทย-สหรัฐฯ

ของสหรัฐ เรื่องสิทธิบัตรเรียบร้อยแล้ว ตรงนี้น่ากังวลว่าเรากำลังจะเจรจาหรือกำลังทำอะไรกันแน่

ท้ายที่สุด ผมมีข้อเสนอแนะต่อการเจรจาดังนี้

หนึ่ง เรียกร้องให้ยกเลิกข้อตกลงรักษาความลับในการเจรจา การเจรจาทั้งหมดกรรมมาธิการต่างประเทศไม่สามารถรับรู้ได้ หัวหน้าคณะเจรจาก็ไม่สามารถเปิดเผยได้ ตรงนี้จำกัดศักยภาพในการเจรจามาก การปิดเป็นความลับก็จะยิ่งไม่โปร่งใส และเกิดคำถามว่าได้ประโยชน์จริงหรือไม่ ใครได้ประโยชน์และผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่ และยังเป็นการปิดกั้นการมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญมาตรา 76

สอง เสนอให้เพิ่มอำนาจการต่อรองโดยการใช้พลังทางสังคม เช่น เรื่องสิทธิบัตร การใช้พลังประชาชนทำให้สหรัฐต้องถอยออกมา น่าจะเอาพลังทางสังคมที่ว่่านี้ไปใช้กับเรื่องอื่น ๆ นอกจากสิทธิบัตรด้วย โดยเฉพาะในการเจรจาอีก 22 หัวข้อ

สาม เสนอให้ไทยร่างเนื้อหาการเจรจาเอง เพราะการเจรจาที่ผ่านมา 5 รอบ สหรัฐทำเนื้อหาแล้วเอามาวางบนโต๊ะให้ไทยเอาไปอ่านเป็นการบ้านว่าจะรับหรือไม่รับ และสิ่งที่ประเทศไทยทำคือ เอาไปอ่านและดูว่าจะแทรกตรงไหน ตรงไหนรับได้รับไม่ได้ ซึ่งตรงนี้ไม่เรียกว่าเป็นการเจรจา

สี่ เมื่อเราได้ความชัดเจนว่าเราเจรจาเอฟทีเอเพื่ออะไร เรื่องใดที่ไม่เป็นธรรม และเรื่องใดที่ไม่นำไปสู่การค้าเสรี ต้องเอาออกจากการเจรจา ผมสนับสนุนว่าถ้าเรื่องทรัพย์สินปัญญา ยังไม่มีคำตอบว่าทำให้เกิดการค้าเสรีได้อย่างไร ก็สมควรหยิบออกไปจากโต๊ะเจรจา

ห้า เสนอให้กำหนดตัวชี้วัดการเจรจาให้ชัดเจนว่าอะไรคือความสำเร็จ ความล้มเหลวจากความต้องการของสังคมจริง ๆ ไม่ใช่มอบความไว้วางใจให้กับหัวหน้าคณะเจรจา ว่าถ้าได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมจะพิจารณาผลประโยชน์โดยรวมเป็นแพคเกจ ซึ่งเป็นคำตอบที่ไม่เห็นอะไรเลย สุดท้ายก็ขึ้นอยู่กับคณะเจรจา และการตัดสินใจของผู้นำ

หก ข้อผูกพันที่เกิดขึ้นนั้นมีความผูกพันกับรุ่นลูกหลาน

ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อการคุ้มครองผลประโยชน์ของนักลงทุนสหรัฐ ที่จะเข้ามาดำเนินการในประเทศไทย ขณะเดียวกันรัฐก็ถูกจำกัดอำนาจในการกำกับดูแล ส่วนเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาก็ขยายความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในสินค้าทุกประเภท คุ้มครองสิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ซึ่งข้อเรียกร้องเหล่านี้สูงกว่าที่อยู่ในองค์การการค้าโลก

ความดูแลปกป้องจากภาครัฐ แต่ในฐานะลูกค้า สิทธิจะเกิดขึ้นเมื่อมีอำนาจในการซื้อ นี่เป็นผลในระยะยาวที่น่าเป็นห่วง

สาม ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การเข้ามาครอบครองทรัพยากรของไทย ไม่ว่าจะเป็นน้ำ อากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ข้อเรียกร้องของสหรัฐนั้นกว้างมาก ไทยจะเจอผลกระทบจากการที่ทรัพยากรทุกประเภทจะถูกเปลี่ยนไปเป็นวัตถุดิบ แปรรูปเข้าสู่ระบบตลาด การใช้กรรมสิทธิ์แบบปัจเจกกับทรัพยากรทุกประเภทไม่เว้นแม้แต่ดินของมนุษย์ ยืนของพืชและสัตว์

สิ่งที่น่าวิตกคือ ข้อเรียกร้องที่มีอยู่กับนโยบายภายในประเทศขณะนี้ เช่น นโยบายแปลงทรัพย์สินเป็นทุน วันนี้เราเห็นการเอาทะเลที่เป็นสมบัติสาธารณะมาแปลงเป็นโฉนดทะเล นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ฯลฯ ขณะเดียวกันเมื่อนำไปต่อกับเอฟทีเอภายใต้ข้อเรียกร้องเรื่องการเปิดเสรีการลงทุน การขยายความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การแปรรูปทรัพยากรทุกชนิดมาเป็นสินค้า ถ่ายโอนอำนาจของรัฐไปสู่ตลาด ซึ่งเหมาะเจาะลงตัวกับนโยบายของรัฐ เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่หัวหน้าคณะเจรจา พูดไว้ว่าขอให้มั่นใจและมอบความไว้วางใจให้ตัวท่าน เพราะแนวนโยบายของรัฐกับข้อเรียกร้องของสหรัฐนั้นต่อกันได้พอดี

วันนี้ การแก้กฎหมายสิทธิบัตรนั้นไปรับกับข้อเรียกร้อง

สละเพื่อให้กับกลุ่มธุรกิจ หรือบริษัทข้ามชาติที่จะเข้ามาลงทุน เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเห็นกันอยู่แล้วว่า จีดีพีโตขึ้นจริงแต่เป็นการโตแบบกระจุกตัว กรณีไทย-จีน จะเห็นได้ว่าผลที่เกิดขึ้นคือ คนได้รับผลประโยชน์เป็นบวก แต่ผลลบกระจาย

เพราะฉะนั้นคำถามคือ เราจะยอมสละอำนาจอธิปไตยนั้นไปเพื่ออะไร ถ้าผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่กล่าวถึง

อีกประเด็นหนึ่ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกไลรอน การแทรกแซงอำนาจอธิปไตย ทั้งในด้านบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ นับตั้งแต่วันที่ไทยเซ็นลงนามในเอฟทีเอ ต่อไปถ้ารัฐจะกำหนดนโยบายบริหารหรือกฎหมายใดๆ ออกมา ต้องเอาเอฟทีเอสหรัฐมาเปิดดูว่ากฎหมายหรือนโยบายที่ออกนั้น ขัดกับมาตราใดหรือไม่ที่กำหนดในเอฟทีเอ ตรงนั้นคือการไลรอนอำนาจของกระบวนการยุติธรรม

สอง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เมื่อไทยยอมรับเอฟทีเอเข้ามา นั้นหมายความว่า ไทยยอมรับในแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ การสร้างความสัมพันธ์แบบการใช้การเติบโตจากการส่งออก ซึ่งเป็นเศรษฐกิจกระแสเดียว เรายอมรับเม็ดเงินลงทุนต่างชาติ หมายความว่าเอฟทีเอจะเป็นการกวาดต้อนผู้คนทุกระดับ มาอยู่ในลู่วิ่งเดียวกัน ซึ่งคนแข็งแรงเท่านั้นที่จะอยู่รอด เราใช้กติกาเดียวกันกับคนที่ความสามารถไม่เท่ากัน ตรงนี้คือปัญหาอีกมิติหนึ่ง

ขณะเดียวกันโอกาสในการสร้างแนวทางการพัฒนาที่หลากหลายนั้นก็ถูกปิด ยกตัวอย่างรูปแบบเกษตรกรรมทางเลือก ผู้เลี้ยงโคนม มีเกษตรกรรมมากมายที่ไม่ได้ทำเพื่อการส่งออก แต่เมื่อรัฐผูกพันกับข้อตกลงนี้ แนวทางนโยบายหรือกฎหมายต่างๆ ที่ออกมาจะเป็นไปเพื่อเศรษฐกิจกระแสเดียว แม้รัฐจะไม่ได้ห้ามทำเกษตรกรรมทางเลือก แต่เมื่อกลไกตลาดที่ปล่อยให้สินค้าการเกษตรที่ได้รับการอุดหนุนจากสหรัฐเข้ามาตีตลาด เกษตรกรเหล่านั้นไม่สามารถอยู่ได้

ประชาชนในฐานะพลเมืองจะถูกเปลี่ยนสถานะเป็นลูกค้าหรือผู้บริโภค ในฐานะพลเมือง ประชาชนมีสิทธิในการได้รับ

มากนัก คือเรื่องการลงทุน สาระสำคัญที่ได้จากโมเดลที่สหรัฐ ทำกับประเทศต่าง ๆ เช่น กรณีประเทศเม็กซิโกที่ทำกับ NAFTA สหรัฐใช้โมเดลนั้นและทำให้สูงกว่า โดยสหรัฐเรียกร้องการเปิดเสรีการลงทุน การบริการ ให้มีการคุ้มครองการลงทุนสูงมาก นิยามการลงทุนสูงมาก

ขณะเดียวกันก็ลดอำนาจรัฐในการเข้าไปกำกับดูแลการลงทุน ห้ามบังคับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเมื่อมีการลงทุนเข้ามา ห้ามบังคับเรื่องการกำหนดสัดส่วนการผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศ ซึ่งเรื่องนี้มีอยู่แล้วในดับเบิลยูทีโอ แต่สหรัฐเรียกร้องมากกว่านั้น เช่น ห้ามบังคับเรื่องการส่งเงินกลับ บังคับไม่ให้ไทยมีการยึดทรัพย์สินทางอ้อม รวมทั้งห้ามบังคับเรื่องการถ่ายทอดความลับทางการค้า

สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดเป็นไปเพื่อการคุ้มครองผลประโยชน์ของนักลงทุนสหรัฐ ที่จะเข้ามาดำเนินการในประเทศไทย ขณะเดียวกันรัฐก็ถูกจำกัดอำนาจในการกำกับดูแล ส่วนเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาก็ขยายความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในสินค้าทุกประเภท คุ้มครองสิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ซึ่งข้อเรียกร้องเหล่านี้สูงกว่าที่อยู่ในองค์การการค้าโลก

ผลที่จะเกิดขึ้นมี 3 ประเด็น

หนึ่ง ผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตย ข้อเสนอในหลายบท ยกตัวอย่างเรื่องสิ่งแวดล้อม การลงทุน จะเป็นการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยที่รัฐมีอยู่ไปสู่ตลาด สู้กลุ่มองค์กรธุรกิจที่จะเข้ามาอยู่ในคณะกรรมการต่าง ๆ ข้อโต้แย้งของภาครัฐที่มีอยู่ในขณะนี้ คือ อำนาจอธิปไตยเรามีอยู่ แต่การที่เราจะสละอำนาจอธิปไตยนั้นเป็นเรื่องความยินยอม หมายความว่า จะเกิดขึ้นได้เมื่อเราไปยินยอมและลงนามข้อตกลง

คำถามก็คือเราในที่นี้หมายถึงใคร หมายถึงการยินยอมสละโดยคณะเจรจา โดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยรัฐสภา หรืออำนาจอธิปไตยที่เป็นของปวงชนชาวไทย ถ้าจะสละอำนาจเหล่านี้ก็ต้องผ่านกระบวนการการเข้มติของประชาชนไทย และถ้าจะสละอำนาจอธิปไตยเหล่านี้ไป แล้วจะสละเพื่ออะไร ถ้า

บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์

ผู้อำนวยการโครงการยุทธศาสตร์

นโยบายฐานทรัพยากร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผมจะนำเสนอ 2 ส่วน คือการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และข้อเสนอแนะที่มีต่อการเจรจาที่กำลังจะเกิดขึ้น

การเจรจาของสหรัฐการเกิดขึ้นของกระแสเอฟทีเอไม่ใช่เป็นเรื่องบังเอิญ เป็นที่น่าสังเกตว่ากระแสเกิดขึ้นหลังจากการเจรจาองค์การการค้าโลกที่แคนคูนเมื่อปลายปี ค.ศ.2003 นั้น ไม่ก้าวหน้า หลังจากนั้นสหรัฐประกาศอย่างชัดเจนว่าจะใช้แนวทางเอฟทีเอเป็นเครื่องมือจัดการกับพวกหัวแข็งที่ไม่ยอมในการเจรจาดับเบิลยูทีโอ

สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ ตัวกฎหมายที่เป็นกรอบการเจรจาของสหรัฐ ยกตัวอย่าง ประเด็นสิ่งแวดล้อมและแรงงาน สหรัฐเรียกร้องไม่ให้ประเทศคู่เจรจาในกรณีนี้คือประเทศไทย ล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและแรงงาน

วันนี้สิ่งที่สหรัฐเรียกร้องคือ การแทรกแซงการบังคับใช้กฎหมาย ข้อเรียกร้องที่ทันทูตอธิบายเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ สหรัฐให้ประเทศไทยบังคับใช้กฎหมายภายในของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ ตรงนั้นรัฐไทยต้องทำอยู่แล้ว แต่ประเด็นที่ไม่สมควรอย่างยิ่งคือสหรัฐมีกลไกเข้ามาตรวจสอบและบอกว่าประเทศไทยบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมีหรือไม่มีประสิทธิภาพ ถ้าไม่มีต้องเอาเงินจำนวนหนึ่งมาไว้ในกองทุน แล้วเอาไปเยียวยา ตรงนี้เป็นปัญหาเรื่องการเข้ามาแทรกแซงอำนาจอธิปไตยของรัฐ

สิ่งที่น่าให้ความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ไม่ได้รับการพูดถึง

และประเมินผลทางด้านสังคมให้ได้ออกมาเป็นความพึงพอใจ
ของประชาชน

ในความเห็นส่วนตัว ผมอยากให้ไทยรีบทำเอฟทีเอกับ
สหรัฐ และรีบจบ เพราะถ้ายิ่งช้าก็ยิ่งเสียประโยชน์ที่ควรจะได้
ได้มากขึ้นไปเรื่อยๆ สมมุติว่าถ้าเราไปทำเอฟทีเอกับสหรัฐใน
ลำดับหลังจากนี้ อย่างเช่นที่อาจารย์สมเกียรติได้กล่าวไว้ว่า
ข้อตกลงหลังๆ ของสหรัฐจะเข้มข้นขึ้น ประเทศคู่แข่งก็จะ
เสียประโยชน์มากขึ้น

อีกประเด็นหนึ่ง ถ้าไทยทำข้อตกลงกับสหรัฐเสร็จเรียบร้อยแล้ว
แล้ว ก็จะเหมือนข้ออ้างอีกตัวหนึ่งของไทยในการทำเอฟทีเอกับ
ประเทศอื่นที่มีศักยภาพมากกว่าไทย

ประโยชน์กับไทยมากที่สุดน่าจะเป็นเรื่องความร่วมมือด้านต่าง ๆ ซึ่งตอนนี้มีความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีประมาณ 7-8 โครงการในอนาคต แต่เรื่องเหล่านี้ภาคเอกชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อที่จะบอกว่าเราต้องการความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เราต้องการความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของเอสเอ็มอีจากสหรัฐอเมริกาอย่างไร ซึ่งตรงนี้น่าจะเป็นข้อที่ได้ประโยชน์มากสำหรับไทยในการทำเอฟทีเอกับสหรัฐ และเป็นข้อต่างในการทำเอฟทีเอกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งระดับความสำคัญไม่เท่ากับที่ทำกับสหรัฐ

และเมื่อพิจารณาจากหนังสือที่สหรัฐทำต่อรัฐสภาก็จะเห็นว่า สหรัฐยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อจะทำให้สหรัฐมีบทบาทในอาเซียนมากขึ้นและก็ได้ได้รับความร่วมมือจากไทยในการเจรจาพหุภาคีในดับเบิลยูทีโอ ซึ่งผมคิดว่าตรงนี้เป็นโอกาสแต่เป็นเรื่องใหม่ที่ภาคเอกชนจะเข้าไปรับรู้ ก็อยากจะให้ทางภาครัฐช่วยทำให้เราเข้าใจในเรื่องนี้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่เราจะได้นำเสนอโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับพวกเราในอนาคต

ผมเชื่อว่าการทำเอฟทีเอไม่ว่ากับประเทศอะไรก็ตาม จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจแน่นอน ไม่ได้พูดในประเด็นได้เปรียบหรือเสียเปรียบ แต่พูดในประเด็นเรื่องได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หมายความว่ามูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น อาจมีการส่งออกเพิ่มขึ้น

แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือผลกระทบทางสังคม เพราะฉะนั้นการประเมินผลการทำเอฟทีเอ เท่าที่พูดกันมาตลอด 1 ปีที่ผ่านมา เราก็คงพูดแต่ในแง่จีดีพีดีขึ้น ขาดดุลหรือไม่ ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องเศรษฐกิจ ซึ่งผมฟันธงเลยว่าจะได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ถ้าเราไม่ไปเทียบว่าได้ประโยชน์มากกว่าหรือน้อยกว่าที่สหรัฐได้

แต่เราไม่สามารถบอกถึงผลกระทบสังคมโดยรวมได้ เช่น ปัญหาโคนม โคนเนื้อ ผู้บริโภคทั้งประเทศอาจได้ประโยชน์ โดยการได้บริโภคนมในราคาที่ถูกลง แต่ว่าผู้ประกอบการโคนเป็นแสน ๆ ครอบครัวนั้น เป็นผลกระทบทางสังคมที่ต่อเนื่องไปอีกมากมาย แล้วรัฐบาลจะอย่างไรกับเรื่องนี้ ในการปรับตัว

วีรชัย วงศ์บุญสิน
รองประธานคณะกรรมการ
กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

การทำเอฟทีเอกับสหรัฐถ้ามองในแง่การลดภาษี ดูโดยรวมแล้วเหมือนกับไทยไม่น่าจะได้ประโยชน์อะไรมากนัก เนื่องจากภาษีเฉลี่ยของสหรัฐนั้นค่อนข้างต่ำ อยู่ที่ประมาณ 1.7 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ภาษีของไทยอยู่ที่ประมาณ 20 กว่าเปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นการปรับตัวของไทยจะต้องมากกว่าสหรัฐเพราะภาษีเราสูงกว่า เมื่อไปลดในเวลาที่เหมาะสมกัน ไม่ว่าจะใช้สูตรอะไรก็ตาม หมายความว่าภาคเอกชนไทยจะต้องเร่งรีบในการปรับตัวมากกว่า

ประเด็นที่ 2 ในบางส่วนของสหรัฐ มีภาษีนำเข้าสูง เช่น รองเท้า อธิบัติก็ได้พูดไปแล้วว่าสหรัฐขอใช้เวลาถึง 10 ปีใน 13 พิกัด และอีก 48 พิกัดภายใน 5 ปี อันนี้หมายความว่าไทยก็อาจจะไม่ได้ประโยชน์มากนักในประเด็นการลดภาษีของสหรัฐ ดังนั้นเมื่อมาดูจากหลักเกณฑ์การพิจารณาทำเอฟทีเอของรัฐบาล โดยสำนักเศรษฐกิจการคลัง ในขั้นตอนนี้จะมีการพิจารณา 4 ประเด็น

1. อัตราภาษีนำเข้า ซึ่งเราไม่น่าจะได้ประโยชน์มากนักจากการลดอัตราภาษีนำเข้า และมีการใช้เวลานานสำหรับตัวที่ภาษีนำเข้าสูง

2. มาตรการทางการค้า ซึ่งต้องพิจารณาในการทำเอฟทีเอ
3. กฎระเบียบการค้าและการลงทุน
4. เรื่องความร่วมมือ

ในข้อตกลงที่ไทยจะทำกับสหรัฐ สิ่งที่ผมคิดว่าน่าจะเป็น

เป็น US plus ซึ่งแปลว่าขัดกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

ประเด็นนี้ในวงวิชาการมีการหยิบยกกันขึ้นมา แต่ USTR ก็ได้อธิบายให้สภาองเกรสของสหรัฐฟังว่า สหรัฐไม่มีความจำเป็นต้องไปแก้กฎหมายใดๆ เพราะฉะนั้นคือการแก้กฎหมายฝ่ายเดียวของประเทศไทย นี่คือหลุมพรางที่สำคัญมาก

ผมคิดว่าหลายความตกลง ยังมีปีศาจอยู่ในรายละเอียดเต็มไปหมด ซึ่งถ้าคณะเจรจาไม่ได้ดูรายละเอียดที่พอจะมีปัญหาแล้ววันหลังเกิดการผูกมัด ทำให้ประเทศไทยเสียผลประโยชน์

สาม สุดท้ายถ้ามีการทำความตกลงกับสหรัฐ เราควรทำกันอย่างไรในเรื่องของยา ผมคิดว่าตอนนี้ภาคประชาชนควรมองข้ามข้อดีแล้วว่า ถ้าคัดค้านรัฐบาลในเรื่องนี้ไม่สำเร็จแล้ว สิ่งที่ประชาคมสาธารณสุขต้องทำคืออะไร อย่างแรกต้องดูว่ามีทางเลือกอะไรอยู่บ้าง และทางเลือกที่ว่าคือ

หนึ่ง การจัดซื้อโดยรัฐจะมีวิธีอย่างไร หรือใช้อำนาจของรัฐต่อรองอย่างไร เช่น รวมซื้อโดยโรงพยาบาลของรัฐในปริมาณมาก ในการต่อรองราคากับผู้ที่มีสิทธิบัตรให้เป็นราคาที่สมเหตุสมผลได้หรือไม่ นี่เป็นสูตรที่ออสเตรเลียใช้ในการจัดซื้อยา

สอง เป็นการใช้กลไกในการกำกับ ควบคุมราคา โดยที่อ้างอิงกับราคาต่างประเทศในประเทศที่มีการแข่งขันตลาดยาที่ดี อันนี้เป็นสูตรที่แคนาดาใช้ แคนาดาจะอ้างอิงราคาจาก 5-6 ประเทศที่เลือกมา อย่างไรก็ตาม มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าแคนาดาเลือกสูตรยาของประเทศที่ราคาสูงมากเกินไป

สาม ต้องทำให้นโยบายแข่งขันทางการค้าของไทยศักดิ์สิทธิ์ ถ้านโยบายแข่งขันทางการค้าของไทยไม่ศักดิ์สิทธิ์ การผูกขาดในตลาดยาจะทำลายสุขภาพพลานามัยของประชาชนไทย

ประจำและเป็นยาที่ราคาถูกกว่ายาในสหรัฐ รัฐสภาสหรัฐจึงมีความพยายามออกกฎหมายให้การนำเข้าช้อนแบบนี้ทำได้ แต่ปัจจุบันยังทำไม่สำเร็จ แต่มีความพยายามหลายครั้งและอาจจะทำอีกในอนาคต แต่เอฟทีเอที่ทำกับสหรัฐ ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ห้ามการนำเข้าช้อน เพราะฉะนั้นจึงเป็นการตัดสินใจออกไปอีก

ทั้งหมดนี้คือประเด็นที่น่าเป็นห่วง แต่ทางเลือกของประเทศไทยจะเป็นอย่างไร ผมมีข้อเสนอ 2-3 ข้อ

หนึ่ง ต้องตัดสิ่งที่เป็น US+ คือเกินกว่ากฎหมายภายในสหรัฐออกทั้งหมด เพราะส่วนนี้ไม่มีเหตุไม่มีผลที่ทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ต้องไปเข้มงวดกว่าทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสหรัฐ

อย่างน้อยควรจะเทียบความตกลงหลายๆ ความตกลงไม่ควรให้แย่ไปกว่าความตกลงที่ซีลทำกับสหรัฐ มีบางประเทศได้เงื่อนไขดี บางประเทศได้เงื่อนไขไม่ดี ประเทศที่ทำหลังๆ ส่วนใหญ่เงื่อนไขแย่ง เช่น ออสเตรเลีย CAFTA ฉะนั้นอย่างน้อยไทยต้องไม่ควรได้ต่ำกว่าซีลหมายความว่าเมื่อตัดส่วนที่เป็น US+ ออกไป และถ้าจะสามารถเจรจาได้ถึงระดับที่สอดคล้องกับความตกลงของ TRIPS ได้ จะเป็นความหวังที่สูงสุด แต่ก็คงไม่กล้าหวังขนาดนั้น

มองข้ามข้อต่อไปอีกนิด มีความพยายามที่จะพูดเรื่อง Side Letter หรือจดหมายแนบของความตกลง ตามที่ท่านทูตอินเดียได้พูดไว้ในกรณีสหรัฐ และเม็กซิโก

ประเด็นสำคัญคือเมื่อเม็กซิโกได้ทำความตกลงกับสหรัฐไปแล้ว และทำให้เกิดความสบายใจว่าในที่สุดการเข้าถึงยาของประชาชนเม็กซิโกจะไม่ถูกปิดกั้นโดยเอฟทีเอนั้น มีปัญหาเรื่องข้อกฎหมาย

สอง USTR เอง ก็ได้แสดงท่าทีที่บอกว่า Side Letter นั้นไม่ได้มีผลผูกพัน มีหลักฐานบางอย่างบ่งชี้ในลักษณะเช่นนั้นออกมา ซึ่งเป็นเรื่องน่าแปลก อยากให้ลองคิดดูว่าเป็นไปได้อย่างไรที่สหรัฐมาบังคับให้ประเทศที่จะเป็นภาคีทำเอฟทีเอด้วยกัน มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มกว่าสหรัฐ คือ

เพราะฉะนั้น สิ่งนี้อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทยและผมคิดว่ามีโอกาสเกิดขึ้นได้ง่ายคือ ถ้ามีทรัพย์สินทางปัญญาในรูปของสิทธิบัตรมาจดทะเบียนในประเทศไทยมากขึ้นจากความตกลงของเอฟทีเอด้วยหลายๆ เหตุผล เช่น สิทธิบัตรยาไทยคุ้มครองเข้มงวดขึ้น หรือมีความตกลงที่เรียกว่า PCT คือข้อตกลงที่ยื่นจดสิทธิบัตรทีเดียวแล้วมีผลคุ้มครองหลายประเทศ ก็จะมาจดทะเบียนที่ประเทศไทยมากขึ้น และถ้ากรมคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญายังไม่ได้มีขีดความสามารถในการกลั่นกรองสิทธิบัตรที่ตีพอ ปล่อยให้สิทธิบัตรแยๆ มาจดทะเบียนได้ และยังไม่มีการไปเพิกถอนหรือฟ้องเพิกถอนอยู่ก็ยังไม่เพิกถอนไม่สำเร็จ คนอื่นที่จะเอายาสามัญที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนั้น ไปจดทะเบียนวางตลาด จะทำไม่ได้ด้วย

ประเด็นที่ 4 คือ ในกรณีที่มีการบังคับใช้สิทธิบอกรายานั้นแพงไป ประชาชนเดือดร้อน ก็จะบอกว่าสิทธิบัตรนั้นไม่บังคับใช้แล้วก็ชดเชยกันไป เป็นสิ่งที่ทำได้ แต่ถ้าจะบังคับให้เอาความลับทางการค้าที่เกี่ยวข้อง คือการสร้างเทคโนโลยีอย่างยา ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่นำไปจดสิทธิบัตรอย่างเปิดเผย และส่วนที่ไม่เปิดเผยถือเป็นความลับทางการค้า

ประเด็นนี้รัฐบาลสหรัฐ มีอำนาจในการบังคับให้ถ่ายทอดความลับทางการค้านั้นมาด้วย จะได้ผลิตยาออกมาช่วยประชาชนได้จริง แต่ในกรณีเอฟทีเอบอกว่าห้ามบังคับการถ่ายทอดความลับทางการค้า เพราะฉะนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นเช่น สมมุติว่าเกิดโรคหวัดนกระบาดขึ้น และมีการบังคับใช้สิทธิโรคหวัดนก ได้ตัวสิทธิบัตรมาทำการผลิต ถือว่าไม่ละเมิด มีการชดเชยไปแล้วเรียบร้อยแต่ผลิตแล้วไม่สำเร็จเหมือนที่โฆษณาไว้ เพราะไม่รู้จักความลับทางการค้าอีกส่วนหนึ่ง อย่างนี้การบังคับใช้สิทธิก็จะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย

ประเด็นที่ 5 เป็นเรื่องที่สหรัฐมีความพยายามออกกฎหมายว่า ไม่ได้ห้ามการนำเข้าซ้อน หมายความว่านำเข้ายาที่มีสิทธิบัตรนั้นจากประเทศอื่นเข้ามาได้ด้วย เช่น สหรัฐเอยาที่จำหน่ายในแคนาดาเข้ามาในสหรัฐ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำกันเป็น

เกินเรื่อง TRIPS แล้ว ยังเกินกฎหมายภายในของสหรัฐเองด้วย ซึ่งตรงนี้น่ากลัวมาก

กฎหมายสหรัฐ เป็นกฎหมายที่ออกแบบมาจากการ ต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งคือกลุ่มผู้ผลิตยา กลุ่ม ผู้บริโภค ต่อรองกันมา เพราะฉะนั้นกฎหมายจะมีกระบวนการ ถ่วงดุลที่ดีพอสมควร แต่กระบวนการถ่วงดุลเหล่านี้ไม่ได้ถูกยก เข้ามาในเอฟทีเอเลย

ยกตัวอย่าง เรื่องยืดอายุสิทธิบัตร การอนุวัติเอาอายุวาง ตลาดนั้น FDA ตรวจนานเกินไป ตามกฎหมายสหรัฐ ถ้าจะ ยืดอายุออกไป เขาจะคิดเพียง 50 เปอร์เซ็นต์คือครึ่งเดียวของ เวลาทดสอบ บวกกับเวลาตรวจอนุมัติ เพราะฉะนั้นจึงไม่ใช่ การชดเชยอย่างไม่มีเพดานจำกัด และเวลาชดเชยรวมกันทั้งหมด ก็ไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเวลาคู่ครองสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพจริง ๆ ต้องไม่เกิน 14 ปีด้วย แต่ในเอฟทีเอไม่มีเงื่อนไขที่ว่านี้เลย ซึ่ง แปลว่าไปไกลกว่ากฎหมายของสหรัฐ

ประเด็นที่ 2 คือ กฎหมายสหรัฐ เรื่องการเอาสิทธิบัตร หรือเอาผลิตภัณฑ์ยาของผู้อื่นไปผลิตข้อมูลทดสอบว่าปลอดภัย เพื่อเอาไปขอจดทะเบียนนั้นสามารถทำได้ และไม่ใช่เฉพาะ ส่วนนั้นที่ทำได้ การเอาไปทำการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับ ยาที่ตั้งใจว่าจะขอจดทะเบียนก็ทำได้ แต่ในเอฟทีเอนั้นกำหนด ไว้ว่า ทำได้เฉพาะกับชนิดที่จะเอามายื่นเพื่อขออนุญาตวางตลาด เท่านั้น ซึ่งเป็นการตัดสิทธิ

ประเด็นที่ 3 คือเรื่องการขีดขวงการวางตลาด ในสหรัฐ หลายครั้งจะพบว่าสิทธิบัตรที่ไปยื่นจดทะเบียนสิทธิบัตรที่ในที่สุด ถูกเพิกถอนไป เพราะมีคนไปฟ้องร้องว่าเป็นสิทธิบัตรที่มิชอบ จึงเป็นโมฆะไป และในระหว่างที่สิทธิบัตรถูกไต่สวนว่าโมฆะ หรือไม่นั้น คนที่ผลิตยาสามัญสามารถไปยื่นจดทะเบียนยาเพื่อ ขอวางตลาดยาสามัญของตัวเองได้ด้วย แต่ในความตกลงเอฟ- ทีเอบอกว่า ในขณะที่สิทธิบัตรยังมีอายุอยู่ ห้ามเอาข้อมูลจาก สิทธิบัตรนั้นไปยื่นเพื่อจดทะเบียนขออนุญาตผลิตยาสามัญยา ซึ่งเป็นการตัดสิทธิอีก

เรื่องแรก ถ้ารัฐบาลไทยทำความตกลงเอฟทีเอกับสหรัฐฯ แล้วตรวจสิทธิบัตรซ้ำเกินไป เขาก็จะขอยืดอายุสิทธิบัตรจากเดิม 20 ปีให้นานขึ้นอีก เพราะเขามีโอกาสแสวงหาผลประโยชน์ได้น้อย ตรงนี้เป็นสิ่งที่ไม่มีใน TRIPS ซึ่ง TRIPS บอกว่า สิทธิบัตรอายุอย่างน้อย 20 ปี ไม่มีความจำเป็นต้องไปยึด

ประเด็นที่ 2 เป็นเรื่องยาตัวเดิม แต่มีวิธีใช้ใหม่หรือมีวิธีส่งผ่านในในตัวร่างกายคนแบบใหม่ มีความพยายามที่จะยืดอายุสิทธิบัตรออกไป ซึ่งใน TRIPS ห้ามไว้ แต่ในความตกลงเอฟทีเอไทย-สหรัฐฯ บอกว่าทำได้

ประเด็นที่ 3 เป็นกรณีถ้าผู้ผลิตยาต้นแบบขายยาแพงเกินไป หรือไม่ยอมถ่ายถอดสิทธิบัตรให้กับผู้ผลิตรายอื่น รัฐสามารถบังคับใช้สิทธิคือเอาความรู้นั้นไปให้ผู้อื่นผลิตได้ แต่ตามความตกลงเอฟทีเอนั้นจะมีการจำกัดการใช้สิทธิในลักษณะที่แคบมากคือ ต้องมีการพิสูจน์ได้ว่าผูกขาดจริง ตัดสินโดยหน่วยงานการแข่งขันทางการค้า เช่น กรมการค้าภายในก่อน หรือ มีการให้รัฐเอาไปผลิตหรือฉุกเฉินระดับชาติ หรือจำกัดสิ่งที่ตกลงกันใน TRIPS โดย TRIPS บอกว่าไม่ต้องถึงกับฉุกเฉินระดับชาติ เพียงแค่คนเข้าไม่ถึงยา ไม่ตายแต่ว่าเดือดร้อน มันก็เป็นช่องว่างที่จะเข้าไปใช้ได้ เพราะฉะนั้น เอฟทีเอก็จำกัดสิ่งที่มียู่ใน TRIPS

ประเด็นที่ 4 การที่เอฟทีเอจะห้ามไม่ให้ผู้อื่นเอาข้อมูลของผู้ผลิตยาต้นแบบไปใช้ในการขออนุญาตวางตลาดภายในระยะเวลา 5 ปีนับตั้งแต่ได้รับอนุญาต จุดนี้เป็นจุดที่ยาต้นแบบได้รับอนุญาตแล้วภายใน 5 ปีนับจากจุดนี้ไป คนที่จะมาทำยาสามัญ จะไม่สามารถเอามาพิสูจน์ได้ว่าของตัวเองเหมือนกับยาต้นแบบ ต้องรอ 5 ปีจนกว่าสิทธิบัตรจะหมดอายุก่อนจึงจะไปขออนุญาตวางตลาดได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณานั้นต้องใช้เวลา เพราะฉะนั้นถ้าไปสกัดไว้บอกว่าต้อง 5 ปีก่อน มันก็ยึด โอกาสที่ยาสามัญจะเข้าสู่ตลาดก็ช้าไปอีก เพราะฉะนั้นยาต้นแบบก็จะได้กำไรจากตรงนี้อีก

แต่ประเด็นที่ผมจะพูดต่อไปนี้อีก 5 เรื่องนอกจากจะ

ในกระบวนการนี้ เมื่อ FDA ตรวจสอบกระบวนการแล้ว จึงจะอนุญาตให้ขายได้ และกระบวนการตั้งแต่เริ่มทดลอง มาถึง เริ่มอนุญาตให้ขายได้ บางที่ยาวนานถึง 10 ปี ทดลองในคลินิก แต่ละครั้งบางที่ 2-3 ปี ฉะนั้นจึงใช้เวลาและใช้ทรัพยากรมาก นี่คือสิ่งที่จะเกี่ยวข้องกับประเทศไทย คือ เมื่อยาที่ได้รับการอนุมัติในสหรัฐอเมริกามาขายในประเทศไทย รัฐบาลไทยทำแบบเดียวกัน โดย องค์การอาหารและยา (อย.) จะมาตรวจดูทีละขั้นแบบนี้ แต่ถ้าเป็นยาที่ได้มาจากต่างประเทศส่วนใหญ่ การอนุมัติไม่ยากเท่าไร

ขั้นตอนถัดจากนี้ ถ้ายาที่ได้รับการอนุญาตให้วางตลาดแล้ว วางตลาดไปได้สักพักหนึ่งจนสิทธิบัตรหมดอายุ (สิทธิบัตรจะมีอายุนับตั้งแต่ยื่นจดสิทธิบัตร 20 ปี) ก็จะมียาใหม่หรือยาสามัญเข้าสู่ตลาดได้ และถ้ายาสามัญเข้าสู่ตลาดได้ ราคาของยาต้นแบบจะถูกกลง ยกตัวอย่าง ยาไต่ฟูแคม ขนาด 150 มิลลิกรัม ราคาขายต้นแบบขายปลีกอยู่ที่ 150 บาทต่อเม็ด ยาสามัญอยู่ที่ 20 บาทต่อเม็ด แต่ถ้ายาสามัญยังไม่เข้า ยาต้นแบบจะยิ่งราคาแพงกว่านี้ จะเห็นได้ว่าผลประโยชน์ตรงนี้มีเยอะมาก

ประเด็นที่น่าสนใจมี 2 จุด จุดแรกคือการจดสิทธิบัตร จุดต่อมาคือ การที่ยาสามัญใหม่จะมาวางตลาดนั้นจะไม่ผ่านขั้นตอนที่ยุ่งยากขนาดนี้ อย่างในสหรัฐอเมริกา ยาสามัญเพียงแค่ออกว่าของตัวเองเหมือนกับยาเดิม เรียกว่าตรวจชีวะสมมูล ถ้าเหมือนกันหรือมีผลต่อร่างกายเหมือนกัน FDA ก็จะไม่อนุมัติให้วางตลาด ของประเทศไทยก็มีลักษณะเดียวกัน

แต่สิ่งที่จะเกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับความตกลงไทย-สหรัฐ จะมีหลายประเด็น โดยจะมีประเด็นเรื่องสิทธิผูกขาดในการได้ สิทธิบัตรซึ่งมีความพยายามในความตกลงที่จะยึดออกไป จากหลายๆ เรื่อง จากวิธีการใช้ใหม่ และการพยายามบล็อกการตรวจชีวะสมมูลเพื่อให้การเข้าสู่ตลาดของยาสามัญนั้นยากขึ้น ตรงนี้เป็นผลที่จะตกกับประชาชนโดยรวม

สิ่งที่เป็นเรื่อง TRIPS+ คือสิ่งที่เกินความตกลงของ ดับเบิลยูทีโอในเรื่องยา มีอย่างน้อย 4-5 เรื่องใหญ่ๆ

ปัญญาของสหรัฐ พุดง่าย ๆ คือเข้มข้นเท่ากับของสหรัฐนั่นเอง
สิ่งที่ผมเป็นห่วงคือ ข้อตกลงเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา
ในความตกลงไทย-สหรัฐ หรือ TUSFTA ซึ่งยังไม่มีการ
ละเอียดออกมาแต่ถ้าดูจากความตกลงที่ผ่านมาของประเทศ
สิงคโปร์ ประเทศชิลี ออสเตรเลีย และ CAFTA ก็จะมีสิ่งที่น่า
ตกใจคือ ความตกลงเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในความตกลง
เอฟทีเอนั้น ไม่ได้เพียงเข้มข้นเกินความตกลง TRIPS+ เท่านั้น
แต่ยังเข้มงวดเกินกว่ากฎหมายภายในของสหรัฐอีก นั่นคือ
US+ และจะเป็น US+ ได้อย่างไร ผมขออนุญาตอธิบายให้ฟัง
ก่อนอื่นขอลงรายละเอียดเพื่อทำความเข้าใจในประเด็น
สลับซับซ้อนประเด็นนี้ ซึ่งถ้าไม่เข้าใจในกระบวนการเหล่านี้ ก็
จะอ่านเนื้อหาไม่เข้าใจว่ามันมีนัยยะอย่างไร เพราะรายละเอียด
ต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญทั้งสิ้น อย่างที่ฝรั่งพูดว่า The devil is
in a detail หมายความว่าบรรดาจุดพิศาวจอยู่ในรายละเอียด
ทั้งสิ้น ถ้าดูเฉพาะเนื้อหาหลวมๆ ไม่ได้มาดูในรายละเอียด ก็
จะมองโลกในแง่ดีเกินไป

โดยทั่วไป การผลิตยาจะเริ่มต้นจากการวิจัยทางวิทยา-
ศาสตร์ แล้วตีพิมพ์ผลงานวิชาการ และพอถึงจุดหนึ่งเมื่อ
ทดลองในห้องแล็บ พบว่าสามารถฆ่าเชื้อโรคได้ สามารถรักษา
โรคได้ ก็อาจจะมีคนเอาไปจดสิทธิบัตร อันนี้เป็นจุดสำคัญ ที่
เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาจะเข้ามาเกี่ยว หลังจากนั้นกระบวนการ
ทดลองยาจะมีการทดสอบในสัตว์ และถ้าทดลองด้วยสัตว์
ได้ผลดี ขั้นตอนต่อไปคือการทดลองกับคน โดยทดลองกับ
คนในปริมาณน้อยก่อน เลือกเฉพาะคนที่แข็งแรง ดูว่าปลอดภัย
หรือไม่ ถ้าเป็นยาที่ปลอดภัย ก็จะมาถึงขั้นตอนต่อไปคือ
ทดลองกับคนจำนวนมากขึ้น ดูว่ามีประสิทธิผลหรือไม่

จากนั้นกระบวนการสำคัญคือ เมื่อจะทดลองกับคน ใน
สหรัฐอเมริกาคนที่ผลิตยาจะต้องไปขออนุญาต FDA (Food
and Drug Administration) เพื่อวางตลาด แล้วต้องอธิบาย
ทั้งหมดว่ามีแผนการทดลองกับคนอย่างไร และเมื่อได้ผลอย่างไร
จึงจะถือว่ายานี้เป็นยาที่มีประสิทธิผลจริง

ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก

คณบดีคณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสยาม

ขอเพิ่มเติมเรื่องยาวว่า ในมาตรา 39.3 ของทริป (TRIP) ที่สหรัฐอเมริกาบอกมาให้ความคุ้มครองไปถึงเรื่องการผูกขาด ข้อมูลการทดลองยา หรือดีอี (Data Exclusivity) ซึ่งจริงๆ แล้วมันไม่ใช่ เพราะดีอีไม่ได้เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา แต่เป็นเรื่องของการตลาด เรื่องการค้าการขาย ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งพอจะเดาได้ว่าสหรัฐอเมริกาที่รู้เรื่องนี้ดี ถ้าหากสหรัฐยังยืนยันว่าจะเอาข้อตกลงนี้ให้ได้ เราก็อาจจะเสนอว่าให้ได้ 5 ปี แต่หลังจาก 5 ปี ต้องเปิดให้ยาชื่อสามัญเข้ามาดำเนินการได้โดยเป็นข้อยกเว้นของสิทธิบัตร

ขอย้อนว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อมีการขึ้นทะเบียนยา จะต้องเปิดเผยข้อมูลเช่นเดียวกับสิทธิบัตร และหลังจาก 18 เดือนที่ได้ประกาศโฆษณาไปแล้วจะได้รับความคุ้มครอง คนทั้งโลกจะรู้ว่าข้อมูลและที่มาเป็นอย่างไร ฉะนั้นเราขอให้กฎหมายประเทศเขากับประเทศเราตรงส่วนนี้เหมือนกัน ส่วนเรื่องการขยายเวลาคู่ครอง ถ้าเกิดเขายืนยันว่าจะขยายจริงๆ ก็ต้องให้บริษัทที่ทำยาชื่อสามัญ หรือส่วนราชการใดๆ ก็ตามที่มีความพร้อมให้นำเสนอเข้ามาได้ ถ้าจะทำแบบนี้จะทำให้เรามียาถูกมาชนกับยาแพงพร้อมๆ กัน ให้ประชาชนมีสิทธิเลือกได้

นอกจากเรื่องยาแล้ว ยังมีเรื่องของผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่สืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีชีวภาพ ก็คือว่าถ้าเราไปอ่านในข้อตกลงทริป มาตรา 27 บอกไว้ว่าประเทศแต่ละประเทศต้องให้การคุ้มครองสิทธิบัตรในเทคโนโลยีทุกสาขา โดยไม่มีการ

เราควรจะเป็นคนเสนอบ้าง ตามสหรัฐไปเลยทุกเรื่อง ไม่ใช่พึ่งแต่
ข้อเสนอของสหรัฐ ถ้าสหรัฐอยากได้อะไรจากประเทศไทยก็ออกมาให้หมด แล้ว
ไทยก็เสนอไปเลยสับอย่างรื้ออย่าง สหรัฐก็ได้หรือเปล่า ถ้าให้คนอื่นอย่างไม่ได้
ไทยก็ตัดหน่ออย่างของสหรัฐ ถ้าคุยกันแบบนี้ไม่ได้ ก็ยกเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา
ทิ้งให้หมด

เลือกปฏิบัติ แต่ในข้อ 27.3 ปี เขาบอกว่าแต่ละประเทศ
สามารถยกเว้นไม่ให้ความคุ้มครองแก่พืชหรือสัตว์ได้ แต่ต้อง
ให้ความคุ้มครองแก่พันธุ์พืช ซึ่ง ณ ขณะนี้เราก็มีกฎหมาย
คุ้มครองพันธุ์พืชขึ้นมาในเอฟทีเอ ซึ่งถ้าเรายกเอา 27.3 ปี ออก
ก็เท่ากับว่ากำหนดให้เราให้ความคุ้มครองแก่พืชและสัตว์ภายใต้
กฎหมายสิทธิบัตร เพราะสหรัฐเอาเรื่องของอนุสัญญาว่าด้วย
เรื่องของความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่เข้ามาผนวกมาในตอนต้น
เลย ก็คือสิ่งที่เรียกว่ายูโปฟ และให้เราเข้าไปเป็นภาคียูโปฟ

เมื่อมีสิทธิบัตรในพืชและสัตว์ขึ้นมา หมายความว่าสิ่งมีชีวิต
ทุกชนิดได้รับการคุ้มครองหมด ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็น
เรื่องจริยธรรม ซึ่งถกเถียงกันได้ว่าควรให้ความคุ้มครองแก่สิ่งมีชีวิต
หรือเปล่า ไม่ว่าจะเป็จุลินทรีย์ พืช หรือสัตว์ แต่ประเด็น
ทางเศรษฐกิจโดยตรงก็คือ ประเทศใดก็ตามที่ให้ความคุ้มครอง
แก่สิ่งเหล่านี้ต้องให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี ถ้าไม่มีเทคโนโลยี
ก็เท่ากับเป็นการยื่นบาปให้คนอื่น เหมือนเรื่องยา ไม่ใช่อยู่ดีๆ
จะผลิตได้ เช่นเดียวกันเมื่อเราพูดเรื่องพีซีเอ็มโอแล้ว ไม่ใช่อยู่
ดีๆ ผลิตได้เลย โดยที่ไม่รู้ว่าผลิตออกมาแล้วจะมีผลดีผลเสีย
อย่างไร

ในเรื่องสิทธิบัตรคุ้มครองสัตว์ ยกตัวอย่างง่ายๆ ว่า
สมมุติเราไปดูห้องแล็บในประเทศไทยขณะนี้ก็มีห้องแล็บไหน
บ้างที่ผลิตหนูมาทำการทดลองยาได้ แล้วสามารถผลิตได้ใน
ระดับอุตสาหกรรม แต่ในสหรัฐผลิตได้มา 20-30 ปีแล้ว ถ้าเรา

ต่ออำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ รวมทั้งวิถีชีวิตของประชาชนทั้งประเทศ เอฟทีเอจะนำไปสู่การสู้รบทางการเกษตร ซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่และเป็นที่มาของความร่ำเย็นเป็นสุขของประเทศไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เอฟทีเอจะนำไปสู่การพึ่งพาการส่งออก พึ่งพาทุนจากต่างชาติ เป็นการเปลี่ยนลัทธิความเป็นประชาชนสู่ความเป็นลูกค้ำ เหล่านี้ทั้งหมดทั้งสิ้นจะเป็นมรดกให้ลูกหลานไทยไปอีกนานเท่านาน

นอกจากนี้ยังมีข้อคิดอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ จากการศึกษาถึงความด้อยประโยชน์ของการเจรจาเอฟทีเอ ถือว่าเราอยู่ในช่วงต่ำสุดของกราฟ คือไม่น่าจะได้ประโยชน์เท่าไรนัก แต่เหตุใดเราจึงต้องเดินหน้า ทำไมจึงไม่มีการแจ้งประเด็นต่อรัฐสภา และเมื่อเจรจาเสร็จแล้วจะต้องผ่านการรับรองของสภาหรือไม่

การทำเอฟทีเอกับอเมริกาจะมีผลกระทบต่อประชาชนอย่างกว้างขวาง ดังนั้นควรจะต้องมีการจัดให้ลงมติตามรัฐธรรมนูญก่อนที่ดำเนินการดังกล่าวหรือไม่ มาตรการการเยียวยาให้กับภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบเสียหายจะเป็นอย่างไร เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ชวนให้ฉุกละหุกคิดทั้งสิ้น

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เริ่มบทบาทในงานที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง สิ่งเหล่านี้ถือเป็นหัวใจของประชาธิปไตยแท้ เป็นสิ่งสำคัญซึ่งบ้านเมืองเราขาดอยู่ สภาที่ปรึกษาฯ ต้องการให้มีเวทีในลักษณะนี้เป็นเวทีสาธารณะที่ยั่งยืน มีความต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำข้อเสนอเหล่านี้ไปสังเคราะห์สะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชน อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พร้อมทั้งเสนอแนะให้เป็นนโยบายต่อรัฐบาล หวังว่าเราจะได้พบกันเวทีต่อไป เพื่อร่วมกันทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อบ้านเมืองและประเทศชาติต่อไป

สรุปผลการประชุม และคำกล่าวปิด

วิสุทธิ วิทย์ฐานกรณ์

ประธานคณะกรรมการกระจายอำนาจ
การมีส่วนร่วมและสนับสนุนเครือข่าย
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลจากการประชุมครั้งนี้เชื่อว่าทุกฝ่ายจะได้แง่มุมมากมาย ทั้งจากวิทยากรและการแลกเปลี่ยนกันเอง ในประเด็นต่างๆ มีประเด็นที่น่าสนใจอย่างเช่นเราจำเป็นที่จะต้องเจรจา เพราะเป็นเรื่องของความมั่นคง เป็นเรื่องการเมืองเศรษฐกิจ เป็นการแลกเปลี่ยนการลงทุน เป็นการเปิดตลาดสินค้าเกษตรไทย เป็นการค้าขายกับคู่ค้าที่มีขนาดเศรษฐกิจเป็น 100 เท่าของเรา ซึ่งถือเป็นมุมมองในด้านบวก

ส่วนอีกด้านมีความเห็นมากมาย โดยเห็นว่าเอฟทีเอจะนำไปสู่การถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยไปสู่ตลาดทุน ส่งผลกระทบต่อ

positive list แทนที่จะเป็น negative list ตามที่อเมริกา
เสนอมา เพราะ positive list จะมีประโยชน์ในแง่ที่เราสามารถ
จะทบทวนหรือเพิ่มเติมประเด็นเข้าไปภายหลังได้ โดยอย่าทำ
ในลักษณะของการลงนามแล้วมีผลในทันที แต่ควรจะผ่านการ
รับรองก่อน เพื่อให้เกิดความรอบคอบ และสุดท้ายคือเรื่องการ
เยียวยาและการบรรเทาผลกระทบ ควรจะมีการกำหนดมาตรการ
ในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
ก่อนที่จะไปตกลงในเรื่องใดๆ ทั้งนี้เพื่อให้ประโยชน์สูงสุด

สรุปผลการประชุม

โดย สุวันชัย แสงสุขเอี่ยม

ที่จริงรัฐบาลเองก็มีสิทธิที่จะเจรจา แต่ว่าการที่จะเจรจาไม่ใช่แค่มีสิทธิอย่างเดียว จะต้องดำเนินการให้เกิดความชอบธรรมด้วย เช่น รับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนอย่างรอบด้าน และมีการทำประชาพิจารณ์ต่างๆ

การกำหนดประเด็นในการเจรจาควรจะมีการกำหนดไว้ล่วงหน้า โดยผ่านกระบวนการพิจารณา อนุมัติ รับรอง ไม่ใช่คณะเจรจามีข้อมูลในวงจำกัดและไปเจรจาตัดสินใจเอง ซึ่งส่วนนี้อาจจะผ่านทางรัฐสภา หรือทำในลักษณะของประชาพิจารณ์ เมื่อตกลงกันได้แล้วก็ต้องผ่านการรับรองก่อนที่จะประกาศใช้ และอาจมีการให้สัตยาบันก่อนที่จะมีผลบังคับใช้

ส่วนองค์ประกอบของคณะผู้เจรจานั้น ปัจจุบันภาครัฐเป็นคณะผู้เจรจาเอง ส่วนภาคเอกชนเป็นที่ปรึกษา โดยในห้วงเจรจาภาคเอกชนไม่มีสิทธิเข้าไปได้ ต้องนั่งอยู่ข้างนอก หากภาครัฐมีคำถามจึงค่อยเดินออกมาปรึกษาหารือ ซึ่งต่างจากสหรัฐหรือประเทศอื่นๆ ที่สามารถให้ภาคเอกชนเข้าไปร่วมฟังด้วย เพราะฉะนั้นองค์ประกอบของคณะเจรจาจึงควรประกอบด้วยภาคประชาชนด้วยที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีสิทธิเข้าไปรับฟังเป็นกรรมการในการเจรจาด้วย

ในกรณีที่มิชอบตกลงก็ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการทดลองใช้ เมื่อมีการทดลองใช้และเห็นว่าจุดใดไม่เหมาะสมก็ปรับปรุง จากนั้นจึงค่อยประกาศใช้จริง สุดท้ายเมื่อมีการตกลงเป็นที่เรียบร้อยก็ควรมีการประเมินผล โดยให้มีการรวบรวมภาคเอกชนตั้งเป็นองค์กรหรือเป็นกลุ่มของภาคประชาชนในการประเมิน โดยกำหนดตัวชี้วัดทั้งผลทางเศรษฐกิจและผลทางสังคม หากไม่ดีก็เสนอให้มีการยกเลิก

สำหรับกระบวนการเจรจา ควรจะเจรจาในลักษณะ

องค์ประกอบของคณะเจรจาควรจะมีการกำหนดให้มีตัวแทนของภาคเอกชน ภาคประชาชน ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีสิทธิเข้าไปในการออกความเห็นด้วย เพราะอำนาจในการต่อรองระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐ เกือบกันไม่ได้

ภาครัฐ ภาคเอกชนเป็นเพียงแค่ว่าที่ปรึกษานั่งอยู่ข้างนอกห้องประชุม เวลาเรามีปัญหาจะปรึกษาถึงจะเดินออกมาถาม เพราะฉะนั้นองค์ประกอบของคณะเจรจาควรจะมีการกำหนดให้มีตัวแทนของภาคเอกชน ภาคประชาชน ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีสิทธิเข้าไปในการออกความเห็นด้วย เพราะอำนาจในการต่อรองระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐ เกือบกันไม่ได้

ส่วนเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้ทางเศรษฐกิจ ถ้ามองในระยะยาวมันไม่ได้ผลบวก เพราะภาชนะนำเข้าของสหรัฐในปัจจุบันมันต่ำอยู่แล้ว แค่ 2-3 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ภาชนะนำเข้าสินค้าของประเทศไทยสูงกว่า คือ 20 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถ้ามีการทำเอฟทีเอเราจะต้องลดให้เหลือศูนย์ทั้งคู่ เพราะฉะนั้นประโยชน์ที่จะได้รับในระยะยาวคงไม่ได้เป็นผลบวก อีกส่วนหนึ่งคือในการเจรจาเอฟทีเอกับสหรัฐอเมริกายังเป็นเพียงแค่การเจรจายังไม่ได้มีการตกลงอย่างเป็นทางการ เพราะฉะนั้นถ้าเราเห็นว่ามันไม่มีสิ่งที่จำเป็นที่สมควรจะเจรจาหรือตกลงอะไร ก็ควรจะแสดงพลังให้รัฐบาลรับทราบ เพื่อจะได้ไม่ต้องมีการลงนาม

สุวันชัย แสงสุขเอี่ยม สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

ประเด็นสำคัญคือควรกำหนดกระบวนการที่จะได้มาซึ่งข้อตกลง สหรัฐมีสำนักงานผู้แทนการค้า ซึ่งหน่วยงานของเราที่ทำหน้าที่เจรจาการค้าเป็นหน่วยงานระดับกระทรวง แต่ของสหรัฐเป็นระดับกรม และก่อนที่เขามาเจรจาก็มีการออกกฎหมาย มีการระบุเป้าหมายก่อนที่จะเจรจา โดยต้องแปลงจุดยืนต่อรัฐสภา ยกตัวอย่างเช่น เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิแรงงาน แรงงานเด็ก สิ่งแวดล้อม พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ และเรื่องการต่อต้านคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นจุดยืนของเขาที่แปลงต่อรัฐสภา ดังนั้นเรื่องที่เป็นจุดยืนของเขา เขาก็ไม่เปลี่ยน เพราะเปลี่ยนไม่ได้ ต้องเป็นไปกฎหมายของเขา และเมื่อเจรจาเสร็จแล้วเขาต้องมาให้การรับรองกับรัฐสภา อันนี้เป็นกระบวนการ

ขณะที่กระบวนการของไทย เราไม่ได้มีเรื่องของกฎหมายหรืออะไรเลยตั้งแต่เริ่มต้น คือรัฐบาลอยากทำ แต่การจัดการของรัฐบาลยังจัดการไม่ดี ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการกำหนดกลยุทธ์ในการเจรจาเอฟทีเอก็เพิ่งตั้งขึ้นมากกลางปีที่แล้ว โดยมีรองนายกรัฐมนตรีสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ เป็นประธาน จะเห็นว่ากระบวนการในการเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อตกลง เรายังเตรียมการน้อยกว่าสหรัฐมาก และยังไม่ได้ผ่านขั้นตอนที่รัดกุมหลาย ๆ อย่าง เพราะฉะนั้นจุดนี้เป็นจุดสำคัญที่เราต้องทำ

นอกจากประเด็นเรื่องกระบวนการการเจรจาที่ควรจะต้องมีการรับรองโดยรัฐสภาแล้ว อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญคือเรื่ององค์ประกอบของคณะผู้เจรจา ปัจจุบันคณะผู้เจรจาทั้งหมดเป็น

**คนอเมริกันจะมีคำพูดหนึ่งว่า อำนาจคือความถูกต้อง คนอเมริกัน
จะเคารพกฎหมายระหว่างประเทศของทุกประเทศ ตราบใดที่กฎหมายฉบับนั้น
ไม่ขัดต่อกฎหมายของอเมริกา**

ขึ้นส่วนยานยนต์ ส่งออกได้ถึง 255,938 ล้านบาท แต่ไม่ได้บอกเลยว่านำเข้าอุปกรณ์รถยนต์และส่วนประกอบเท่าไร ซึ่งบอกได้เลยว่าฐานการส่งออกจริงๆ แล้วไม่เท่าไรหรอก เราได้แต่ค่าแรง และฟันแต่ตัวเลขที่เป็นของปลอม

สิ่งต่างๆ ที่เกิดกับประเทศเรา เราปฏิเสธไม่ได้ แต่เราต้องรับมันให้ได้ เราปฏิเสธไม่ได้ว่ากระแสทุนต้องเคลื่อนเข้ามา แต่สิ่งที่น่าขำใจคืออเมริกาเคลื่อนทุนของเขาเข้ามาได้แต่แรงงานไม่เคลื่อน เพราะถ้าหากใครจะไปทำการค้ากับเขาจะมีข้อบังคับต่างๆ นานา เช่น ให้พ่อครัวฝรั่งเศสเข้ามาได้ทันทีเพราะถือเป็นมืออาชีพ แต่พ่อครัวไทยยังถือว่าไม่ได้มาตรฐาน อย่างต่ำต้องจบปริญญาตรี แม้จะเป็นพ่อครัวมาแล้ว 10 ปี แต่การเข้าเมืองต้องอยู่ที่ดุลพินิจของกองตรวจคนเข้าเมืองของเขา ซึ่งอันนี้ถือว่าละเมิดอำนาจอธิปไตยมนุษยชนเหมือนกัน

ภรณี ลินุตพงษ์

ประธานคณะกรรมการเศรษฐกิจภาคบริการ
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในด้านยุทธศาสตร์ของการเปิดเอฟทีเอในธุรกิจภาคบริการ จะมีการเปิดเสรีแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยเปิดเฉพาะบริการที่ ไทยคิดว่ามีความพร้อม เช่น ท่องเที่ยว สุขภาพ ก่อสร้าง ออกแบบ รวมทั้งสนับสนุนธุรกิจที่มีอนาคต เช่น ไอซีที โลจิสติกส์ บันเทิง ซ่อมบำรุง

ส่วนกลุ่มธุรกิจบริการที่ยังไม่พร้อม เช่น ธนาकार ประกันภัย ขนส่ง ซึ่งภาครัฐจะต้องบอกให้เขาลดขั้นตอนของความไม่สะดวก ส่วนภาคเอกชนก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดการ การบริหารต้นทุน ปรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้วยการพยายามสร้างแบรนด์เนม สร้างสินค้าไทยให้เป็นที่รู้จัก ยกกระดับมาตรฐาน ลดการแข่งขันในตลาดกลาง พัฒนาบุคลากร ขยายตลาดเชิงรุก พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนและเอกชน โดยเฉพาะประเทศที่ร่วมกันทำเอฟทีเอ

อเมริกันจะมีคำพูดหนึ่งว่า อำนาจคือความถูกต้อง อเมริกันจะเคารพกฎหมายระหว่างประเทศของทุกประเทศ ตราบไต่ที่กฎหมายฉบับนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายของอเมริกา แต่ การที่เราจะทำเอฟทีเอกับใครก็ตาม ความเป็นธรรมต้องมาก่อน อเมริกาเขาจะพูดเสมอว่าสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน คนประเทศ นั้นพูดเรื่องสิทธิมนุษยชนและซูประชาธิปไตยเสมอ ดังนั้นเขา ต้องฟังประชาพิจารณ์ของเราด้วยเช่นกัน คือเสียงส่วนใหญ่ของ ประชาชน ไม่ใช่คนที่นั่งพูดในที่ประชุมเพียงไม่กี่คน

เราจะเห็นว่าตัวเลขการส่งออก ปี 2548 ยานยนต์และ

โดยตรงอีกประการหนึ่ง นี่คือสิ่งที่ต้องทำภายใต้เอฟทีเอ

ข้อเสนอในแง่ของกฎหมายนั้นเราต้องยึดถือหลักอำนาจอธิปไตยไม่ว่าก่อนหรือหลังการเจรจา และต้องไม่ลดหย่อนมาตรฐานการบังคับกฎหมายในสิ่งต่างๆ ที่กระทบต่อสังคมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อม การว่างงาน หรือปัญหาทางด้านสังคม ตลอดจนวัฒนธรรม เทคโนโลยี ประเทศไทยจะต้องมีการสงวนพื้นที่ต่างๆ สำหรับการเกษตร ไม่ใช่ปล่อยให้เอฟทีเอเข้ามารุกรานโดยไม่มีอะไรเป็นเครื่องที่จะผ่อนปรนความเดือดร้อน

อีกประการหนึ่งที่อยากจะขอร้องเป็นที่สุดคือเรื่องของการป้องกันหลังจากเจรจาไปแล้ว และอยากจะขอเตือนไปยังฝ่ายรัฐบาลว่าทั้งหลายทั้งปวงจะล้มเหลวหมด ถ้าอเมริกากับไทยเซ็นสัญญากันแล้ว และมีผลบังคับใช้ทันที ซึ่งสนธิสัญญาเอฟทีเอจะบังคับได้นั้นควรที่จะผ่านกระบวนการให้สัตยาบันก่อนในทางกฎหมายระหว่างประเทศมีอยู่ 2 วิธี วิธีที่ 1 คือเซ็นสัญญาแล้วผูกพันทันที กับอีกวิธีหนึ่งคือต้องผ่านกระบวนการให้สัตยาบัน เพราะถ้าหากเปลอชนิดที่ไปลงนามโดยไม่ต้องให้สัตยาบันก็จะไม่สามารถแก้ไขอะไรได้แล้ว และเมื่อเซ็นแล้วถ้าเราอยากจะยกเลิกมันก็ยังมีผลผูกพันอยู่อย่างน้อย 10 ปี เอฟทีเอเป็นสิ่งที่ตื้อถ้าเรารู้จักนำเอาสิ่งที่ดีมาใช้ แต่เราต้องป้องกันสิ่งที่ไม่ดีด้วย

เอฟทีเอที่ไทยทำกับสหรัฐจะต้องผูกพันไป 10 ปี หมายความว่าทันทีที่เลิกสนธิสัญญาแล้ว แต่ข้อผูกพันจะมีผลต่อไปอีก 10 ปี เพราะฉะนั้นถึงแม้จะเลิกเดี๋ยวนี้ แต่ต่อไปอีก 10 ปีถึงจะสิ้นผล เอฟทีเอไทยกับสหรัฐจึงเป็นสิ่งที่น่ากลัวที่สุด ตั้งแต่ประเทศไทยเคยทำสนธิสัญญามา

ความน่ากลัวอีกอย่างก็คือ ทุกประเทศมีอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติ แต่เอฟทีเอฉบับนี้จะมายกเลิกตรงนั้น เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นประมง ป่าไม้ แร่ธาตุ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้รู้ได้เหตุใดอเมริกาจึงมาทำเอฟทีเอกับไทย เพราะว่าการเปิดเสรีภายใต้ดับเบิลยูทีโอไม่สามารถก้าวล่วงไปสู่อำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติได้ เอฟทีเอจึงเป็นทางด่วนที่จะเข้า

โดยตรงอีกประการหนึ่ง นี่คือสิ่งที่ต้องทำภายใต้เอฟทีเอ

ข้อเสนอในแง่ของกฎหมายนั้นเราต้องยึดถือหลักอำนาจอธิปไตยไม่ว่าก่อนหรือหลังการเจรจา และต้องไม่ลดหย่อนมาตรฐานการบังคับกฎหมายในสิ่งต่างๆ ที่กระทบต่อสังคมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อม การว่างงาน หรือปัญหาทางด้านสังคม ตลอดจนวัฒนธรรม เทคโนโลยี ประเทศไทยจะต้องมีการสงวนพื้นที่ต่างๆ สำหรับการเกษตร ไม่ใช่ปล่อยให้เอฟทีเอเข้ามารุกรานโดยไม่มีอะไรเป็นเครื่องที่จะผ่อนปรนความเดือดร้อน

อีกประการหนึ่งที่อยากจะขอร้องเป็นที่สุดคือเรื่องของการป้องกันหลังจากเจรจาไปแล้ว และอยากจะขอเตือนไปยังฝ่ายรัฐบาลว่าทั้งหลายทั้งปวงจะล้มเหลวหมด ถ้าอเมริกากับไทยเซ็นสัญญากันแล้ว และมีผลบังคับใช้ทันที ซึ่งสนธิสัญญาเอฟทีเอจะบังคับได้นั้นควรที่จะผ่านกระบวนการให้สัตยาบันก่อนในทางกฎหมายระหว่างประเทศมีอยู่ 2 วิธี วิธีที่ 1 คือเซ็นสัญญาแล้วผูกพันทันที กับอีกวิธีหนึ่งคือต้องผ่านกระบวนการให้สัตยาบัน เพราะถ้าหากเปลอชนิดที่ไปลงนามโดยไม่ต้องให้สัตยาบันก็จะไม่สามารถแก้ไขอะไรได้แล้ว และเมื่อเซ็นแล้วถ้าเราอยากจะยกเลิกมันก็ยังมีผลผูกพันอยู่อย่างน้อย 10 ปี เอฟทีเอเป็นสิ่งที่ตึกถ้าเรารู้จักนำเอาสิ่งที่ดีมาใช้ แต่เราต้องป้องกันสิ่งที่ไม่ดีด้วย

เอฟทีเอที่ไทยทำกับสหรัฐจะต้องผูกพันไป 10 ปี หมายความว่าทันทีที่เลิกสนธิสัญญาแล้ว แต่ข้อผูกพันจะมีผลต่อไปอีก 10 ปี เพราะฉะนั้นถึงแม้จะเลิกเดี๋ยวนี้ แต่ต่อไปอีก 10 ปีถึงจะสิ้นผล เอฟทีเอไทยกับสหรัฐจึงเป็นสิ่งที่น่ากลัวที่สุด ตั้งแต่ประเทศไทยเคยทำสนธิสัญญามา

ความน่ากลัวอีกอย่างก็คือ ทุกประเทศมีอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติ แต่เอฟทีเอฉบับนี้จะมายกเลิกตรงนั้น เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นประมง ป่าไม้ แร่ธาตุ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้รู้ได้เหตุใดอเมริกาจึงมาทำเอฟทีเอกับไทย เพราะว่าการเปิดเสรีภายใต้ดับเบิลยูทีโอไม่สามารถก้าวล่วงไปสู่อำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติได้ เอฟทีเอจึงเป็นทางด่วนที่จะเข้า

รศ.ลาวัลย์ ทัศนศิลป์กุล

ผู้อำนวยการโครงการ

สถาบันศึกษากฎหมายเศรษฐกิจ

และธุรกิจระหว่างประเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ในทางกฎหมายดับเบิลยูทีโออยู่ภายใต้สนธิสัญญาพหุภาคี ขณะที่เอฟทีเอเป็นเรื่องของการใช้อำนาจต่อรองของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งอาจยิ่งกว่าดับเบิลยูทีโอ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย เพราะฉะนั้นจะต้องเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยของรัฐที่มีอยู่เหนือดินแดนกับเหนือบุคคลนั้น เมื่อรัฐใดก็ตามที่จะใช้อำนาจอธิปไตยในดินแดนของตนเองก็ใช้ได้เต็มที่ แต่ถ้าจะทำสนธิสัญญากับใครก็ต้องลดอำนาจอธิปไตยลง เพื่อแลกกับผลประโยชน์ที่จะได้มา ซึ่งการแลกผลประโยชน์นั้นก็ต้องพิจารณาว่ามันคุ้มกับอำนาจอธิปไตยที่จะเสียไปหรือไม่

อำนาจอธิปไตยก็คือการออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และความเท่าเทียมกันกับอำนาจอธิปไตยในประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อที่จะบอกว่าเรากับอเมริกาเท่ากันในแง่ของกฎหมาย

ลักษณะของการเปิดเสรีนั้นมีอยู่หลายรูปแบบ ตั้งแต่การเปิดเสรีเต็มรูปแบบกับแบ่งเป็นหมวดหมู่ ถ้าเปิดเสรีโดยไม่มี การกรองเลยก็คือเต็มรูปแบบ แต่ถ้าเปิดเสรีแบบเป็นหมวดหมู่ ก็ต้องอาศัยการเจรจาว่าจะเปิดหมวดหมู่ไหน ซึ่งมีข้อวิตกกังวลกันว่าเราจะเปิดหมดทุกอย่าง

อเมริกาต้องการขยายการส่งสินค้าเข้ามาในประเทศไทย เพราะจากสถิติเขาเสียดุลการค้ากับไทยมาโดยตลอด สิ่งที่ยากจะเตือนก็คือ การที่เขาเสียดุลทางการค้า เขาจึงต้องเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพื่อที่จะสามารถส่งสินค้าจากประเทศ

เข้าใจกัน แต่ถ้ามองไปที่สถาบันระดับเล็กจะไม่ค่อยมีความเข้าใจ และถึงแม้เอฟทีเอที่เราทำมีประโยชน์ ก็ไม่สามารถที่จะนำเอาความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์ได้ ถึงแม้ขณะนี้จะอยู่ระหว่างการเจรจา แต่ทำอะไรที่จะต้องกระจายความรู้เหล่านั้นไปให้คนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดทราบ

ถึงที่สุดแล้ว ไม่ว่าเราจะเจรจาหรือไม่เจรจาเราก็หนีไม่พ้นที่จะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนโลก เพียงแต่ว่าเราต้องหีบยกเอาสิ่งต่างๆ ที่จะกลายเป็นลายลักษณ์อักษรมาพูดกันให้ชัดเจน และในการเจรจาเอฟทีเอจะต้องมีใครคนหนึ่งเสีย อยู่ที่ว่าจะยอมเสียให้กับใคร แล้วเราจะได้กับคนอื่นหรือเปล่า หน้าที่ของเราจึงต้องมาประเมินผลว่ามันดีและไม่ดีอย่างไร เพราะขณะนี้ภาคเอกชนค่อนข้างอ่อนแอ ซึ่งจะเป็นโอกาสอันดีถ้าวันนี้ทุกๆ คนมีโอกาสเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องเอฟทีเอ เราควรเริ่มในทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย ต้องมีการคุยกันว่าเอฟทีเอคืออะไร ถ้าเราหาโอกาสพูดคุยกัน เราจะได้ข้อมูลรายละเอียดมากขึ้น เอฟทีเอคือนโยบายสาธารณะ ดังนั้นสาธารณชนต้องมีส่วนร่วม เพราะเป็นเรื่องของทุกคนไม่กระทบโดยตรงก็กระทบโดยอ้อม แต่ทุกวันนี้เราถือเป็นเรื่องไกลตัว เราจะทำอะไรให้คนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ให้มากขึ้น เพราะถ้าประชาชนเริ่มรู้และไม่เห็นด้วยมากขึ้นเรื่อยๆ ก็สามารถส่งคนลงคนที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนไปเจรจาได้

ประเทศไทยควรมียึดหลักการเจรจา Positive list ก็คือการนำรายการต่างๆ ที่เราอยากเจรจาขึ้นมานับได้: ไม่ใช่แบบ Negative list อย่างที่อเมริกาต้องการ เพราะภายในระยะเวลาอันสั้นและข้อมูลจำกัด เราไม่สามารถทำอย่างนั้นได้

เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตร เพื่อจะลดการว่างงานของประเทศอเมริกาให้น้อยลง เพราะฉะนั้นเราจะเห็นว่าสาเหตุที่เขาอยากมาเจรจากับเราค่อนข้างที่จะชัดเจน ถ้าเทียบกับของไทยเรายังคิดอยู่แค่เรื่องเดียวว่าต้องการขยายจีดีพี ต้องการส่งออก แต่ของอเมริกาเขามียุทธศาสตร์ชัดเจน

สำหรับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเจรจาเอฟทีเอคือ ขอให้ประเทศไทยยึดหลักการเจรจาในลักษณะของ Positive list ไม่ใช่แบบ Negative list อย่างที่อเมริกาต้องการ การเจรจาแบบ Positive list ก็คือการนำรายการต่างๆ ที่เราอยากเจรจาขึ้นมานับได้ แต่อเมริกาเขาคิดไม่เหมือนกัน เขาให้หยิบยกเอารายการต่างๆ ที่เราไม่ต้องการขึ้นมาเจรจากับนับได้ ซึ่งภายในระยะเวลาอันสั้นและข้อมูลที่จำกัด เราไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ เพราะการผูกขาดทางเทคโนโลยี การผูกขาดทางความคิด อเมริกาเหนือกว่าเรามาก และเก่งในเรื่องนี้มาก กฎหมายของไทยในการป้องกันเรื่องเหล่านี้ยังไม่เข้มแข็งพอ อีกทั้งกระบวนการได้ส่วนก็ยังไม่ดีพอ

ในการเจรจาเอฟทีเอที่เอนั้นเรามักมองไปที่ผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการ ซึ่งเอฟทีเอที่เรากำลังทำอยู่นั้นเป็นนโยบายสาธารณะ ไม่ได้เป็นนโยบายรัฐบาล นโยบายสาธารณะจะต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกคน โดยจะต้องมีทางเลือกสาธารณะ ขณะนี้องค์กรใหญ่ๆ ก็มีความเข้าใจมากขึ้น สถาบันต่างๆ

สุรพล ว่องวัฒนโรจน์
สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

แนวคิดและประโยชน์จากการทำเอฟทีเอ ถ้าจะพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือการทำเอฟทีเอเป็นส่วนหนึ่งของดับเบิลยูทีโอ การทำเอฟทีเอจะทำได้เร็ว แต่ดับเบิลยูทีโอจะทำได้ช้า แต่จะมีความสมดุลมากกว่าเอฟทีเอ เพราะการทำเอฟทีเอเป็นเรื่องของข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศ ซึ่งในการเจรจากับสหรัฐเราก็รู้อยู่แล้วว่า อำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการทหาร และอำนาจทุกอย่าง เขาเหนือกว่าเรา เพราะฉะนั้นปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจเราแพ้ตั้งแต่ต้น

สาเหตุที่เราต้องการทำเอฟทีเอเพราะว่าอเมริกามีตัวเลขทางเศรษฐกิจสูงกว่าเรามาก เราต้องพึ่งพาอเมริกามากกว่าอเมริกามาพึ่งพาเรา เพราะฉะนั้นอำนาจในการต่อรองยังไม่ทันไรก็อยู่ที่อเมริกาหมดแล้ว สาเหตุที่อเมริกาเขาสนใจจะเจรจาเรื่องเอฟทีเอกับไทยก็เพราะอเมริกาเห็นว่าไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางการทหารที่จะป้องกันการก่อการร้ายทั้งหมด

ประการที่ 2 อเมริกายากเข้าไปมีส่วนในอาเซียน ซึ่งมีผลประโยชน์มาก

ประการที่ 3 ในเมื่อข้อตกลงในดับเบิลยูทีโอมีคนต่อต้านอเมริกาเยอะ ดังนั้นถ้าอเมริกาทำให้ไทยยอมเซ็นเอฟทีเอก็จะทำให้มีความเป็นเพื่อนกันมากขึ้น ซึ่งในการประชุมดับเบิลยูทีโอแต่ละครั้งจะช่วยลดกระแสต่อต้านให้น้อยลงได้ นี่คือแนวคิดของอเมริกา ซึ่งอเมริกาเองก็ยังพูดชัดว่าเหตุที่เขาคต้องการมาประเทศไทยเพราะเขาต้องการส่งออกสินค้า การบริการ และ

ปัญญา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่อเมริกาต้องการเหมือนเรา ยกเว้นบางประเทศที่ไม่เอาทรัพย์สินทางปัญญา การบริการ และสิ่งแวดล้อม

สำหรับสาขาเกษตร ไทยมีเป้าหมายว่าเราจะต้องรู้กรเรื่องข้าว ไข่ น้ำมันปาล์ม ผลไม้ต่างๆ ซึ่งต้องมีการต่อรอง แต่ยังมีปัญหาเรื่องมาตรฐานความสะอาดและสารตกค้างที่จะต้องผ่านเกณฑ์ในการนำเข้าสินค้าของสหรัฐ ซึ่งไทยเองก็ไม่อยากให้สินค้าสหรัฐเข้ามาขายในประเทศเราในราคาที่ดีกว่าความเป็นจริง หรือถูกกว่าสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศไทย

สาขาอุตสาหกรรมก็มีที่ท่าคล้ายๆ กัน เรามีอาหารแปรรูป ชิ้นส่วนยานยนต์ เพชรพลอย ซึ่งสินค้าเหล่านี้เราก็จะรู้กร แต่สินค้าต้องมีคุณภาพด้วย เพราะฉะนั้นเราต้องบอกสหรัฐว่าต้องไม่มีการกีดกันทางการค้า ส่วนสาขาบริการ ไทยบอกว่าต้องการเปิดเฉพาะสาขาที่พร้อม เพราะฉะนั้นเราต้องดูว่าธนาคารพร้อมไหม ประกันภัยพร้อมไหม ถ้าไม่พร้อมก็ไม่เอา

สำหรับทางด้านสาขาการลงทุน สหรัฐต้องการตลาดเงิน ตลาดหุ้น ตลาดแฟรนไชส์ อินเทอร์เน็ต สหรัฐขอให้ไทยเปิดไฟฟ้า ประปา โทรคมนาคม เพราะฉะนั้นเราต้องระวังว่าถ้ามีการเปิดเอฟทีเอแล้วไทยจะได้อะไร แล้วมีข้อมูลพร้อมหรือยัง

ดร.นิลสุวรรณ ลีลารัศมี
รองเลขาธิการและรองประธานคณะกรรมการ
เอฟทีเอไทย-สหรัฐอเมริกา
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ประเด็นการเจรจาการค้าเสรีเอฟทีเอไทย-สหรัฐ จะมีทั้งในส่วนของสหรัฐอยากได้จากประเทศไทย และประเด็นที่ไทยอยากได้จากสหรัฐ รวมทั้งประเด็นที่ทั้ง 2 ฝ่ายต่างมีความเห็นร่วมกันว่าต้องทำ เราจะเห็นว่าประเทศไทยเน้นเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้าเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เพราะเป็นประตูในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เรามีนโยบายตั้งแต่ต้นทางเจรจาว่า เป้าหมายหนึ่งคือรักษาตลาดของประเทศไทยไม่ให้เสียไป จากนั้นก็ขยายตลาดการค้าในภายหลัง โดยในปี 2553 ไทยจะเริ่มเดินตามอย่างสิงคโปร์คือ มีนโยบายจะเปิดการค้าเสรีกับทุกประเทศในโลก

ในปี 2547 ไทยส่งออกสินค้าไปยังภูมิภาคอาเซียนเป็นอันดับหนึ่งคือ 22 เปอร์เซ็นต์ รองลงคืออเมริกา ญี่ปุ่น จีน ซึ่งถ้า 3 ประเทศนี้เราสั่งให้เราขายหันขวากัน เราก็ต้องคิดหนัก เพราะฉะนั้นการเจรจากับอเมริกาจึงมีเป้าหมายสำคัญคือรักษาตลาดเป็นหลัก เพราะถ้าตัวเลขนี้หายไปครึ่งหนึ่งไทยจะเดือดร้อน

ในปี 2547 ยอดส่งออกของเรา 9.6 หมื่นล้าน ขณะที่ปี 2548 ยอดส่งออก 1 แสนล้าน มูลค่าที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยประเมินไว้ว่า ถ้าเจรจาเอฟทีเอสำเร็จมูลค่าจะเพิ่มขึ้นมาอีก 2.1 หมื่นล้าน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใหญ่มาก

สินค้าและบริการสาขาหลักที่ประเทศไทยเปิดเจรจา ได้แก่ ภาคเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ ทรัพย์สินทาง

การค้า การบริการ การลงทุน และภาคอุตสาหกรรม

ประธานกลุ่ม

ประพัฒน์ โปธิวรคุณ

สมาชิกสภาที่ปรึกษา

และประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

วิทยากร

ดร.นิลสุวรรณ ลีลารัศมี

รองเลขาธิการและรองประธานคณะทำงาน

เอฟทีเอไทย-สหรัฐอเมริกา

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

รศ.ลาวัลย์ ถนัดศิลป์

ผู้อำนวยการโครงการสถาบันศึกษากฎหมาย

เศรษฐกิจและธุรกิจระหว่างประเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภรณ์ ลินุตพงษ์

ประธานคณะทำงานเศรษฐกิจภาคบริการ

สภาที่ปรึกษา

ดร.สุวันชัย แสงสุขเอี่ยม

สมาชิกสภาที่ปรึกษา

สุรพล ว่องวัฒนโรจน์

สมาชิกสภาที่ปรึกษา

เราจะได้พัฒนาศักยภาพให้เท่าทันกัน และต้องระดมการวิจัย สนับสนุนภาคเอกชนให้สามารถแข่งขันในระบบทรัพย์สินทางปัญญาได้ ที่สำคัญกว่านั้นรัฐต้องปรับปรุงระบบทรัพย์สินทางปัญญาให้เข้มแข็ง

ในการเจรจาทั้งหลายทั้งปวง สิ่งที่ต้องทำก็คือทำความเข้าใจกับประชาชนถึงผลกระทบของเอฟทีเอให้ชัดเจน หากมีการเจรจาก็ไม่ควรตกเป็นลูกไล่ของฝ่ายตรงข้าม ถ้าสหรัฐเสนอให้เราตรวจสอบสิทธิบัตรยา เราอาจจะต้องเสนอตรวจสอบสิทธิพันธุ์ข้าวทั้งหลายของสหรัฐด้วยว่าละเมิดสิทธิพันธุ์ข้าวของไทยหรือไม่ เราต้องสู้กับแบบประเด็นต่อประเด็น เพื่อให้เกิดข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศให้มากที่สุด เราต้องยอมรับว่าเป็นคนตัวเล็ก ไม่จำเป็นต้องไปแข่งกับคนตัวใหญ่ แล้วขอชะลอการเจรจาออกไปเพื่อให้การเจรจาการค้าเสรีเป็นไปอย่างเสมอภาค

บัตรเมื่อปี 2548 ที่ผ่านมา ห่างจากไทยถึง 13 ปี ทั้ง ๆ ที่ไทยกับอินเดียมีศักยภาพในวงการอุตสาหกรรมยาใกล้เคียงกัน แต่ช่วงเวลา 13 ปีที่ผ่านมา นั้น อินเดียได้พัฒนาตัวเองจนกลายเป็นที่พึ่งทางยาของโลก ก่อนที่จะมายอมรับในข้อตกลงดังกล่าวกับสหรัฐ

ผลประโยชน์และผลประโยชน์ในระบบทรัพย์สินทางปัญญานั้น ประโยชน์ส่วนใหญ่มักเกิดกับประเทศที่มีทรัพย์สินทางปัญญาอยู่แล้ว ดังนั้นแน่นอนว่าผู้ที่ได้ประโยชน์ก็คือสหรัฐอเมริกา แต่สิ่งที่จะกระทบเราก็คือ มีการคาดการณ์ว่ายาจะมีราคาแพงขึ้น จากข้อมูลตัวเลขทางวิชาการได้ประมาณการไว้ว่ายาจะแพงขึ้นจนถึงขั้นที่โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค อาจจะไม่สามารถรองรับได้ คำถามก็คือระบบทรัพย์สินทางปัญญามันเป็นประโยชน์ต่อเราจริงหรือไม่ ทำไมเราต้องจ่ายค่ายาในราคาที่แพงขึ้น และหากเรายอมรับการยืดอายุสิทธิบัตรยา วงการอุตสาหกรรมยาของไทยก็จะถูกทำลาย

ผลกระทบด้านอื่นคือ เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ถ้าสหรัฐสามารถผูกขาดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ได้ในอนาคตก็สามารถชักจูงให้เกษตรกรของไทยพึ่งพิงอยู่กับบริษัทขนาดใหญ่ของสหรัฐเท่านั้น ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพน้อยลง เมื่อเกิดโรคระบาดทางการเกษตรก็แก้ไขได้ยาก ทำให้เกิดระบบครอบงำการเกษตรของไทย ดังนั้นข้อสรุปเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาก็คือ เราไม่ควรยอมรับ เนื่องจากเราสามารถเจรจาการค้าเสรีโดยกติกาที่รับได้อยู่แล้ว และเราไม่เคยละเมิดสิทธิตรงนั้น เราไม่ควรเป็นสมาชิกยูเอฟ 1991 และในทางกลับกันถ้าสหรัฐเจรจาให้เราเป็นสมาชิกยูเอฟ เราก็ควรเสนอให้สหรัฐเข้าเป็นอนุสัญญาภาคีความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไป เพื่อดูว่าปฏิกริยาของสหรัฐจะเป็นอย่างไร เขาจะยอมรับหรือไม่ ในขณะที่เขาเองก็บังคับในสิ่งที่เรายอมรับไม่ได้เช่นกัน

ดังนั้นจึงควรยืดหรือชะลอการเจรจาออกไป เพราะเรายังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันกับสหรัฐ หรืออาจจะกำหนดระยะเวลาในการเจรจารอบหน้าขึ้นมาใหม่ เพื่อในระหว่างนั้น

เต็มที่อยู่แล้ว ดังนั้นเรื่องดีอี 5 จึงมีจุดประสงค์เพื่อผูกขาดผลประโยชน์ทางการค้าเท่านั้น ไม่ควรอ้างว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้นเราไม่ควรยอมรับข้อนี้

อีกข้อหนึ่งที่สหรัฐต้องการก็คือ ให้นำหน่วยงานราชการของเราคืออาหารและยา (อย.) ทำหน้าที่ในการดูแลผลประโยชน์ทางสิทธิบัตรของบริษัทฯ ด้วย ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามีบริษัทฯ สามีญมาขอจดทะเบียน อย. ต้องตรวจสอบว่ามีการละเมิดสิทธิบัตรหรือไม่ ถ้าตรวจสอบว่าละเมิดสิทธิบัตรก็ไม่จดทะเบียนให้ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงก็คือในระบบหน่วยงานราชการของไทย เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ไม่ใช่หน้าที่ของ อย. เพราะ อย. มีหน้าที่ในการเข้าถึงยาของประชาชน และการควบคุมยาให้มีคุณภาพที่เหมาะสม ตรงนี้เท่ากับการผลักภาระเอกชนมาให้หน่วยงานราชการไทยเป็นผู้รับผิดชอบ และถ้าไม่รับผิดชอบอาจจะเกิดการฟ้องร้องเรียกค่าชดเชยได้

สิ่งที่ยอมรับไม่ได้อีกเรื่องหนึ่งคือ ความยืดหยุ่นในการใช้ข้อตกลงทริพทีไช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรการบังคับใช้สิทธิโดยสหรัฐไม่ต้องการให้เกิดมาตรการบังคับใช้สิทธิ แต่ต้องการให้ใช้เฉพาะในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งข้อเท็จจริงก็คือว่า มันมีหลายกรณีที่เรากำลังทำความเข้าใจก่อนว่าฉุกเฉินหรือไม่ฉุกเฉิน เราจะอธิบายได้อย่างไรให้สหรัฐเข้าใจตรงกัน ซึ่งประเด็นนี้เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อระบบสาธารณสุขของประชาชน เราจึงไม่จำเป็นต้องยอมในเรื่องนี้

สำหรับอีกหัวข้อหนึ่งซึ่งหลายท่านเสนอว่าไทยไม่ควรยอมรับก็คือ ข้อเสนอให้ไทยต้องเข้าภาคีของยูโปฟ 1991 เพื่อให้เรารับรองสิทธิบัตรพันธุพืชและพันธุสัตว์ ซึ่งรัฐบาลควรจะมีการยี่ดระยะเวลาในการเจรจาออกไปก่อน โดยเหตุผลที่ต้องชะลอการเจรจาไว้ก็เพื่อให้เราได้มีโอกาสพัฒนาความพร้อมของประเทศเสียก่อน ยกตัวอย่างกรณีสิทธิบัตรยาของประเทศไทยและอินเดียถูกสหรัฐเจรจาบังคับตั้งแต่ก่อนปี 2535 พร้อมกัน โดยไทยต้องยอมแก้กฎหมายสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 2535 ในขณะที่อินเดียหน่วงเวลาไว้ และเพิ่งมายอมรับกฎหมายสิทธิ-

เราเหมือนของเราไปให้เขาโดยที่เราไม่ได้อะไรกลับคืนมา

การเจรจาครั้งนี้เราควรจะเป็นคนเสนอบ้าง ถ้ามหาเศรษฐีไปเลยทุกเรื่อง ไม่ใช่ฟังแต่ข้อเสนอของมหาเศรษฐี ถ้ามหาเศรษฐีอยากได้อะไรจากประเทศไทยก็บอกมาให้หมด อยากได้รื้อยอย่างพินอย่าง เขียนมาให้หมดเลย และเราก็บอกว่าเรายังไม่พร้อมจะตอบตกลงในลักษณะนี้ ขอเวลาไปคิดแล้วค่อยตัดออก แล้วไทยก็เสนอไปเลยสิบอย่าง รื้อยอย่าง มหาเศรษฐีให้ได้หรือเปล่า ถ้ามหาเศรษฐีให้หนึ่งอย่างไม่ได้ ไทยก็ตัดหนึ่งอย่างของมหาเศรษฐี ถ้าคุยกันแบบนี้ไม่ได้ ก็ยกเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาทิ้งให้หมดเลย

การเจรจาครั้งนี้ถือเป็นโชคดีของประเทศไทยที่มีผู้นำหัวคิดก้าวหน้า แต่ก็เป็นโชคร้ายที่ผู้นำไม่สามารถก้าวข้ามความก้าวหน้านั้นไปได้ เพราะว่ามันเป็นความก้าวหน้าที่ติดยึดกับผลประโยชน์ แม้ว่าผู้นำคนนี้จะนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์กับประเทศชาติมากมาย แต่ในความก้าวหน้าและในประโยชน์ที่ได้กับประเทศชาตินั้นมันคือส่วนน้อย ประโยชน์ส่วนใหญ่ไปตกอยู่ที่อื่น นั่นคือความโชคร้ายของประเทศไทย

เอฟทีเอคืออีกหนึ่งบริบทที่จะเป็นไปในลักษณะนี้ การทำข้อตกลงเอฟทีเออาจถือเป็นความก้าวหน้าอย่างหนึ่ง เพียงแต่เรายังก้าวไม่ถึงจุดนั้น และถ้าหากเราไปเร่งตัวเองให้เข้าไปสู่จุดนั้น มันเท่ากับเรานำพาคนไม่กี่เปอร์เซ็นต์ของประเทศนี้ไป และคนที่เหลือจะอย่างไร

ถามว่าเราไม่เอาเอฟทีเอได้หรือไม่ ก็คงไม่ได้ เพราะนั่นเป็นสภาพความเป็นจริงของชีวิต แต่ความลำบากมันจะเกิดขึ้นตรงที่เอฟทีเอมันสลับบีบซ้อน เราจะทำอย่างไรเพื่อคลี่คลายให้ชาวบ้านเข้าใจ ผู้ที่รู้จะต้องทำเพื่อผลประโยชน์แก่ผู้ไม่รู้ แต่ ณ ขณะนี้ ประเทศนี้เราแทบจะไม่มีผู้รู้ที่ทำเพื่อประโยชน์แก่ผู้ไม่รู้ และนั่นคือปัญหา นั่นคือความโชคร้ายของประเทศชาติ แต่เชื่ออย่างหนึ่งว่า ถึงที่สุดทางมันจะต้องมีแสงสว่าง ถ้าหากเราช่วยกันเดินต่อไป ในที่สุดมันก็จะต้องมีมรรคผลเกิดขึ้นบ้างไม่มากก็น้อย เพราะฉะนั้นเราต้องทำเวทಿಯนี้ต่อไป

เปิดให้ใช้กฎหมายตัวเดียวกันเราจะตามทันหรือไม่ ถ้าหากเราลองคิดว่าว่า หนู เห็ด เบ็ด ไก่ กุ้ง ปลา ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นพืชและสัตว์ ถ้ามันถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีลักษณะที่แตกต่างจากเดิมในธรรมชาติ แล้วได้รับการคุ้มครองโดยสิทธิบัตร ซึ่งการคุ้มครองโดยสิทธิบัตรนี้ห้ามมิไว้เพื่อขาย ห้ามนำเข้ารวมทั้งห้ามส่งออกด้วย เพราะฉะนั้นจะเห็นว่ามันผนวกทุกอย่างไว้แล้ว ไม่สามารถทำอะไรไม่ได้เลย

สมมุติมีคนได้สิทธิบัตรในมะม่วงแล้วคนอื่นจะขายผลมะม่วงได้หรือไม่ คำตอบคือไม่ได้ เพราะว่าคนจดสิทธิบัตรต้องจดว่ามียื่นอะไรบ้าง คนอื่นจึงทำอะไรไม่ได้เลย การที่สหรัฐเสนอแบบนี้ก็เท่ากับว่าเขาต้องการผูกขาดอุตสาหกรรมการเกษตรของประเทศไทยทั้งหมด เพราะอย่าลืมนะว่าพืชหลักของทุกๆ ประเทศคือพืชไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพืชเมล็ดพันธุ์ทั้งนั้น ถ้ามีสิทธิบัตรในเมล็ดพันธุ์ได้ ไม่ว่าจะป็นข้าว ข้าวโพด ก็มีสิทธิผูกขาดเป็นเจ้าของได้

เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพิงกับการทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยระบบการเกษตรแบบยังชีพ แต่ถ้าประเทศไทยมีแค่บริษัทซีพี ก็ไม่ต้องรู้สึกประหลาดใจอะไรเลยหากทีมเจรจาชาวไทยจะบอกทำตามข้อตกลงของสหรัฐ เพราะเขาดกกลงกันได้ระหว่างบริษัทใหญ่กับบริษัทใหญ่ด้วยกันทั้งคู่ แต่เราเป็นคนตัวเล็ก เพราะฉะนั้นตรงนี้จึงเป็นปัญหาใหญ่ เราต้องบอกกับสหรัฐไปเลยว่า ในเรื่องของสิทธิบัตรพืชและสัตว์นั้น เราไม่พร้อม อีก 10 ปีค่อยกลับมาคุยกัน

นอกจากนั้นต้องให้เขาคຸ້ມครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราไม่ว่าไปปรากฏที่ไหน ไม่ว่าจะเป็นความลับทางการค้าหรือในฐานะที่เป็นสิทธิบัตร ถ้าเราขอแล้วไม่ให้เราต้องดึงเอา หลักในการเจรจาต้องเป็นแบบนี้ ถ้าหากไม่มีธงในการเจรจา ถึงอย่างไรเราก็ต้องสูญเสียส่วนใดส่วนหนึ่งของเอกราชไปอยู่แล้ว เพราะการเจรจาระหว่างประเทศก็คือต่างฝ่ายต่างเอาอำนาจอธิปไตยของตัวเองมาวาง แล้วยอมเสียนิดเสียน้อยเพื่อจะให้ได้อำนาจอธิปไตยของคนอื่นเข้ามาบ้าง แต่ถ้าเราไม่มีธงเลย เท่ากับ

ปรีชา ส่งวัฒนา

สมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ

ปัญหาอย่างหนึ่งคือสิ่งที่คุยกันนี้จะเข้าไปอยู่ในการเจรจาได้อย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องที่เราต้องช่วยกันทำอะไรไม่ให้เสียเปรียบ ถ้ายังเชื่อว่าสังคมทุนนิยมเป็นสังคมปลาใหญ่กินปลาเล็ก เราก็คงแพ้ตั้งแต่ต้น เพราะเรากำลังเป็นปลาเล็กที่กำลังพึ่งทำนบให้ปลาใหญ่เข้ามา ถ้ามัวแต่เลี้ยงได้ไหม ถ้าเลี้ยงไม่ได้เราจะต้องทำอะไร ใน Value Chain หรือห่วงโซ่ทางคุณค่า มันจะมีคุณค่าหลักอยู่ 2 อันคือต้นน้ำกับปลายน้ำ โดยต้นน้ำจะมีสิทธิทางปัญญาเป็นตัวคุ้มครอง ก็คือการทำวิจัยและพัฒนาจนได้จดลิขสิทธิ์ขึ้นมา ส่วนปลายน้ำก็คือเทรดมาร์คหรือเครื่องหมายการค้า

เรื่องสิทธิบัตรเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับบ้านเมืองเรา ถ้าเรายังตามไม่ทันก็ต้องตั้งให้ยาวที่สุด 10 ปีอาจจะน้อยไปด้วยซ้ำไป หลัง 10 ปีแล้วค่อยมาคุยกันใหม่ แนวทางการป้องกันก็คือระยะเวลาที่ยื้อไว้อยู่ภาครัฐต้องมาสนับสนุนต้นน้ำกับปลายน้ำอย่างชัดเจน มาดูแลในเรื่องของสิทธิให้ได้ ถ้ารัฐบาลไม่ลงทุนจะกินน้ำได้ตลอดเวลา หรือเป็นแค่ผู้รับจ้างผลิต เป็นวิถีสาย ขายค่าแรงกิน ตอนนี้อเมริกาต้องการทำเอฟทีเอทั่วโลก เพราะเขาทำวิจัยมาเป็นร้อยๆ ปีเขาจะได้เปรียบเรามาก เขาขายปัญญาอย่างเดียว ส่วนเราก็ขายแรงงาน เพราะฉะนั้นถ้าเราตั้งเกมให้ยาวและหันมาพัฒนาตัวเองจะเป็นเรื่องดี

สิทธิทางปัญญาเป็นเรื่องดีที่ประเทศเจริญแล้วต้องถือไว้ เป็นอาวุธ ถ้าประเทศเราเจริญเราก็อยากได้บ้าง ในอดีตเรา กลัวเขาจับเครื่องหมายการค้า จับสินค้าปลอม แต่วันหน้าที่เรา เข้มแข็งแล้วเราต้องไปจับเขา เอฟทีเอจะเป็นตัวเร่งให้เราให้ประเทศ เราเจริญมากขึ้นได้ ถ้าเราตะถ่วงให้ยาวขึ้น และส่งพลังผลักดัน ให้ประเทศเราอยู่ในต้นน้ำกับปลายน้ำ ต้องทำวิจัยเพื่อให้เกิด สิทธิทางปัญญาให้ได้ และจดเครื่องหมายการค้าไว้เยอะ ๆ สอง เรื่องนี้รัฐต้องเร่งทำ

แม้ว่าหลายเรื่องเราจะไม่สามารถอยู่ในอุตสาหกรรม ต้นน้ำได้ก็จริง แต่เรามีทุนเดิมที่ธรรมชาติสร้างให้ ทางด้าน ชีวภาพ เรามีทรัพย์สินมโนภาพ เราต้องให้ความคุ้มครองพันธุ- กรรมทั้งหลายไม่ว่าจะโดยวิธีการใดก็ตาม เราต้องรู้จักรักษา สิทธิและคุ้มครองตนเองให้ได้ ประเทศเรามีบางอย่างที่คนมอง ไม่เห็น ความมั่งคั่งมันไม่ใช่เรื่องของไอที แต่ความมั่งคั่งเป็น เรื่องของชีวภาพ ซึ่งประเทศเรามีความอุดมสมบูรณ์ด้านชีวภาพ มาก เพราะฉะนั้นสหรัฐจึงสนใจเรา

วีรวัฒน์ อธิประสาธน์

ประธานคณะกรรมการงานวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

ประเด็นที่ยังขาดอยู่ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะความหลากหลายทางชีวภาพ ถ้าเราพยายามโยง 2-3 เรื่องเข้าด้วยกันคือ เรื่องที่ 1 ความเปลี่ยนแปลงบรรยากาศโลก เรื่องที่ 2 ความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์ เรื่องที่ 3 การเจรจาเอพีเอระหว่างไทยกับอเมริกา

ทั้ง 3 เรื่องนี้เป็นเรื่องที่โยงใยกันอยู่ เราจะเห็นว่าสถานการณ์โลกมันเปลี่ยนแปลงไปมาก เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติสูงมาก น้ำท่วมมากขึ้น แล้งก็มากขึ้น ซึ่งมันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตของคน แต่โดยส่วนตัวมีความเชื่อว่า ประเทศใดก็ตามที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงก็มีโอกาสเสี่ยงน้อยลงเหมือนกับประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง อัตราเสี่ยงต่อเรื่องนี้จะน้อยลง แต่สิ่งเหล่านี้ประเทศไทยเองทำลายตัวเองไปเยอะ และการที่เรามีสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญามันจะยิ่งส่งผลให้ภูมิปัญญาเหล่านี้หายไปเรื่อย ๆ

คนไทยมีความรู้แคไหนต่อเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและความรู้ของคนไทยอาจจะไม่เป็นความรู้แบบตะวันตก ซึ่งในเรื่องการจดสิทธิบัตรก็ดี ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาก็ดี มันเป็นเรื่องของการใช้รูปแบบตะวันตกเข้ามาใช้ในประเทศตะวันออก ฉะนั้นมันทำให้ภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่เป็นที่ยอมรับในเรื่องของสิทธิทางปัญญา

สิ่งที่อยากเสนอไว้เป็นแนวทาง ประการที่ 1 ประเทศไทยต้องเร่งศึกษาวิจัยทั้งในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะรู้เท่าทัน

ประการที่ 2 การจดลิขสิทธิ์ สิทธิทางปัญญา เป็นการจดในสิ่งประดิษฐ์เป็นหลัก แต่อเมริกากำลังเปลี่ยนมาเป็นการจดในสิ่งมีชีวิต ฉะนั้นอเมริกาเขามองการณ์ไกลไว้แล้วว่าต่อไปนี้จะเข้ามาครอบครอง มาเป็นเจ้าของในสิทธิบัตรของสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะพืชและสัตว์ ซึ่งประเทศไทยยังไม่พร้อม ฉะนั้นจึงขอเสนอเพิ่มเติมว่า ควรเร่งศึกษาถึงเรื่องความรู้เดิมของชาวบ้าน เพื่อให้เราจะได้เตรียมการเจรจาบนความพร้อม ไม่ใช่เจรจบนความว่างเปล่า ไม่มีอะไรเลย ซึ่งจะสร้างความเสียหายกับประเทศ และส่งผลไปถึงความมั่นคงในชีวิตคนไทยต่อไปด้วย

สรุปผลการประชุม

โดย นพ.ประวิทย์ ลีสถาพรวงศา
สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

ทางกลุ่มเห็นว่าการเจรจาไม่ควรปกปิด ควรจะมีการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะได้ การเจรจาเป็นเรื่องรายละเอียด และมีเทคนิคซับซ้อน มีคำศัพท์หลายต่อหลายคำซึ่งต้องมีการติดตามตรวจสอบ เพราะอาจจะมีหลุมพรางที่เราไม่รู้เท่าทัน คณะผู้เจรจาจำนวนไม่มาก ย่อมไม่สามารถศึกษารายละเอียดได้เท่ากับให้ประชาชนทั้งประเทศช่วยกันตรวจสอบ

ดังนั้นควรให้ผู้รู้ในสาขาต่างๆ มาช่วยกันศึกษากันตัวอย่าง กระบวนการเจรจาของสหรัฐ ถึงแม้ว่าเขาจะลงนามข้อตกลงร่วมกับเราแล้ว แต่เขายังต้องผ่านการตรวจสอบของรัฐสภา แต่ประเทศไทยไม่มีกระบวนการใดรองรับหลังจากที่รัฐบาลลงนามไปแล้ว เพื่อที่จะให้เกิดความรอบคอบ เกิดการใช้สิทธิใช้เสียงของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมที่สุด

ถ้ามีการเจรจาเราต้องเสนอความต้องการสูงสุดของทั้ง 2 ประเทศ เพื่อจะได้เจรจาต่อรองกัน ไม่จำเป็นต้องกระมิดกระเมี้ยน ไม่จำเป็นต้องสงวนท่าที เราอยากได้อะไรมากที่สุดก็บอกเขาไป เขาอยากได้อะไรก็บอกมา แล้วมาต่อรองกันจนถึงที่สุด ที่สำคัญในการเจรจาเราควรคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงประเทศเรา เราเป็นคนตัวเล็ก ในขณะที่อเมริกาเป็นคนตัวใหญ่ เราไม่จำเป็นต้องเจรจาในท่าทีของคนตัวใหญ่ คำว่าตัวใหญ่หมายความว่าเรามีความพร้อมด้านทรัพย์สินทางปัญญา ในขณะที่เราไม่มีความพร้อมเลย ดังนั้นเราควรดูตัวเองว่าพร้อมหรือไม่ และควรดูบทเรียนจากประเทศอื่น ๆ ที่ผ่านมา อย่าไปคิดว่าไทยต้องยอมทุกอย่าง เพราะมีประเทศที่ไม่ยอมมาแล้ว และสำเร็จมาแล้วด้วย

กระบวนการเจรจาต้องสอดคล้องกับกฎหมายพื้นฐานทั้งของประเทศไทยและสหรัฐ ไม่ควรมีการเจรจาที่เกินกฎหมายสหรัฐ เพราะเท่ากับเราไปรับรองสิทธิที่กฎหมายทั้ง 2 ประเทศไม่เคยรับรอง ส่วนเรื่องประเด็นเนื้อหาในการเจรจา จะพบคำพูดของรัฐบาลที่อ้างว่า เราทำเพื่อความมั่งคั่งร่วมกัน เพื่อความร่ำรวยของทั้ง 2 ประเทศ แต่ข้อเท็จจริงในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา แน่แน่นอนว่าเราไม่ใช่ฝ่ายที่ได้เปรียบ เพราะสิ่งที่เขาต้องการคือ ต้องการให้เราขยายอายุของสิทธิบัตรยา โดยสหรัฐต้องการให้ยืดออกไปอีก 5-10 ปี ซึ่งเป็นข้อเสนอที่ยอมรับไม่ได้

เหตุผลที่สหรัฐยึดเพราะมันเกิดจากความล่าช้าในกระบวนการจดสิทธิบัตร แต่สิ่งที่เราต้องการคือต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นความผิดของฝ่ายใด เพราะโดยข้อเท็จจริงบางครั้งก็เป็นความล่าช้าของบริษัทผู้จดสิทธิบัตรเองที่ไม่ให้ข้อมูลครบถ้วน ดังนั้นในเมื่อยื่นข้อมูลซ้ำก็ไม่ควรได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น

ส่วนประเด็นที่เรารับไม่ได้เลยก็คือ การผูกขาดข้อมูลทดลองยา หรือดีอี 5 (Data Exclusivity) เพราะข้อเท็จจริงคือ ดีอี 5 ไม่อยู่ในระบบทรัพย์สินทางปัญญา แต่เป็นเรื่องนอกเหนือทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งที่ถูกกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญากำหนดไว้ในสากลคือ Data Protection ซึ่งไทยให้การคุ้มครองอย่าง